

การศึกษาสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน
จังหวัดตราด

หอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาบัตร
ของ
สง่า รอดพิเศษ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

7 มีนาคม 2518

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาปฏิญานี้เรียบร้อยแล้ว
เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....ประธาน

.....กรรมการ

7 มีนาคม 2518

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากผู้มีอุปการะ
คุณหลายท่านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์สว่าง เสนาณรงค์ และ
อาจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น ให้ความแนะนำ และแก้ไขข้อ
บกพร่องต่าง ๆ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ คุณเดิงหนาท ประสาทศิลป์ คุณแสง เคื่อน บุดโยประการ และ
คุณดวง เคื่อน สุขศิลา ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาเอกสารต่าง ๆ จากห้องสมุด
กรมประมง คุณบุญลือ วังสุระ และคุณเสมศักดิ์ ศรีสันติสุข ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นบาง
ประการต่อการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณวิศิษฐ์ วิสานนท์ นายอำเภอเมืองตราด
คุณขวัญชัย ปาณทะนลิน คุณวิทยา โสภิกุล คุณเสนห์ ติลาอาสน์ คุณสิน สุขสงวน
คุณสุพจน์ สร้อยทรัพย์ คุณเสมอพงษ์ สุวานิช คุณเขมชาย ฉนวนสัจย์ และคุณเลี้ยง เนื่องนิตย์
ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการติดต่อสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูล ตลอดจนชาวประมงใน
หมู่บ้านแหลมหิน และหมู่บ้านอ่าวขอทกทาน ที่ได้มีส่วนในการตอบคำถามและให้ความจริง
ในคานกลาง ๆ อย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณณงน คงทรัพย์ ศึกษาธิการจังหวัดตราด คุณสุรจิต
ภัทรคามินทร์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด และคุณเบญจมา คำรังพันธุ
ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด ที่ได้การสนับสนุนในการศึกษา
เล่าเรียนด้วยดี คุณบรรเทิง ยันต์โกเศศ คุณสุรศักดิ์ วรางค์รัตน์ คุณสุพจน์ อู่เวช
และคุณนภา รอคพิเศษ ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือโดยใกล้ชิดตลอดมา รวมทั้งผู้ที่มีใ
กล่าวนามในที่นี้อีกหลายท่านที่มีส่วนช่วย เหลือให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ประสบผลสำเร็จตามความ
มุ่งหมายทุกประการ

สง่า รอคพิเศษ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	สมมุติฐานในการวิจัย	6
	ขอทดลอง เบื้องต้น	8
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	11
	อธิบายคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	12
2	เอกสารและการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	สภาพทางสังคม	15
	สภาพการประกอบอาชีพ	17
	สภาพทาง เศรษฐกิจ	24
	สภาพความต้องการ และทัศนคติต่ออาชีพประมง	27
	สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา	28
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	33
	แหล่งข้อมูล	33
	การสัมภาษณ์	34
	การทำแผนที่	35
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	35
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
	การจัดกระทำกับข้อมูล	36

4	การวิเคราะห์ข้อมูล	37
	สภาพทางสังคม	37
	สภาพการประกอบอาชีพ	44
	สภาพทางเศรษฐกิจ	59
	สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพประมง	68
	สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา	77
5	อภิปรายผลการค้นคว้า	79
	สรุปผลการค้นคว้า	79
	อภิปรายผล	81
	1. สภาพทางสังคม	82
	2. สภาพการประกอบอาชีพ	83
	3. สภาพทางเศรษฐกิจ	85
	4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพ	85
	5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา	87
	ขอสมัครงานในการวิจัย	94
	ขอเสนอแนะ	94
	บรรณานุกรม	98
	ภาคผนวก	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	อายุของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงหมู่บ้านแหลมหิน ... 38
2	จำนวนสมาชิกในครอบครัวชาวประมงหมู่บ้านแหลมหิน ... 39
3	จำนวนสมาชิกในครอบครัวชาวประมงที่ออกไปทำการประมง ... 40
4	การย้ายถิ่นของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงบ้านแหลมหิน ... 42
5	การเพิ่มของจำนวนบ้านในหมู่บ้านแหลมหิน ตั้งแต่ พ.ศ. 2500-2517.. 42
6	ลักษณะการประกอบอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน ... 45
7	ชนิดของงานอื่น ๆ ของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงที่ทำความคุ้นเคย กับการประมง ... 47
8	ฐานะของการประกอบอาชีพประมง ... 48
9	ชนิดของเรือ ประเภทเครื่องยนต์ที่ใช้กับเรือ และขนาดของเรือ ที่ใช้ทำการประมง ... 49
10	ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในรอบปี 2517 ... 50
11	ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง ... 51
12	ความจำเป็นที่ต้องหาความรู้ความชำนาญ เหตุผล และประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพ ... 54
13	ความจำเป็นในการเปลี่ยนวิธีการทำประมงและเหตุผล ... 56
14	ความคิดที่จะปรับปรุงสภาพอาชีพให้ดีขึ้น ... 57
15	สภาพการเปลี่ยนวิธีการทำประมง และเหตุผล ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 - 2517 ... 58
16	สภาพการลงทุนในปัจจุบัน เงินลงทุนในรอบปี และอนาคตของอาชีพประมง รายย่อย ๆ ... 60
17	ฐานะรายได้ในรอบปี 2517 และเหตุผล ... 61

การวาง	หน้า
18	สภาพรายได้ที่เหลือ เก็บออมตามฐานะการประกอบอาชีพประมง ในปี พ.ศ. 2517 63
19	รายได้ที่เหลือ เก็บออมของชาวประมงแหลมหิน จำแนกตามฐานะ การประกอบอาชีพ 64
20	ภาวะหนี้สินและ เหตุผลการมีหนี้สิน 65
21	จำนวนเงินที่เป็นหนี้สินของชาวประมง 67
22	ความต้องการความช่วยเหลือและ เหตุผลที่คองการ เงินทุนของชาว ประมง 68
23	ความต้องการความช่วยเหลือและ เหตุผลที่คองการ เงินทุน จำแนกตามฐานะของการประกอบอาชีพ 70
24	ความต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ เครื่องมือและ เทคนิคใหม่ ๆ และ เหตุผลที่คองการคำแนะนำ 71
25	ความรู้สึกรของชาวประมงบ้านแหลมหินที่มีต่อปริมาณสัตว์น้ำและ เหตุผล . 72
26	ความเห็นของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน ต่อสาเหตุนที่ทำให้สัตว์น้ำทะเลลดลง 74
27	ทัศนคติของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินต่อการ เปลี่ยนอาชีพ สาเหตุ และอาชีพใหม่ที่คิดจะทำ 75
28	อุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหาตามลำดับความสำคัญ อันเป็นผลกระทบบ ต่อการประกอบอาชีพประมงทั้งในปัจจุบันและอนาคต 78

สารบัญแผนที่และภาพประกอบ

๗
หน้า

แผนที่

จังหวัดตราด	7
ถาว เมืองตราดและที่ตั้งหมู่บ้านแหลมหิน	9
หมู่บ้านแหลมหินและ เขตกักตอ	10
การขยายตัวของหมู่บ้านแหลมหิน	43

ภาพ

หมู่บ้านชาวประมง	41
สภาพบ้าน เรือในหมู่บ้านชาวประมงแหลมหิน	41
ครอบครัวชาวประมงกำลังคัดเลือกสัตว์น้ำ	46
ครอบครัวชาวประมงกำลังแกะเนื้อปู	46
เรือหางยาวที่ใช้ในการประมง	52
อวนลอบปู	52

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในทางเกษตรกรรมมาก เพราะว่าประชากรทั้งประเทศประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพที่หารายได้ให้แก่วัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ และนอกเหนือไปจากการศึกษารวมแล้ว การประมงก็จัดว่าเป็นเกษตรกรรมอีกประเภทหนึ่ง (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะอื่น ๆ , 2517 : 1) ซึ่งมีคุณสมบัติและลักษณะเป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานของประเทศ ความสำคัญของการประมงนั้น นอกจากจะเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญแล้ว ยังเป็นบ่อเกิดของอาชีพแก่ประชากร และเป็นแหล่งรายได้ของรัฐอีกด้วย

(Department of Fisheries, 1961 : 7)

อี ซี ลาฟอนด์ (E.C.Lafond) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการประมงทะเลในประเทศไทยว่า เป็นแหล่งกำเนิดอันสำคัญยิ่งของอาหารโปรตีนสำหรับประชาชนไทย และโดยเหตุที่การ เติบโตของประชากร เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความจำเป็นของผลิตอาหารสัตว์จากทะเลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเงาตามตัว นอกจากนี้การประมงทะเลในแถบนี้ยัง เป็นแหล่งผลิตอันสำคัญของสินค้าออกของประเภตสัตว์น้ำอีกด้วย (Lafond, 1963 : 1)

สวาท เสนาณรงค์ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและเน้นความสำคัญของการประมงทะเลในประเทศไทยอีกทัศนะหนึ่งว่า การประมง เป็นอาชีพสำคัญมากอย่างหนึ่งของชาวไทย มีประชากรที่เกี่ยวของกับอาชีพนี้มาก รองจากอาชีพการทอผ้า ที่เป็นเช่นนี้ก็ เพราะปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ เป็นอาหารโปรตีนสำคัญของชาวไทย เป็นลำดับที่ 1 สูงกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ๆ เช่น เนื้อสุกร โค ปริมาณปลาและเนื้อสัตว์อื่น ๆ ที่ส่งเขาสู่ตลาดกรุงเทพฯ ในปีหลัง ๆ นี้มีปริมาณน้ำหนักรวมกันประมาณ 100,000 เมตริกตันขึ้นไป ปรากฏว่าเป็น

ปลาถึง 65,000 เมตริกตัน (สวาท เสนาณรงค์, 2516 : 216)

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การประมงทะเลเป็นขอ เกิกแห่งอาชีพ รายได้ และเป็น แหล่งอาหารโปรตีนที่สำคัญของประชากรทั่วประเทศ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประเทศไทยมี สภาพภูมิศาสตร์อำนวยความสะดวกการประมงอย่างยิ่ง ทั้งนี้อาจพิจารณาสภาพบริเวณอ่าวไทยก็ จะเห็นได้ว่าพื้นท้องทะเลอ่าวไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของไหล่ทวีปซุนดา (Sunda Continental Shelf) มีแม่น้ำไหลลงมากตลอดอ่าว ก่อให้เกิดหาดโคลนขึ้นตามบริเวณชายฝั่งทั่วไป และพื้นท้องทะเลก็เป็นโคลนส่วนมาก จึงทำให้บริเวณอ่าวไทยอุดมไปด้วยชดสมบัติน้ำที่มีคุณค่า ในทางเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์น้ำ บัญเเลิศ ผาสุก ไคสีษานแหล่งที่มีปลาชุกชุมใน อ่าวไทย พบว่ามี 3 บริเวณด้วยกัน คือ บริเวณอ่าว บริเวณชายฝั่งคาบคะวันออกเฉียง โิศจากบริเวณเกาะช้าง จังหวัดตราด ลงไปถึงแหลมญวน และบริเวณภาคใตจากสุราษฎร์ธานี ลงไปจนถึงนราธิวาส (บุญเลิศ ผาสุก, 2508 : ง) และเป็นพื้นน้ำสัง เกตว่า ในบริเวณ นานน้ำชายฝั่งคาบคะวันออกเฉียงใตของอ่าวไทยในเขตท้องที่เพียง 3 จังหวัด คือ ระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งเป็นเขตที่มีบริเวณชายฝั่งและบริเวณน้ำในยาวและไมกว้างขวาง มากนัก แต่กลับ เป็นเขตประมงที่มีการจับสัตว์น้ำเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกปี คิดเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 10 ของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมด (สวาท เสนาณรงค์, 2516 : 219)

ย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่าอาชีพประมง เป็นอาชีพดั้ง เกิมของมนุษยชาติควบคู่กันมา กับการหาของป่าและล่าสัตว์บก (จารุบุตร เรืองสุวรรณ, 2516 : 614) แต่อาชีพประมง ของคนไทยก็ยังไม่เจริญก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ยังคง เป็นแบบ เพื่อดำรงชีพมา เป็นเวลา ชานาน ในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมาเองอาชีพประมงทะเลของประเทศไทยได้เจริญ ก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวประมงรู้จักปรับปรุงและดัดแปลง เครื่องมือประมง ของตนให้มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำสูงขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา (กระทรวงเกษตร, ม.ป.ป. : 10) ทั้งนี้ควา เรืองประมงแบบธุรกิจได้มีการใช้ เครื่อง มือในการจับปลาที่มีคุณภาพสูง เช่น อวนลากหน้าดิน อวนลอย และอวนชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ระเบิดด้วยซึ่งสามารถจับปลาและสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ได้ครั้งละมาก ๆ ทั้งปลา หน้าดินและปลาผิวหน้าทุกขนาด รวมทั้งปลาเล็กปลาน้อยที่ควรจะปล่อยให้เจริญเติบโต เพื่อ

ขยายพันธุ์ต่อไปเลย (วันที่ พวงพยอม, 2512 : 376)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ปริมาณการจับปลาของไทยได้เพิ่มขึ้นจากที่แล่ว ๆ มา กล่าวคือ จากสถิติการจับปลาของไทยเมื่อก่อนไม่เคยเกินหมื่นคันเลย แต่ขณะนี้ได้ก้าวหน้าขึ้นมาอยู่วันคันที่ 8 ของโลกแล้ว ตามสถิติเมื่อปี พ.ศ.2504 ประเทศไทยจับปลาได้ราว 3 แสน 5 หมื่นคัน ต่อมาในปี พ.ศ.2514 จับปลาได้เพิ่มเป็น 1 ล้าน 6 แสนคัน แต่สำหรับปี พ.ศ.2515 ไทยสามารถจับปลาได้ถึง 1 ล้าน 8 แสนคัน มูลค่ากว่า 5 พันล้านบาท ซึ่งไม่มีประเทศใดในโลกที่สามารถขยายกำลังการผลิตได้สูงถึงขนาดนี้ (นาวาโทสว่าง เจริญผล, 2516 : 276)

เมื่อหันมาพิจารณาขนาดปริมาณจำนวนเรือที่ใช้ทำการประมง จะพบว่าตามสถิติของกรมประมง มีเรือที่คิดเครื่องยนต์ทุกขนาดเป็นจำนวนมากถึง 19,000 ลำ เมื่อการประมงทะเลได้เจริญและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ก็ย่อมมีผลกระทบต่อทรัพยากรประมงทะเลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กระทรวงเกษตร, 2515-2519 : 2) โดยเฉพาะในบริเวณอ่าวไทย จำนวนเรืออวนลากได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากปี พ.ศ. 2505 ถึงปัจจุบันมีเรืออวนลากทุกขนาดประมาณ 4,000 ลำ (กระทรวงพาณิชย์, 2516 : 110) เมื่อการประมงอวนลากขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ ทรัพยากรหน้าก้นเชิงลึกเรืออวนลากจับก็ จะไม่สามารถเพิ่มปริมาณลูกหลานได้เต็มที่ เนื่องจากปลาที่สืบพันธุ์ได้และมีขนาดใหญ่ขึ้นส่วนนี้ใหญ่จะถูกนำขึ้นมาใช้หมด ทำให้ขนาดของประชากรปลาอวนลากในอ่าวไทยโดยเฉลี่ยมีเพียง 20 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณในปี พ.ศ.2503-2504 (เทพ เมนะเสวต, 2516 : 305-306)

จากสภาพที่ปลาเคยมีอยู่ตามชายฝั่งตอมีจำนวนลดน้อยลง เป็นลำดับจนเกือบจะไม่มี เพราะเนื่องมาจากการใช้เครื่องมือขนาดใหญ่ดังกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ชาวประมงที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลของอ่าวไทยทั้งสองฝั่งซึ่งมีอาชีพในการจับปลามาขายเป็นรายได้อีก ๆ น้อย ๆ สำหรับเลี้ยงครอบครัวตลอดมา จำนวนประมาณกว่า 50,000 ครอบครัวนับวันแต่จะไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ต่อไปได้ แม้แต่เพียงเพื่อบริโภคเองภายในครอบครัว เพราะปลาที่มีอยู่ตามชายฝั่งหาได้ยากมากขึ้นทุกที ๆ (วันที่ พวงพยอม, 2512 : 376)

เมื่อสภาพการหากินของชาวประมง เริ่มอืดคักซัดสน ชาวประมงต่างก็ต้องแข่งขันกัน เพื่อ
 ความอยู่รอด บางคนก็พยายามเพิ่มประสิทธิภาพของ เรือ บางคนก็พยายามเพิ่มประสิทธิภาพ
 ของ เครื่องมือทำการประมง โดยต่างก็มีเป้าหมายอันเดียวกัน คือ จับปลาให้ได้มากที่สุด
 เท่าที่จะทำได้ ในที่สุดในอนาคตสมบัติธรรมชาติก็อาจหมดลงได้ หรือไม่มีปริมาณลดน้อย
 ลงมากจนเป็นที่เดือดร้อนแก่ชาวประมงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การประมงอวนลากจะ เป็น
 ตัวอย่างได้ก็ในเรื่องนี้ กล่าวคือ ปัจจุบันการประมงอวนลากขบเซามาทุก ชาวประมงบาง
 รายที่ทนต่อการขาดทุนไม่ไหวถึงกับต้อง เลิกทำอวนลากไปก็มี ส่วนผู้ที่มิทนทรัพย์มากนัก
 พยายามเพิ่มประสิทธิภาพของ เรือ เพิ่มประสิทธิภาพของ เครื่องมือทำการประมง เพื่อตน
 เองจะได้ออกไปจับปลาในทะเลหลวงต่อไป แต่การจับปลาในทะเลหลวงหรือการประมง
 ทะเลลึกนั้นย่อมต้องใช้ทุนมหาศาลและยังต้องแข่งขันกับชาวต่างประเทศซึ่งมีความชำนาญ
 และประสบการณ์ในการจับปลาในทะเลหลวงมากกว่าคนไทย นอกจากนี้ยังมีปัญหาทาง
 การ เมืองระหว่างประเทศ เขามา เกี่ยวข้องอีกด้วย (บรรจง เทียนสงรัตย์, 2517 : 2-3)

ทางฝ่ายรัฐบาลก็ได้ตระหนักในปัญหาและความสำคัญในการใช้และการอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการประมง

เพื่อมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้จนถึงขั้น
 หลัง ๆ จึงได้วางโครงการพัฒนาอาชีพประมงไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) ดังนี้

1. รักษาระดับการผลิตสัตว์น้ำทะเล สัตว์น้ำจืด ให้มีปริมาณคงที่ไม่ลดต่ำลง
 โดยวิธีการอนุรักษ์
2. เน้นหนักในด้านการพัฒนาประมงน้ำกรวย มุ่งส่งเสริมการ เพาะเลี้ยง
 สัตว์น้ำกรวยชายฝั่ง
3. ส่ง เสริมการประมงทะเลลึก เพื่อขยายแหล่งทำการประมงให้กว้างขวาง
 ออกไป
4. เร่ง เพิ่มผลผลิตในด้านการประมงน้ำจืด

5. ยกระคัมมาทรฐานการครองชีพของชาวประมงให้สูงขึ้น

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ยังได้กำหนด เป้าหมาย เพื่อ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำไว้ว่า จะ
 ต้องมีการผลิตสัตว์น้ำให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 7 เปอร์เซ็นต์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2515-
 2519 (เทพ เมนะเสวต, 2516 : 306-307)

ถึงแม้กรมประมงจะได้ดำเนินการช่วยเหลือชาวประมงไปตามแผนพัฒนาการ
 ประมงบางแล้วก็ตาม แต่ชาวประมงก็ยังต้องประสบปัญหาภาวะน้ำมันขาดแคลนและมี
 ราคาสูง เขาอีก มีผลทำให้ค่าใช้จ่ายในต้นทุนการผลิตสูงมากขึ้นจนชาวประมงเรือเล็กพบ
 สูญไปไม่ไหว ต้องหยุดจับปลาและเลิกกิจการไปแล้วถึง 30 เปอร์เซ็นต์ ทางกรมประมง
 ก็ได้หาทางช่วยเหลือโดยแนะนำให้ชาวประมงเรือเล็กเหล่านั้นได้หันมาเพาะเลี้ยงกุ้งปลา
 ตามชายฝั่งแทนการลากอวน (สยามรัฐ, 2517 : 1, 16) ทั้งนี้โดยทางกรมประมง
 จะจัดสรรที่ดินชายฝั่งทะเลในก้นท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช แห่งละ
 หนึ่งไร่ ให้ชาวประมงจำนวน 2,000 ครอบครัว ให้อยู่อาศัย และเปลี่ยนอาชีพไปทำการ
 เพาะเลี้ยงกุ้งปลาแทน ซึ่งทางกรมประมงจะได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและจัด
 หาพันธุ์กุ้งปลามาให้ (ไทยรัฐ, 2517 : 2-3)

โดยเหตุที่หมู่บ้านแหลมหิน ตำบลหนองคันตรง อำเภอเมืองตราก จังหวัดตราก
 เป็นหมู่บ้านชาวประมงที่เกิดขึ้นมาช้านาน และชุมชนก็ได้ขยายตัวเจริญขึ้นมา เป็นลำดับ
 ในขณะที่ชาวประมงในสวนต่าง ๆ ของประเทศกำลังประสบปัญหาและมีความเดือดร้อนใน
 การประกอบอาชีพนั้น จึงน่าจะได้มีการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวประมงในหมู่บ้าน
 แหลมหินแห่งนี้ว่าจะ เป็นอย่างไร เมื่อได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่
 และปัญหาที่แท้จริงของหมู่บ้านได้แล้ว ก็จะเป็นการสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของกรมประมงและ
 หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเข้าไปช่วยเหลือและพัฒนาอาชีพการประมงตามโครงการ
 ยกระคัมมาทรฐานการครองชีพให้สำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการขยายตัวของหมู่บ้านชาวประมงแหลมหิน

1. เพื่อศึกษาถึงสถานภาพการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันของประชากรในหมู่บ้านแหลมหินขาว เป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่ออาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน
3. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่ออาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน
4. เพื่อเป็นแนวทางที่จะศึกษาขยายขอบ เขตในกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นในการวิจัยครั้งต่อไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

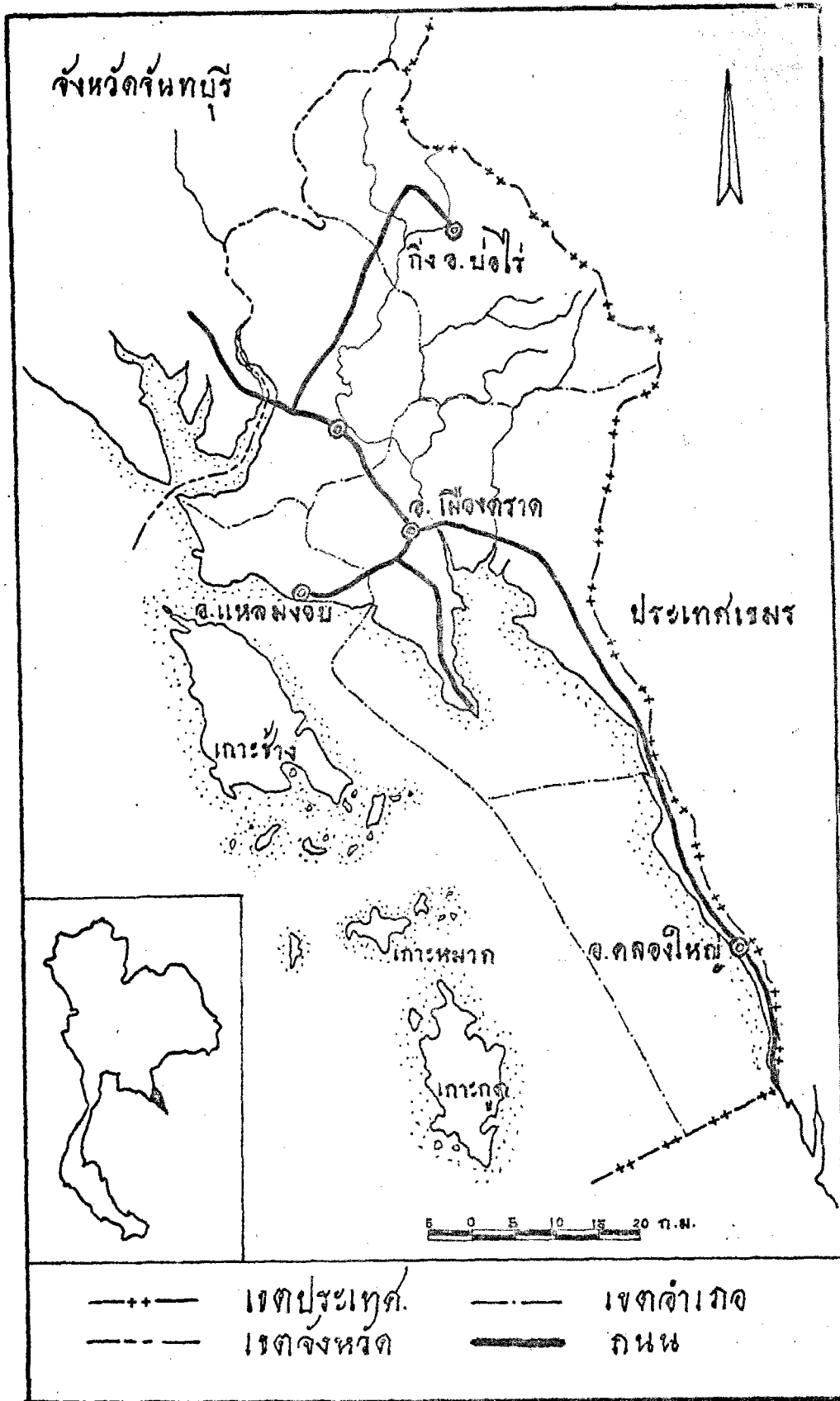
1. ช่วยให้เข้าใจถึงสถานภาพการประกอบอาชีพประมงของประชากรที่หมู่บ้านแหลมหินในปัจจุบันนี้ได้ดียิ่งขึ้น
2. จะช่วยให้ทราบแนวโน้มและลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้านชาวประมงที่แหลมหินขาวเป็นอย่างไร
3. ช่วยให้เข้าใจถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่ออาชีพประมงของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินดียิ่งขึ้น
4. ให้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ของกรมประมงจะได้ใช้ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านชาวประมงแหลมหิน เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของชาวประมงให้สูงขึ้นต่อไป
5. อาจใช้แนวทางการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยสถานภาพการประกอบอาชีพประมงในหมู่บ้านประมงอื่น ๆ ได้อีกด้วย

สมมุติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานอันเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้านชาวประมงแหลมหินขาวจะมีลักษณะเป็นแนว

แผนที่จังหวัดตราด

ยาวไปตามถนนที่ผ่าน เขามาในหมู่บ้าน และขนานไปกับชายฝั่งทะเล

2. การประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันน่าจะคงอาศัยความรู้ความชำนาญมาก
ยิ่งขึ้น

3. ชาวประมงจำเป็นต้องปรับปรุง เครื่องมือและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการจับสัตว์น้ำอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอแก่การค้ารังชีพ

4. ลักษณะการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบัน น่าจะคงอาศัยการลงทุนสูงขึ้น ๆ อันจะมีผลทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย ๆ คงสลายตัวไปในที่สุด

5. ชาวประมงส่วนใหญ่จะกำลังประสบปัญหาน้ำมันมีราคาสูงขึ้น ๆ และปริมาณสัตว์น้ำลดลง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเขต
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่เกี่ยวข้องรวม 2 บริเวณด้วยกันคือ

1.1 บริเวณพื้นแผ่นดิน ทำการศึกษาแต่เฉพาะพื้นที่ในบริเวณหมู่บ้าน
แหลมหิน ตรงส่วนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในการประมง เท่านั้น

1.2 บริเวณพื้นน้ำ ศึกษาการศึกษาแต่เฉพาะส่วนที่เป็นทะเลที่อยู่ในเขต
อำเภอเมืองตราดเท่านั้น อันเป็นบริเวณที่ประชากรชาวประมงส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแหลมหิน
ใช้ประกอบกิจกรรมทางอาชีพประมงทะเล

2. บริเวณหมู่บ้านแหลมหินบางส่วน ที่ไม่อยู่ในขอบเขตในการศึกษารั้งนี้คือ

2.1 บริเวณหมู่บ้านที่เรียกว่า "บ้านบน" "บ้านเนิน" และ "บ้านท่าแนะ"
ซึ่งเป็นที่ตั้งในเขตหมู่ที่ 2 ตำบลหนองก้นทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

2.2 บริเวณหมู่บ้านที่เรียกว่า "บ้านล่าง" ซึ่งอยู่ในเขตหมู่ที่ 1
ตำบลหนองก้นทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

บริเวณดังกล่าวนี้ ล้วนเป็นบริเวณที่ติดต่อกันใกล้เคียง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านแหลมหินเหมือนกัน แต่ผู้วิจัยถือว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตในการศึกษารั้งนี้

เพราะประชากรส่วนใหญ่ในท้องที่ดังกล่าวมีใจประกอบอาชีพประมง เป็นอาชีพหลักอย่างแท้จริง หากแต่ประกอบอาชีพทางกสิกรรมเป็นสำคัญ อันมีการทำสวนและทำนา เป็นคนมีเพียงส่วนน้อยหรือมีบ้างครอบครัว เท่านั้นที่ทำการประมงควบคู่กันไปด้วย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อหมดฤดูการทำนาแล้วประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านดังกล่าวนี้จะหันมาประกอบอาชีพประมง เพื่อเพิ่มพูนรายได้

3. ก่อนที่จะให้ชาวประมงตอบตามแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ให้ชาวประมงทราบและเข้าใจโดยตลอดก่อนแล้ว ฉะนั้น คำตอบในแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าชาวประมงตอบด้วยความจริงใจและตรงกับสภาพความเป็นจริงที่สุด จึงน่าจะมีความเชื่อมั่นได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

หมู่บ้านแหลมหิน พิจิตรณาศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตท้องที่หมู่ที่ 1 ตำบลหนองคันทรัง อำเภอมืองตราก จังหวัดตราด ตรงบริเวณที่เรียกว่า "บ้านท่าหลวง" (ท่าหลวงบน ท่าหลวงกลาง และท่าหลวงล่าง) และ "บ้านชายমান" เท่านั้น โดยมีอาณาเขตทิศเหนือจรดบ้านท่าแฉะและอ่าวท่าแฉะ ทิศตะวันออกจรดทะเลในอ่าวท่าแฉะ อันเป็นส่วนหนึ่งของอ่าว เมืองตราก ทิศใต้จรดอ่าวยายลา และบ้านล่าง ทิศตะวันตกจรดบ้านบนและบ้านเนิน มีพื้นที่ดินในบริเวณที่ทำการศึกษามีประมาณ 0.45 ตารางกิโลเมตร

อ่าว เมืองตราก พิจิตรณาศึกษาพื้นที่ที่เป็นทะเล ตั้งแต่แนวบ้านคลองสนถึงหัวแหลมศอก (ตามแนวตะวันออก - ตะวันตก) ซึ่งอยู่ทางใต้ขึ้นถึงปากอ่าว เมืองตราก ขึ้นมาทางคานเหนือจนกระทั่งถึงถนนอ่าว ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำตราก คลองท่าพริก คลองเนินสูง และคลองท่าเลื่อนไหลลงสู่อ่าว เมืองตราก ตรงบริเวณปากอ่าวจะมีความกว้างประมาณ 18.5 กิโลเมตร ส่วนลึกของอ่าวประมาณ 18.5 กิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ของทะเลในอ่าว เมืองตรากที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประมาณ 102.5 ตารางกิโลเมตร

ช่วงเวลาการศึกษา ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าจะอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2517 มีเพียงบางส่วนที่เป็นข้อมูลย้อนหลังจาก พ.ศ. 2500 - 2517

ลดาภรณ์ อึ้งประมง
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 กรุงเทพมหานคร

สถานการณ์อาชีพประมง จะพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวประมงทั้งสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนไปถึงทัศนคติ ความต้องการ อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงในวงปีที่ทำการศึกษานั้น

อธิบายคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยมีขอบเขตและแนวคิดที่แน่นอน จึงได้อธิบายคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

"ชาวประมงแหลมดิน" หมายถึง ชาวบ้านแหลมดินที่ประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำทั้งในและนอก เขตอ่าว เมืองตราด อาจประกอบอาชีพในลักษณะ เป็นลูกจ้างประมง ทำแบบยั้งซีซ หรือทำแบบเพื่อการค้าก็ได้ และมีบ้านเรือน (ครอบครัว) อยู่ในหมู่บ้านแหลมดิน ในขณะที่ผู้วิจัยออกทำการศึกษาและสัมภาษณ์

"หัวหน้าครัวเรือนประมง" หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจในการจัดการและรับผิดชอบในครัวเรือนเศรษฐกิจในครอบครัวส่วนที่เกี่ยวกับการประมง

"อาชีพประมง" หมายถึง การประกอบกิจกรรมของบุคคลในครอบครัว หาเลี้ยงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ อยู่เป็นประจำ โดยอาศัยเครื่องมือจับสัตว์น้ำ จะเป็นประเภทเครื่องมือประจำที่ เครื่องมือเคลื่อนที่ หรือเครื่องมือประเภทกึ่งเคลื่อนที่ก็ได้แล้วแต่กรณี

"สถานการณ์อาชีพประมง" หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ของการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงแหลมดินในระหว่างช่วงเวลาที่ศึกษา อันได้แก่สภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งทัศนคติต่ออาชีพ ความต้องการ อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันอีกด้วย

"สภาพทางสังคม" หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนประชากร อายุ ลักษณะครอบครัว สภาพบ้านที่อยู่อาศัย และการขยายตัวของชุมชน

"สภาพทางเศรษฐกิจ" หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ลักษณะการประกอบอาชีพ การใช้จ่าย เครื่องมือ ความรู้ ความชำนาญ การลงทุน รายได้ และ

ภาวะหนี้สิน

"ประมงแบบยังชีพ" หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพประมงรายย่อย ๆ ทำการประมงโดยอาศัยแรงงานจากสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการทำประมงเป็นแบบหาเช่ากินค่า มีรายได้พอกินไปวันหนึ่ง ๆ เรือที่ใช้อาจเป็นเรือติดเครื่องยนต์ เรือแจว ตลอดจนไม่มีเรือ และรวมไปถึงลูกจ้างประมงด้วย

"ประมงแบบธุรกิจ" หมายถึง การทำประมงในลักษณะ เป็นกิจการขนาดใหญ่ โดยมุ่งผลประโยชน์เพื่อการค้าเป็นสำคัญ อาศัยแรงงานจากลูกจ้างประจำมาทำเนืองงานโดยเฉพาะลักษณะการทำประมงแบบนี้อาจทำในรูปทางหุ้นส่วน บริษัท และส่วนบุคคล เรือที่ใช้อีก เป็นเรือขนาดใหญ่ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทำประมงที่ทันสมัย

"เครื่องมือประจำที่" หมายถึง เครื่องมือประมงซึ่งใช้วิธีดักปัก ผูก ซึ่งรั้ง ถ่วง ยึด ตอก ใต้อีกกับพื้นดิน กับเรือหรือแพ หรือวิธีอื่นใด อันทำให้เครื่องมือนั้นอยู่กับที่ในเวลาทำการประมง เช่น ลอบ โพงพาง รั้วโซ่มาบ ยอปัก เป็นต้น

"เครื่องมือเคลื่อนที่" หมายถึง เครื่องมือประมงที่ต้องเคลื่อนที่เพื่อไปจับสัตว์น้ำในที่ต่าง ๆ เช่น อวนลาก อวนลอย อวนคุน (อวนรุน) เป็นต้น

"เครื่องมือกึ่งเคลื่อนที่" หมายถึง เครื่องมือเคลื่อนที่ แต่บางครั้งก็ใช้ เป็นเครื่องมือประจำที่ เช่น โพงพางหลักลอย อวนรั้ง เบ็ดกาง และแหทอดกุง-ปลา เป็นต้น

"เครื่องมือประมงใหม่ๆ" หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำ โดยได้รับการปรับปรุง คัดแปลง จัดให้มีขึ้นใหม่ในหมู่บ้าน หรือเป็นเครื่องมือที่ชาวประมงในหมู่บ้านใดเห็นจากชาวประมงต่างจังหวัดนำมาใช้ อันเป็นของใหม่สำหรับชาวประมงในหมู่บ้านที่ไม่เคยมี และไม่เคยรู้จักใช้มาก่อน เช่น อวนลาก อวนคุน และอวนลอยปู เป็นต้น

"เทคนิคใหม่ ๆ" หมายถึง การนำความรู้มาใช้เพื่อการคัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของอุปกรณ์ที่มีมาแต่เดิมให้มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อต้องการปรับปรุงสภาพ เครื่องมือให้ทันกับเหตุการณ์ที่ผันแปรไป ขณะมุ่งเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น เป็น

ประการสำคัญ

"ความรู้" หมายถึง ความรอบรู้ เกี่ยวกับสภาพท้องทะเล สภาพความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำ ความเข้าใจในลักษณะของอาชีพ ตลอดจนรวมถึงทักษะและการรู้จักนำเครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามາทช่วยในการประกอบอาชีพประมง

บทที่ 2

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าใน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพอาชีพ ประมง ปรากฏว่ามีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยไว้มาก ซึ่งจะนำมาแยกกล่าว เป็น ตอน ๆ ตามแนวโครง เรื่องที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. สถานภาพสังคม
2. สภาพการประกอบอาชีพ
3. สถานภาพ เศรษฐกิจ
4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพประมง
5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

สถานภาพสังคม

แสวง กุลทองคำและคณะ ได้กล่าวถึงสถานภาพสังคมของชาวประมงในคลอง เกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2500 - 2501 ไว้ว่า ชาวประมงส่วนมากมีการ ศึกษาเพียงแค่นั้น ประถมปีที่ 4 ครอบครัวหนึ่งมีสมาชิกราว 4 - 6 คน เฉลี่ยครอบครัว ละ 4.6 คน โรงเรียนของชาวประมงประกอบด้วย เวียนแพและบ้านไม้ตึกสูง เป็นส่วนใหญ่ (แสวง กุลทองคำ และคนอื่น ๆ , 2504 : 83)

กรมประมง กระทรวงเกษตร ได้ทำการสำรวจสำมะโนประมงทะเลแห่ง ประเทศไทย พ.ศ. 2510 พบว่า มีครอบครัวชาวประมงในท้องที่จังหวัดชายทะเล 23 จังหวัด จำนวน 53,456 ครอบครัว มีชาวประมง 332,236 คน จำนวนคนเฉลี่ยครัว เวียนละ 6.2 คน คนในครัว เวียนออกทำการประมงมีจำนวน 78,394 คน เฉลี่ยครัว เวียนละ 1.5 คน (เกษตร, ม.ป.ป. : 7, 10)

ต่อมา พ.ศ. 2515 กรมประมง กระทรวงเกษตร ได้สำรวจสภาพการพำนัก ในประเทศไทย ปรากฏว่ามีนากุ้งทั้งหมด 1,154 ราย ในท้องที่ 14 จังหวัดชายทะเล

ส่วนใหญ่ทำอยู่ใน 4 จังหวัด คือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ กรุงเทพมหานคร ถึง 943 ราย หรือร้อยละ 81.7 ของทั้งหมด

มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยครอบครัวละ 6.8 คน เป็นชาย 3.3 คน หญิง 3.5 คน มีแรงงานในการทำนากุ้งเฉลี่ยครอบครัวละ 3.2 คน เป็นสมาชิกในครัวเรือน 3.1 คน ลูกจ้างประจำ 0.1 คน (เกษกรและสหกรณ์, 2517 : 7)

แดงอน นทีวัฒนา ไกล่ลาวถึงลักษณะครอบครัวของชาวประมงในตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2506 - 2507 ว่า เป็นครอบครัวที่ค่อนข้างใหญ่ มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 7 คน อายุของหัวหน้าครอบครัวอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี มีมากที่สุด ส่วนมากมีการศึกษาเพียงแค่นั้นประถมปีที่ 4 (แดงอน นทีวัฒนา, 2508 : 58)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ ใ้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงภาคใต้ในจังหวัดชุมพรและสตูล เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ในแง่เปรียบเทียบชุมชนประมงแบบยังชีพ 2 แห่งที่ทางศาสนาต่างกัน ปรากฏว่าชุมชนทั้งสองมีความแตกต่างกันในด้านความเชื่อถือทางศาสนา ส่วนลักษณะอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 61 เป็นครอบครัวเดี่ยว มีประมาณครอบครัวละ 7 คน จัดว่าเป็นครอบครัวที่ค่อนข้างใหญ่ซึ่งเป็นการระต่อครอบครัวจำนวนบุตรคิดเฉลี่ย 5.13 คน สำหรับชาวประมงปากน้ำหลังสวน และ 3.55 คน สำหรับชาวประมงท่ามะดะลัง การศึกษาของชาวประมงแบบยังชีพโดยทั่วไปอยู่ในระดับประถมปีที่ 4 และต่ำกว่าเป็นส่วนมาก (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะอื่น ๆ , 2517 : 73-74)

ในด้านการขยายตัวของชุมชนนั้น ปรากฏว่า มนุ วัลยะเหิธร ใ้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในบริเวณบางส่วนของสุขาภิบาลบางกะปิ และบริเวณใกล้เคียงจังหวัดพระนคร (มนุ วัลยะเหิธร, 2512 : 10) กับการศึกษาลักษณะโครงสร้างทางกายภาพและเศรษฐกิจของสุขาภิบาลปากท่อ จังหวัดราชบุรี ของบุญนาค ทิวกุล (บุญนาค ทิวกุล, 2514 : 54) และองค์ประกอบที่มีผลต่อความเจริญของชุมชนหนองมน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ของ วีรวรรณ กฤตยารัตน์ (วีรวรรณ กฤตยารัตน์,

2516 : 60) ได้แสดงกันว่า ลักษณะการขยายตัวของชุมชนจะขยายไปตามเส้นทางคมนาคมที่ตัดผ่านเข้ามาในบริเวณนั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า ชาวประมงไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงแค่นั้นระดับปีที่ 4 สภาพครอบครัวชาวประมงไทยโดยทั่วไปนั้นมีขนาดครอบครัวค่อนข้างใหญ่ เฉลี่ยครอบครัวละ 6 - 7 คน แต่มีกำลังในการผลิตน้อยกว่ากำลังการบริโภค นับว่าเป็นภาระหนักต่อการเลี้ยงดูและเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จำเป็นที่ทางราชการจะต้องริบหาทางช่วยเหลือและแก้ไขโดยเร็ว

สภาพการประกอบอาชีพ

วิลเลียม เอ ฮันส์ (William A. Hance) ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมการประมงในหมู่เกาะเฮบริดจ์นอก (Outer Hebrides) ว่าเป็นอุตสาหกรรมขั้นทุติยภูมิ (Secondary industry) ที่ยังล้าหลังอยู่มาก ใช้เครื่องมือและกระบวนการในการประมงไม่ทันสมัย เช่น ใช้เรือเก่า ๆ วิธีจับปลาที่นิยมกันมากที่สุดคือใช้อวนลอยหรืออวนคิคา เพราะขาดการส่งเสริมเน้นหนักในอุตสาหกรรมด้านนี้ เนื่องจากอยู่ห่างไกล การไปมาไม่สะดวก เมื่อเปรียบเทียบกับการประมงทางฝั่งตะวันออกของสกอตแลนด์แล้ว จะเห็นได้ว่าทางสกอตแลนด์มีความก้าวหน้ามาก พยายามนำเทคนิคใหม่ ๆ และเครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการจับปลา เช่น มีการทดลองใช้อวนลาก ใช้เครื่องมือหาฝูงปลาด้วยระบบเสียงสะท้อน (Echo-sounding) และใช้เครื่องบินรวมฝูงปลาอีกด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการอุตสาหกรรมปลาเฮอริง อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมประมงก็ยังเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของหมู่เกาะเฮบริดจ์นอก (Hance, 1953 : 171-173)

ปีเตอร์ สก็อต (Peter Scott) ได้ศึกษาถึงสภาพการประมงชายฝั่งของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เมื่อ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) สรุปผลการศึกษาได้ว่า บริเวณชายฝั่งทะเลทั้ง 2 ด้านของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้เป็นแหล่งสัตว์น้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อุดมทั้งตระกูลปลาหนากินและปลาฉิวน้ำ ลักษณะการประมงของแอฟริกาใต้ได้ขยายตัวและเปลี่ยนแปลงไปมากในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1948 การประมงอวนลาก

โคชบายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งขนาดและรูปร่างของ เรือไคร้มีการคัดแปลงให้เหมาะสมกับงานเฉพาะอย่างยิ่งขึ้น ในปัจจุบันนี้มีเรือที่ไซ เครื่องยนต์อยู่ระยะ 31 ของเรือประมงชายฝั่งทั้งหมด ความยาวแตกต่างกันอยู่ระหว่าง 50 - 62 ฟุต (เรือขนาดกลาง) เรือที่ยาวน้อยกว่า 50 ฟุต (ขนาดเล็ก) เป็นเรือมก ไซทั้งแจวและแล่นใบยังมีไซอยู่มากกว่า 2 ใน 3 ของเรือที่ไซในการประมงทั้งหมด เครื่องมือทำการประมงมีไซตั้งแต่ขนาดใหญ่ เช่น ประเภทอวนลาก อวนลอมจับ อวนคิก ลงมาจนกระทั่งขนาดเล็ก เช่น เบ็ดลาก เบ็ดตก และ แห (Scott, 1951 : 123 - 139)

กอร์ดอน คับิว ฮิวส์ (Gordon W. Hewes) ได้ศึกษาลักษณะการประกอบอาชีพประมงของชาวอินเดียนแดงในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของแคลิฟอร์เนีย แล้วรายงานว่าภูมิภาคแถบนี้เป็นแหล่งประมงที่สำคัญมาก ชาวอินเดียนแดงได้ทำการประมงในบริเวณนี้มาช้านาน ต่อมาในศตวรรษที่ 19 - 20 ชาวผิวขาวโคอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำให้การประมงในภูมิภาคนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นแบบธุรกิจ ซึ่ง เครก และ แฮกเกอร์ (Craig and Hacker) ได้แบ่งยุคการพัฒนาประมงในภูมิภาคนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก เป็นลักษณะการประมงเพื่อการยังชีพ ชาวอินเดียนแดงจับสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหารประจำวัน

ระยะที่สอง เริ่มมีการซื้อขาย ชาวผิวขาวซื้อปลาจากชาวพื้นเมืองเพื่อทำปลาแห้ง ปลาเค็ม รับประทาน

ระยะที่สาม เป็นยุคการประมงเพื่อการค้าของชาวผิวขาว เริ่มมีอุตสาหกรรมปลากระป๋อง เกิดขึ้น

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ ปรากฏว่า การประมงมีความสำคัญมากที่สุด (Hewes, 1952 : 67-73)

วิกเตอร์ อาร์มานด์ ลิกัวรี (Victor Armand Liguori) ได้ทำการวิเคราะห์เสถียรภาพของการประมงชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก โดยผู้เขียนได้เลือกทำการวิจัยจากท่าเรือประมง 3 แห่งทางภาคใต้ของรัฐนิวเจอร์ซีย์ ผลการวิเคราะห์พบว่า การประมงธุรกิจในสหรัฐอเมริกาทุกวันนี้ตกอยู่ในสภาพไม่มั่นคง (Liguori, 1968 : 334A - 335A)

วิทย์ ยอดแสงรัตน์ กล่าวถึงการประมงที่ไต้หวันว่า การประกอบอาชีพประมงในไต้หวันจะมีสมาคมชาวประมง เป็นสถาบันให้ความคุ้มครองและรักษามลประโยชน์ของชาวประมง ทางสมาคมจะทำหน้าที่ช่วยเหลือในคานตลาดเพื่อตัดปัญหาคนกลาง ทำให้ชาวประมงสามารถขายสัตว์น้ำได้ในราคาถูก วัณโคปลาที่มีราคาตกต่ำ จะเป็นเหตุให้ชาวประมงต้องขาดทุน ทางสมาคมก็จะนำปลาส่วนที่เกินความต้องการ เขาก็เก็บไว้ในห้องเย็นของชาวประมงชั่วคราว เมื่อเห็นปลาราคาคือจึงนำออกขาย ชาวประมงเสียค่าบริการแก่สมาคมเพียงร้อยละ 2.5 ของราคาปลาที่ขายได้ เงินค่าบริการที่เก็บได้นี้ สมาคมนำมาใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ทางคานสวัสดิการแก่ชาวประมง เช่น จัดสถานพยาบาล โรงเรียนอนุบาลสำหรับครอบครัวชาวประมง จัดร้านขายอุปกรณ์ประมง ช่วยเหลือบรรเทาความเสียหายแก่เรือชาวประมง ฯลฯ ตลอดจนไปถึงการให้ความคุ้มครองแก่ชาวประมงในคานต่าง ๆ เช่น การคลอดบุตร การเจ็บป่วย การตาย การว่างงาน และอื่น ๆ นอกจากนี้ทางสมาคมยังทำหน้าที่เป็นธนาคารรับฝากและให้เงินกู้ยืมแก่ชาวประมงอีกด้วย (วิทย์ ยอดแสงรัตน์, 2511 : 417 - 425)

นอกจากนี้ วิทย์ ยอดแสงรัตน์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะสถานภาพอาชีพประมงในสหรัฐอเมริกาว่า ทางรัฐบาลให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยจัดตั้งกองทุนขึ้นช่วยเหลือสนับสนุนให้ชาวประมงรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์การประมงขึ้น ทั้งสหกรณ์และชาวประมงอาจกู้ยืมเงินจากกองทุนนี้ได้ เช่น กู้ไปซื้อเครื่องยนต์เรือ ซื้อรถยนต์ห้องเย็นบรรทุกสัตว์น้ำ สร้างห้องเย็นสำหรับสัตว์น้ำสด ทางสหกรณ์ชาวประมงจะเป็นผู้จัดการ ขายสัตว์น้ำของชาวประมงให้โรงงานปลากระป๋องหรือพ่อค้าโดยตรง โดยเฉพาะสหกรณ์จะคอยสับคัมกับพึงราคาสินค้าสัตว์น้ำในรัฐหรือเมืองต่าง ๆ อยู่เสมอ และวิทย์แจ้งให้เรือประมงในทะเลทราบล่วงหน้าและสั่งให้หน้าสัตว์น้ำไปขายยัง เมืองหรือรัฐที่ไต้หวัน

นอกจากนี้ กรมประมงก็ยังได้จัดพิมพ์ราคาสัตว์น้ำประจำวันแจกจ่ายให้ชาวประมงทราบทั่วประเทศ เพื่อให้ชาวประมงถือ เป็นมาตรฐานในการตั้งราคาสัตว์น้ำของตน (วิทย์ ยอดแสงรัตน์, 2516 : 301)

นุสรพันธุ์ อนุสรนิตการ ได้กล่าวถึงการประมงในญี่ปุ่นว่า เจริญก้าวหน้าไป

อย่างรวดเร็วทั้งในด้านการผลิตและวิชาการ

ในด้านการผลิต มีปริมาณการจับได้เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ทั้งนี้เพราะมีการปรับปรุงเทคนิคในการจับ ตลอดจนเรือจับปลาและอุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งยังได้มีการขยายเขตการจับปลา กองเรือประมงของญี่ปุ่นได้ไปปรากฏอยู่ในน่านน้ำต่าง ๆ ของโลก

ในทางวิชาการ ได้มีการวิจัยและค้นคว้ากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งดำเนินงานโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล มหาวิทยาลัย ตลอดจนชาวประมง เองก็ได้มีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำ

ในด้านสวัสดิการ ได้มีการจัดตั้งธนาคาร เพื่อการสหกรณ์ขึ้น เพื่อช่วยเหลือนชาวประมงในด้านต่าง ๆ เช่น กรณีมีภัยจากธรรมชาติเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งระบบประกันภัยต่าง ๆ ด้วย ซึ่งดำเนินงานโดยองค์การต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน (นุสรพันธุ์ นุสรณัติการ, 2511 : 635 - 636)

แสวง กุลทองคำ และคณะ ได้กล่าวถึงสถานการณ์ภาพการประกอบอาชีพของชาวประมงในคลองเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อปี พ.ศ. 2500 - 2501 ว่า นอกจากจะทำการประมง เป็นอาชีพหลักแล้วชาวประมงยังใช้ที่ดินว่างเปล่าทำการ เกษตร ควบคู่การปลูกพืช เช่น มัน ถั่ว ข้าวโพด และยังมีเลี้ยงสุกร อีกด้วย สภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำการประมงก็มี กระชัง กรำ อวน แห เบ็ดราว ยอดไซ่อ และเรือจับปลา เป็นต้น (แสวง กุลทองคำ และคณะ, 2504 : 84 - 85)

กรมประมง กระทรวงเกษตร ได้สำรวจสำมะโนประมงทะเลครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2510 ได้กล่าวถึงลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงไทยว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น เป็นอาชีพรองควบคู่กันไปด้วยถึงร้อยละ 57.7 ครัว เรือยนต์ ที่ทำการประมงอย่างเดียวนั้นมีเพียงร้อยละ 42.3 ในบรรดาอาชีพรองต่าง ๆ เกษตรกรรมเป็นที่นิยมกันมากกว่าอย่างอื่น ครัว เรือยนต์ประมงส่วนใหญ่เป็นครัว เรือยนต์ประมงแบบยังชีพถึงร้อยละ 71.7 ครัว เรือยนต์ลากจูงประมงมีร้อยละ 23.1 ส่วนครัว เรือยนต์ประมงแบบธุรกิจนั้นมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5.2 เท่านั้น

สถานการณ์การใช้เครื่องมือ ปรากฏว่าชาวประมงใช้ เรือทั้งชนิดคึก เครื่องยนต์

นพสมิตกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และไม่คิดเครื่องยนต์ มีปริมาณมากพอ ๆ กัน ในบรรดาเรือคิกเครื่องยนต์ส่วนมาก เป็นเรือขนาดเล็ก (ความยาวต่ำกว่า 15 เมตร) ถึงร้อยละ 75 เรือขนาดกลางและขนาดใหญ่ (ความยาวเกิน 15 เมตรขึ้นไป) มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น อย่างไรก็ตามเรือขนาดใหญ่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเรือที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างออกแบบ เป็นเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ มีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 47

ชาวประมงแบบยังชีพพัฒนาเขากินค้ามีการใช้เรือชนิดคิกเครื่องยนต์และไม่คิดเครื่องยนต์ จำนวนมากพอ ๆ กัน ผู้ที่ไม่ใช่เรือเลยก็มีอยู่บ้าง เครื่องมือที่ชาวประมงแบบยังชีพใช้ เป็นเครื่องมือขนาดเล็ก ที่นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ อวนลอยกุ้ง ร่องลงนา ไคแกแรวปู

ส่วนวิธีการทำประมงที่คร่ำ เรือประมงแบบธุรกิจนิยมใช้กันมาก คือ อวนลากแผ่นตะเฆ่ สำหรับอวนดำ-อวนฉลอม อวนตั้ง เก และโป๊ะ ทำไมมากเหมือนสมัยก่อน โดยเฉพาะโป๊ะกำลังลดจำนวนลงทุกปี

ทางคานตะวันตกของอ่าวไทยจากระยองถึงตราด ชาวประมงแบบยังชีพนิยมใช้อวนลอยกุ้ง เบ็ดราว และแร้วปูมากที่สุด ส่วนชาวประมงแบบธุรกิจ นอกจากนิยมใช้อวนลากแผ่นตะเฆ่แล้วยังนิยมใช้อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาอินทรี และโป๊ะมากที่สุด (เกษตร, ม.ป.ป. : 7 - 32)

สันต์ บัดท์กุล ก็กล่าวถึงฐานะการประกอบอาชีพของชาวประมงไทยว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ทำการประมง เป็นแบบยังชีพ ทำกันเองในครอบครัว ไม่มีลูกจ้าง ในรอบสิบปีที่ผ่านมาชาวประมงแบบธุรกิจมีเพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่เมื่อเทียบกับชาวประมงแบบยังชีพแล้วก็ยังมีจำนวนน้อยมาก

ลักษณะการประกอบอาชีพ ถ้าเป็นชาวประมงแบบธุรกิจ จะทำการประมง เป็นอาชีพหลักอย่าง เก็บขวดลอคมี ชาวประมงแบบยังชีพมีทั้งประกอบอาชีพประมง เป็นอาชีพหลัก และอาชีพรอง หรือประกอบอาชีพอย่างอื่นควบคู่ไปด้วย

เครื่องมือที่ใช้ มีทั้งเครื่องมือประเภทประจำที่และเคลื่อนที่ เครื่องมือประจำที่เป็นแบบที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม พบตามบริ เวณปากแม่น้ำหรือชายฝั่งที่ลึกไม่เกิน 20 เมตร

เช่น โปะ โฟงฟาง ร้วไซมาน ลอมทะเล หรือลอมประทุน

เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ มีใช้ทั้งแคชขนาดเล็ก เช่น ระวัง หรือขีบไสกึ่งไส
เคย ไปจนกระทั่งถึงอวนลากขนาดใหญ่และอวนคั้ง เก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ได้มีการส่งเสริมการใช้อวนลากแผ่นตะเข้ขึ้นในประเทศไทย
จากนั้นมา จำนวนอวนลากได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เครื่องมือประเภทประจำที่ก็
ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ (สันต์ บัณฑิตกุล, 2511 : 31 - 35)

ดร. บุญ อินทร์พรหม ได้กล่าวถึงสถานการณ์ประมงทะเลในประเทศไทย
ว่า ในปัจจุบันกิจการประมงทะเลก้าวหน้าไปมาก เปลี่ยนสภาพจากการใช้เครื่องมือ
เล็ก ๆ มาใช้เครื่องมือใหญ่ ๆ ใช้เรือยนต์แทนเรือใบและเรือแจว และมีเครื่องมือทำการ
ประมงไกลออกไปจากชายฝั่งสู่ทะเลลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการ
ประกอบอาชีพในทะเลว่า เป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายอยู่มาก ดังนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพ
ประมงนี้จำเป็นต้องได้รับความแนะนำ การส่งเสริม และการช่วยเหลือจากทางราชการ
โดยทุกวิถีทาง ตามโครงการที่กำหนดไว้ เพื่อให้อาชีพประมงสัมฤทธิ์ผลมีหลักสำคัญอยู่ 4
ประการ คือ

1. ชาวประมงต้องมีความรู้และความสามารถในการใช้ เครื่องมือทำการประมง
ที่ทันสมัย วิชาวิธีการ เคนเรือและวิชาสมุทรศาสตร์บางตามสมควร
2. ต้องมีเงินทุนพอเพียงที่จะประกอบกิจการนั้น ๆ
3. ต้องจัดให้มีตลาด หอง เย็นสำหรับ เก็บปลา ตลอดจนให้ความสะดวก เกี่ยว
กับการคมนาคมและการขนส่ง
4. ส่งเสริมและให้ความแนะนำแก่ประชาชนในรัฐจักรับริโกลปลาทะเลสด ซึ่งจะ เป็น
การช่วยให้ชาวประมงมีรายได้อีกเพียงพอ คู่กับการลงทุน (บุญ อินทร์พรหม, 2504 :

23 - 35)

เชึกชาย อมาตย์กุล และคณะ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับอาชีพประมงไว้คล้ายคลึงกับ
ทัศนะของ ดร. บุญ อินทร์พรหม ว่า อาชีพประมงนอกจากเป็นงานหนักตรากตรำ ต้อง
อาศัยกำลังกายแล้ว ยังต้องมีความมานะบากบั่นอดทน กล้าหาญในการ เสี่ยงอันตรายจาก

ธรรมชาติและสักรายโดยรายนาน นอกจากที่ชาวประมงยังคง เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ มีไหวพริบ รู้จักธรรมชาติ รูปร่างอาศัยของสัตว์น้ำ รูปร่างผันแปรของลมฟ้าอากาศและ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องทะเลอีกด้วย

ท่านยังได้แสดงความรู้สึกต่อไปอีกว่า ชาวประมงในสมัยนี้มีความคิดริเริ่มก้าวหน้า รู้จักคิดแปลง เครื่องมือแบบ เกาของตนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำ ได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น

1. ใช้อวนลากขนาดเล็ก เป็นเครื่องมือจับกุ้งและปลาไคผลดีก่อนที่ทางราชการ จะให้นำอวนลากขนาดใหญ่มาทดลอง

2. คิดแปลงสร้างโป๊ะแบบใหม่ ใช้อวนในลอนแทนฝัก จับปลาไคผลดี การ ลงทุนก็ต่ำกว่าโป๊ะแบบ เกา ทั้งชาวประมงยังไม่ต้อง เสียข้อปัญหาโป๊ะแตกในฤดูมรสุม อีกด้วย

3. ชาวประมงที่อำเภอปราณบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ คิดวิธีจับปลาหมึกแบบใหม่ โดยจุดตะเกียงเจาพายุให้สว่างไสว ลอให้ปลาหมึกมาเล่นไฟ แล้วใช้สวิงช้อนหรือใช้แหทอดจับปลาหมึกได้อย่างสบาย (เชิดชาย อนาคตกุล และคนอื่น ๆ, 2509 : 13 - 15)

ต่อมา เชิดชาย อนาคตกุล และคณะ ได้ให้ข้อสังเกตว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา การประมงของไทยก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีการใช้ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เช่น อวนลาก และอวนล้อมจับ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ท้องที่ซึ่งการประมงได้พัฒนาไป มากที่สุดคือจังหวัดที่อยู่ใกล้ ๆ กรุงเทพมหานคร เช่น สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สมุทรปราการ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (เชิดชาย อนาคตกุล และคนอื่น ๆ, 2511 : 169 - 172)

แสง เคือน บุญโยประการ กล่าวถึงสภาพการใช้ เครื่องมือประมงว่า ปัจจุบัน อวนลากแผ่นตะเข้และอวนลากคู่ เป็นเครื่องมือจับปลาที่นิยมกันมาก ส่วนอวนตั้ง เก อวน คำ และอวนล้อมจับ มีแนวโน้มในการใช้ เสื่อมถอยลง เพราะปลาทะเลไม่เกาะกลุ่มกัน นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า ขณะนี้การต่อเรือประมงขนาด 1 พันแรงม้าขึ้นไปกำลังขยายตัว

เพิ่มขึ้น เป็นสำคัญ แนวโน้มการจับปลาน้ำลึกในทะเลนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น
(แสง เค็อน บุดโยประการ, 2516 : 130)

จังหวัดตราด ใ้กรายงานเกี่ยวกับสภาพการประมงในเขตอำเภอ เมืองตราด เมื่อ พ.ศ. 2504 ว่า ชาวประมงในเขตท้องที่อำเภอ เมืองตราดบังไซ้ เครื่องมือที่ล้าสมัย เป็นส่วนมาก เช่น โปะน้ำลึก โปะน้ำตื้น เบ็กราว และโพงพาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา การประมงของจังหวัดตราดโลกาวนานานี้ มีการใช้เรือติดถัง เครื่องยนต์แทนเรือใบและเรือแจว ชาวประมงหันมานิยมใช้อวนไถลบนแทนอวนถายและอวนป่านกันมากขึ้น และเริ่มมีการใช้อวนลากน้ำลึกกันบ้าง (ตราด, 2505 : 192 - 194)

ต่อมา บรรเทิง ยันต์โกเศศ ไ้กล่าวถึงสภาพและวิธีจับสัตว์น้ำทะเลในจังหวัดตราดว่า ชาวประมงใช้เครื่องมือและเรือประมงทันสมัยและมีขนาดใหญ่ขึ้น เครื่องมือที่นิยมกันมากได้แก่ โปะ อวนลาก และอวนตั้ง เก โดยเฉพาอวน เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำทะเลซึ่งใช้กับเรือประมงมากกว่าเครื่องมือชนิดอื่น ๆ (บรรเทิง ยันต์โกเศศ, 2515 : 57)

เท่าที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าอาชีพประมงในทางประเทศโลกาวนานานี้ มีการปรับปรุงเครื่องมือและนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามารช่วยในการประมงอยู่เสมอ ทั้งยังมีสมาคมชาวประมงและสหกรณ์การประมงคอยคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ รวมทั้งให้ความปลอดภัยแก่ชาวประมง รัฐบาลก็ให้ความร่วมมือช่วยเหลือชาวประมง เป็นอย่างดี นับว่าอาชีพประมงของทางประเทศอยู่ในสภาพมั่นคง

แต่อาชีพประมงของไทยยังไม่ก้าวหน้าทัดเทียมต่างประเทศ ทั้งยังขาดหลักประกันความมั่นคงและความปลอดภัย หน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องควรจะได้ให้ความช่วยเหลือแก่ชาวประมงไ้มาก

สภาพทาง เศรษฐกิจ

วิลเลียม เอ ฮันส์ (William A. Hance) ไ้กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจของหมู่เกาะเฮบริดจ์นอก (Outer Hebrides) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของสกอตแลนด์ไว้ว่า

การจ่ายเงินให้แก่ลูกเรือ ใช้วิธีการแบ่งส่วนตามจำนวนปลาที่จับได้ โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เป็นของเจ้าของเรือ 1 ส่วน หักเป็นค่าอวน 1 ส่วน อีก 1 ส่วนจ่ายให้เป็นการจ้างลูกจ้าง รายได้ของชาวประมง เมื่อหลังสงครามเฉลี่ย 100 ปอนด์ต่อปี (Hance, 1953 : 174)

แสวง กุลทองคำ และคณะ ได้กล่าวถึงสภาพ เศรษฐกิจของชาวประมงในคลองเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2500 - 2501 ว่า ชาวประมงนอกจากจะมีรายได้จากการประมงแล้ว ยังมีรายได้จากการเกษตร การค้าขาย และการรับจ้างอีกด้วย ในด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประมง ปรากฏว่านอกจากค่าอุปกรณ์ประมงผูกจากจับสัตว์น้ำแล้ว ค่าสร้าง เครื่องมือทำการประมง เป็นรายจ่ายสูงสุด (แสวง กุลทองคำ และคณะอื่น ๆ, 2504 : 86 - 87)

แดง ออน นทีวัฒนา ได้รายงานผลการศึกษาสภาพ เศรษฐกิจของชาวประมงตำบลปากน้ำพรหม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2506 - 2507 ไว้ดังนี้

ภาวะหนี้สิน ปรากฏว่าชาวประมงส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 74 ต้องกู้ยืมเงินมาดำเนินการ บางรายต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงมากถึงร้อยละ 2 - 5 ต่อเดือน หรือร้อยละ 24 - 60 ต่อปี

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประมง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการผลิตและการจำหน่ายปลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายในการผลิตประกอบด้วยการลงทุน เป็นค่าเครื่องมือ เครื่องใช้ แรงงาน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ปรากฏว่าค่าแรงงานเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด เมื่อหักค่าใช้จ่ายในครอบครัวหมดทุกอย่างแล้วครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีเงินเหลือเก็บออมเฉลี่ย 1,909.62 บาท (แดง ออน นทีวัฒนา, 2508 : 58 - 59)

เทพ เมนะเสวต และ อันตีประชา อิศรางกูร (Deb Menasveta and Andhi P. Isarankura) กล่าวว่า เราไม่สามารถทราบรายได้ของชาวประมงแบบยังชีพได้เลย เพราะไม่เคยมีการจดบันทึกรายได้ของชาวประมงประเภทนี้ สำหรับรายได้ของชาวประมงแบบธุรกิจนั้น จากการสัมภาษณ์นายคณาการประมงแห่งประเทศไทยว่า

1. นายท้ายเรือประมงอวนลาก (ความยาวเรือประมาณ 20 เมตร) จะมีราย

ไค้เจ็ลลึย เค็อนละ 1,500 - 2,800 บาท ลุก เร็อมีรายไค้เจ็ลลึย เค็อนละ 500 - 800 บาท

2. นายทาย เร็อประมงประ เกทลอมจ็บ (ความยาว เร็อประมาณ 20 เมตร) จะไค้คากจาง เค็อนละ 1,200 บาท แต่ในถุกจ็บปลาหุจะไค้รับส่วนแบ่งหุนจากการขาย ปลาหุเจ็ลลึย เค็อนละ 4,000 - 5,000 บาท

สำหรับปี พ.ศ. 2510 อัน เป็นปีที่มีรายไค้ที่สุก นายทาย เร็อจวนลากมีมือก็ สามารถทารายไค้มากกว่า 10,000 บาทคอดีย (ประมาณ 20 วัน) สำหรับลุก เร็อ มีรายไค้เจ็ลลึย เค็อนละ 1,000 บาท (Menasveta and Isarankura, no date : 23)

บรรจง เทียนสงรัศมี สรุปลการสำรวจสภาพ เศรษฐกิจการทำงานในประ เทศ ไทยปี พ.ศ. 2514 ว่า

1. การทำงานกุงส่วนใหญ่อยู่ในทองที่จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร และ สมุทรสงคราม

2. รายไค้ของชาวนา กุงในทองที่สามจังหวัดคังคางวั้น นอกจากจะมีรายไค้ จากการขายกุงที่เล็ยงแล้ ยังมีรายไค้จากการทำนาเกลืออีกประมาณรอยละ 27.2 การ รับจ้างและการ เกษตรอื่น ๆ อีกรอยละ 3.3 และ 2.9 ตามลำดับ

3. ภาวะหนี้สิน ปรากฏว่าชาวนา กุงประมาณรอยละ 44.4 ต้องกุงยืมเงินจาก ธนาคาร สหกรณ์ที่ดิน พอดคานกลาง ญาติพี่น้อง และ เพื่อนบ้าน โดยเส็ยคอก เย็ยสูงกวา รอยละ 10 คอดี (บรรจง เทียนสงรัศมี, 2515 : 37 - 38)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ ไค้กวดาวถึงสภาพ เศรษฐกิจของชุมชนปากน้ำหลัง ส่วน จังหวัดสมุทร และชุมชนตำมะลิ่ง จังหวัดสุกล ว่า สภาพ เศรษฐกิจของทั้งสองชุมชน ยังอยู่ในระกับต่ำ โดยกุงจากทรัพย์สินในครอบครอง เช่น ลักษณะบ้านเรือน สิ่งของมีค่าใน บ้าน ที่ดินในครอบครอง และอุปกรณ์การประมง ปรากฏว่ามีลคานอยมาก รายไค้ ของชาวประมงยังต่ำกวาชาวนา หัวหนากครอบครัวยประมงปากน้ำหลังส่วนมีรายไค้เจ็ลลึย 7,487.37 บาทคอดี ในขณะที่หัวหนากครอบครัวยประมงตำมะลิ่งมีรายไค้เจ็ลลึย 4,269.78 บาทคอดี

ในคานภาวะหนี้สิน ปรากฏจากการศึกษาชาวประมงปากน้ำหลังส่วนรอยละ

33.33 กองกู้ยืมเงินคิกเฉลี่ย เป็นเงิน 2,122.75 บาท ส่วนชาวประมงตำมะลังมีหนี้สิน
 อยุ่ยอดละ 28.03 คิกเฉลี่ย เป็นเงิน 882.68 บาท เหตุผลในการกู้ยืมเงินนี้ เพื่อนำไป
 ลงทุนในคานอุปกรณการประมงและกาไรขายในครอบครัว (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2517
 : 49 - 51, 75)

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ชาวประมงไทยส่วนใหญ่เป็นแบบยังชีพ มีฐานะค่อนข้างยากจน ชาวประมงส่วนหนึ่งกองกู้ยืมเงิน เพื่อนำไปลงทุนคานอุปกรณการประมง และเป็นกาไรขายในครอบครัว ชาวประมงส่วนใหญ่จึงคงมีอาชีพพรอง เพื่อเพิ่มพูนรายไคแก่ครอบครัว ในการพัฒนาอาชีพประมงจึงควรจะได้หาทางส่งเสริมให้แมฆาชาวประมงได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อเพิ่มพูนรายไคแก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

สภาพความคองการและทัศนคติคองอาชีพประมง

แสง กุลทองคำและคณะ ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของชาวประมงในคลองเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีคองการประกอบอาชีพประมงวาปริมาณปลากว่าดังลดลงเรื่อย ๆ และคองการให้มีการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น จัดให้มีพันธุ์ปลามากขึ้น ให้มีราคาดีคว่น้ำที่ยืดกรรม ให้มีเงินกู้ยืมในอัตราคองค เมฆยคองคอง ให้มีการคองคองที่ดี และจัดให้มีบ่อน้ำเพื่อบริโภคควบ (แสง กุลทองคำ และคณะอื่น ๆ, 2504 : 88 - 89)

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรรม ได้รายงานถึงความคองการที่ชาวนากรุงในประเทศไทยประสงคองจะไคจากรัฐบาลไคไคคือ ชาวนากรุงส่วนใหญ่ที่สุคคองคองละ 79.5 ของจำนวนฟาร์มทั้งหมดคองการให้รัฐบาลประคองราคากรุง ความคองการล้นเกินรองลงไปคือคองการให้รัฐบาลช่วยเหลืคองคองเงินคองจำนวนคองละ 57.5 นอกจากนี้ไคคองการให้รัฐบาลช่วยเหลืคองคองเรื่องการสร้างวังคอง วิธีการไชบุง วิธีการยาค่าจัดศคอง การคองคองสหกรรม และการจัดคองคองย่น่านากรุง เป็นล้นคองคอง ๆ ลงมาความล้นคอง (เกษตรและสหกรรม, 2517 : 22)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ ได้กล่าวถึงสภาพความคองการและทัศนคติคองอาชีพของชาวประมงแบบยังชีพภาคไคไคในจังหวัดชุมพรและสุภควา

1. ชาวประมงทั้งสองชุมชนของการมีอุปกรณ์การประมงที่ทันสมัย ลึกจะพัฒนาอาชีพให้เป็นแบบธุรกิจ และยังคงยึดมั่นประกอบอาชีพประมงต่อไป แต่ยังคงขาดแคลนเงินทุน และไม่มีแหล่งเงินกู้ ไม่นานก็ยืมเงินจากกรมประมง เพราะขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันความหลัก เกณฑ์ที่วางไว้

2. ชาวประมงแบบยังชีพมีทัศนคติต่ออาชีพประมงว่า เป็นอาชีพที่ลำบากและเสี่ยงอันตราย เห็นว่ามีอาชีพอื่น ๆ ที่ดีกว่าที่ตนจะไปเลือกทำได้ แต่ก็ไม่สามารถไปประกอบอาชีพอื่นได้ เพราะขาดความรู้และความชำนาญ ทั้งตนยังเคยชินกับอาชีพประมงอีกด้วย ฉะนั้น จึงต้องยึดอาชีพประมงต่อไปอย่างไม่มีทางเลือก

3. ในเรื่องการจกั้งกลุ่มชาวประมงตั้งแต่ประมาณ 30 คน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจประมงนั้น ปรากฏว่ายังไม่มีความเป็นไปได้เต็มที่ เพียงครั้งหนึ่งหรือร้อยละ 50 เท่านั้นที่ให้ความสนใจ ทั้งนี้เพราะชาวประมงแบบยังชีพยังไม่ไว้วางใจกันในกลุ่มเดียวกันเท่าใดนัก ยังมีแนวโน้มที่ต้องการค่าเป็นงานเป็นใจ เจกบุคคลมากกว่า (สมศักดิ์ศรีสันติสุข และคนอื่น ๆ, 2517 : 75 - 76)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า ชาวประมงต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในด้านเงินทุน เพื่อนำไปลงทุนเกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์การประมงของคน และต้องการให้รัฐบาลประกันราคาสัตว์น้ำให้มีราคายุติธรรม ฉะนั้น กรมประมงและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจะได้จัดบริการสนองความต้องการของชาวประมง เพื่อให้สถานภาพอาชีพประมงนั้นงอกขึ้น

สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

ปีเตอร์ สกอต (Peter Scott) ได้กล่าวถึงปัญหาของการพัฒนาประมงชายฝั่งของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้เมื่อปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ไว้ดังนี้

1. ปัญหาขาดแคลนน้ำจืดที่จะนำมาใช้ในโรงงานถนอมชายฝั่งทะเลตามตะวันตกทั่วไป

2. ปัญหาเรื่องทางถนนมาก ถึงแม้จะมีทางรถไฟและถนนลัดต่อระหว่างเมือง

ภายในแผนดินแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่าการคมนาคมที่สำคัญก็ยังคงอาศัยการขนส่งทาง
น้ำอยู่

3. ขาดทำเรือธรรมชาติที่จะหลบพายุ และมีหินโสโครกตามชายฝั่งก่อให้เกิด
ปัญหาในการเดินเรือและการทอดสมอ (Scott, 1951 : 146)

แดงออน นทีวัฒนา โค้พบปัญหาของชาวประมงในตำบลปากน้ำปราณ จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อ พ.ศ. 2506 - 2507 ว่าบางครอบครัวมีเครื่องมือประมงไม่เพียงพอ
ต่อการทำมาหากิน ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาซื้อเครื่องมือ ถึงแม้ทางกรมประมงจะ
ใหญ่ยืมเงินมาลงทุน แต่ชาวประมงก็ไม่สามารถกู้เงินมาลงทุนได้เลย เพราะไม่มีหลักทรัพย์
ค้ำประกันเงินกู้ใดเพียงพอ (แดงออน นทีวัฒนา, 2508 : 60)

เทพ เมนะเสวต และ อันธิประชา อิศรางกูร (Deb Menasveta and Andhi
P. Isarankura) ได้กล่าวถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในการพัฒนาการประมงไทยว่าชาว
ประมงต้องประสบปัญหาสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการลงทุน โดยเหตุที่ชาวประมงส่วนใหญ่เป็นแบบยังชีพ การ
ที่จะพัฒนาและขยายกิจการให้ เป็นแบบธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนสูง ชาวประมงไม่
อาจยืมเงินจากธนาคารมาลงทุนได้ เพราะอัตราดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 12 - 15 ต่อปี
และต้องมีหลักประกันที่มั่นคง ถึงแม้รัฐบาลจะตั้งกองทุนใหญ่ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพียง
ร้อยละ 8 ต่อปี แต่จำนวนเงินกู้ของรัฐบาลก็ยังอยู่ในวงจำกัด

2. ปัญหาการออกปฏิบัติการ ปรากฏว่าชาวประมงส่วนใหญ่ยังขาดเทคนิคและ
ความรู้ในการใช้เครื่องมือประมงแบบใหม่ ๆ การเดินเรือ การปฏิบัติงาน การซ่อมและ
ถ่วงรักษาเครื่องยนต์ ตลอดจนการขนส่งสินค้าคว้าน้ำออกสู่ตลาด

3. ปัญหาการคมนาคมขนส่ง ปรากฏว่ายังมีคลองที่เรือกประมงหลายแห่ง เขาถึง
ยาก ต้องอาศัยการขนส่งแบบดั้งเดิม ทำให้ต้องเสียเวลา คุณภาพสัตว์น้ำของสูญเสียไป
ถึงร้อยละ 15 - 20 และบ่อยครั้งที่ขายไครราคาต่ำ (Menasveta and Isarankura,
no date : 33 - 34)

กรมประมงได้สำรวจสถานภาพการทำนากุ้งในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.

2515 และไครายงานถึงปัญหาของชาวนากุ้งไว้อีก

1. ปัญหาเกี่ยวกับเงินกู้ มีชาวนากุ้งประมาณร้อยละ 66 ต้องการกู้เงินเพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำเนินงาน ชาวนากุ้งยังมีหนี้สินทางชำระอ้อยร้อยละ 27.5 ของจำนวนทั้งหมด เฉลี่ยประมาณรายละ 11,112 บาท

ปัญหาเกี่ยวกับเงินกู้ของชาวนากุ้งก็คือหาแหล่งเงินไม่ใคร่ร้อยละ 25.6 ดอกเบี้ยสูงเกินไปร้อยละ 27.7 ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันร้อยละ 12.0

2. ปัญหาเกี่ยวกับการไชน้ำ ชาวนากุ้งร้อยละ 77.6 ประสบปัญหาเกี่ยวกับการไชน้ำอันใดแก่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอถึงร้อยละ 44.6 ไม่สามารถกักน้ำในบ่อใดควยสาเหตุต่าง ๆ ร้อยละ 56.2 นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น น้ำเสีย มีศัตรูมากินกุ้ง มีพันธุ์กุ้งไม่เพียงพอ (กรมประมง, 2517 : 20 - 21)

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่องภาวะและปัญหาสินค้าสัตว์น้ำ ที่โรงแรมนารายณ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 23 - 24 พฤศจิกายน 2516 เป็นเวลา 2 วัน โดยมีผู้แทนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและผู้แทนสื่อมวลชนเข้าร่วมสัมมนาประมาณ 150 คน ผลการสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ปัจจุบันเรือประมงไทยมีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำสูงกว่าเคยมากจนก่อให้เกิดปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดลง กล่าวคือ เมื่อปี 2504 ปริมาณสัตว์น้ำในอ่าวไทยจับได้เฉลี่ย 300 กิโลกรัมต่อชั่วโมง แต่ในปี 2515 ปริมาณที่จับได้ลดลงเหลือ 90 กิโลกรัมต่อชั่วโมง ทำให้ชาวประมงต้องแสวงหาแหล่งประมงที่ไกลออกไป และมีการต่อเรือประมงขนาดใหญ่ถึง 100 - 200 คันเพิ่มขึ้น

2. ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับการจับสัตว์น้ำของชาวประมงในขณะนี้ ได้แก่

2.1 ปัญหาน้ำมันสำหรับเรือประมงขาดแคลนและมีราคาสูง

2.2 ปัญหาเครื่องมือประมงถูกเก็บภาษีขาเข้าในอัตราสูง และมีราคาแพงขึ้น

2.3 ปัญหาเรื่องเงินลงทุนและหนี้สินของชาวประมง ปรากฏว่าแหล่งเงินกู้มีน้อย อัตราดอกเบี้ยสูง และต้องมีหลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักค้ำประกัน

2.4 ชาวประมงในบางท้องที่ประสบปัญหาน้ำแข็งขี้นไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

2.5 ปัญหาเรื่อง เขตทำการประมงกับประเทศเพื่อนบ้าน ปรากฏว่า เวียดนามได้ขยายเขตน่านน้ำจากระยะ 12 ไมล์ทะเล มาเป็น 62 ไมล์ทะเล เป็นของตน นอกจากนั้นการแบ่ง เขตน่านน้ำระหว่างไทยกับ เขมรก็ยังคงตกลงกันได้ไม่ว่างจะเอาวง โหนดของ เกาะกูดเป็น เครื่องแบ่ง เขต ชาวประมงมักจะถูก เขมรจับในเขตหาหลวงดำ เขตเสมอ

3. ปัญหาการสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการควบคุมการ ทำการประมง

3.1 ในบริเวณอ่าวไทยมีพื้นที่ประมาณ 100 ล้านไร่ ตอนกลางมีหินปะการัง หนา จึงไม่สามารถลากอวนได้ การลากอวนจะทำได้เฉพาะในเขตน่านน้ำไม่เกิน 60 เมตร มีเรือประมงอวนลากมากกว่า 3,000 ลำ และลากทุกวัน จะทำให้ปริมาณสัตว์น้ำ ที่จับได้ลดลง

3.2 การห้ามจับสัตว์น้ำตามชายฝั่งทะเลในระยะ 3,000 เมตร เป็นการ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ แต่ปรากฏว่ายังมีชาวประมงอวนลาก ลอบจับสัตว์น้ำในเขตดังกล่าว อดุ ทำให้เกิดความเสียหายแก่การสงวนสัตว์น้ำ

3.3 ปรากฏว่า การห้ามจับสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งระยะไม่เกิน 3,000 เมตร ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.2 รัฐบาลได้ประกาศห้ามอย่างกระชั้นชิด ทำให้ชาว ประมงที่มีอาชีพจับสัตว์น้ำใน เขตดังกล่าว เกิดอึดอัด

3.4 การจับปลาควยวัดระยะ เปิดทำให้ปลาตาย เป็นจำนวนมาก ทั้งตัวใหญ่ และตัว เล็ก เป็นการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างมาก แต่ก็ปรากฏว่ายังมีผู้ลักลอบทำกันอยู่ เสมอ

4. ปัญหาสำคัญ เกี่ยวกับการค้าสัตว์น้ำในขณะนี้ได้แก่

4.1 การขาดแคลนหาเทียบ เรือประมงในส่วนภูมิภาค

4.2 การขนส่งสินค้าสัตว์น้ำไปยังตลาด ส่วนใหญ่ใช้รถบรรทุกโดยใส่ภาชนะ บรรจุธรรมดา ไม่มีฉนวนหุ้มรักษาความ เป็น ชั่วรถบรรทุกขนาดใหญ่ยังคง เดินตามเวลาที่ ทางราชการกำหนด ทำให้เกิดความล่าช้า

4.3 การขนส่งสินค้าสัตว์น้ำไปจำหน่ายในส่วนภูมิภาค มักทำในรูปของการ ขายเงินเชื่อ มีบ่อยครั้งที่เกิดหนี้สูญ (พาณิชย์, 2516 : 6 - 31)

สันต์ บัดทุกุล อธิบดีกรมประมง ได้กล่าวถึงปัญหาที่ชาวประมงไทยส่วนใหญ่ต้องประสบอยู่เสมอว่า ไข่แก่การขาดแคลนเงินทุน ปัญหาเรื่องตลาด ต้องกู้เงินจากนายทุนท้องถิ่นมาดำเนินการ โดยมีข้อผูกพันว่า เมื่อจับปลามาได้ก็ต้องส่งให้นายทุนของคนเป็นเจ้าหน้าให้ โดยนายทุนจะเรียกเก็บค่านายหน้าถึงร้อยละ 10 ของราคาปลาที่ขายได้ ยิ่งกว่านั้น ชาวประมงบางรายยังต้องส่งปลาให้นายทุนในกรุง เพมหานครเจ้าหน้าให้ โดยที่ตนเองมีไข่เข้ามาดูหรือควบคุมการจำหน่ายควยตนเองอีกควบ (สันต์ บัดทุกุล, 2511 : 38)

เมื่อเดือนสิงหาคม 2517 สันต์ บัดทุกุล ได้แถลงถึงสถานการณ์ประกอบอาชีพประมงว่า ขณะนี้ชาวประมงประกอบอาชีพ เรือจับปลาขนาดเล็กกำลังกระทบกระเทือนมาก ต้องหยุดจับปลาไปแล้วประมาณ 20 - 30 เปอร์เซ็นต์ เพราะประสบปัญหาน้ำมันมีราคาสูง ออกจับปลาแล้วไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ทางกรมประมงจึงได้รับทาทางช่วยเหลือโดยแนะนำให้ชาวประมงใช้เรือจับปลาขนาดเล็ก เหล่านั้นหันมาเพาะเลี้ยงกุ้ง ปลา ตามชายฝั่งแทนการลากอวน (สันต์ บัดทุกุล, 2517 : 1, 16)

เมื่อเร็ว ๆ นี้หนังสือพิมพ์สยามรัฐ โกลงข่าวว่า ชาวประมงหลายจังหวัดแถบชายฝั่งตะวันออก เช่น ตราด ระยอง สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร กำลังได้รับความเดือดร้อนกันมาก เพราะอุณหภูมิต่ำลง เชื้อโรคจับกุมเพื่อนำไปเรียกค่าไถ่ครวระมาก ๆ ถึงแม้จะเป็นเรือที่เสีย "โธ" (จกทะเล เบียนกับฝ้ายเชมรโดยอุทกตอง) แล้วก็ตาม จนไม่กล้าออกจับปลาทั้งในเขตน่านน้ำของฝ้ายไทยเองควย (สยามรัฐ, 2518 : 1, 16)

จะเห็นได้ว่าชาวประมงไทยโดยทั่วไปประสบปัญหาใหญ่ คือ ขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนในการปรับปรุง เครื่องมือ ขาดการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว ค่าใช้จ่าย และการครองชีพ รวมทั้งราคาน้ำมันสูงขึ้น แคปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลงเรื่อย ๆ ชาวประมงต้องออกไปจับปลาในท้องที่ไกลออกไปจนต้องอุก เชมรจับกุมในขอหาดวงดำ เขตถนนอบบอย ๆ ผู้จับกุมคิดว่าเราอาจจะเปลี่ยนวิธีทำประมง เสียใหม่ เช่น ทำการเพาะเลี้ยงชายฝั่งให้มากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่กรมประมงควรจะได้ส่งเสริมอย่างจริงจังและกว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้แบ่งกลาว เป็น 6 ตอนด้วยกัน คือ

1. แหล่งข้อมูล
2. การสัมภาษณ์
3. การทำแผนที่
4. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำกับข้อมูล

แหล่งข้อมูล

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หัวหน้าครอบครัวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
2. ประมงจังหวัด ประมงอำเภอ และสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการประมง และจำนวนประชากร จากที่ว่าการอำเภอเมืองตราด
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน สารวัตรผู้ใหญ่บ้าน พนักงานคุมครองกรรณ บานแหลมหิน เจ้าอาวาสวัดแหลมหิน และประชากรที่สูงอายุมีประสบการณ์เกี่ยวกับการประมง และได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแหลมหินมาไม่น้อยกว่า 40 ปี รวมทั้งหมดจำนวน 10 คน
4. แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 250,000 ของกรมแผนที่ทหาร
(Thailand, Series L 509 : Sheet ND 48-13)
5. แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร
(Thailand, Series L 708 : Sheet 5547 III-IV)
6. แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 50,000 จังหวัดตราด ของกรมแผนที่ทหาร (Thailand, Series L 7017 : Sheet 5533 III)

7. เอกสารงานวิจัยของกรมประมง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์

1. การสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวประมง ใคดำเนินการ เป็นชั้น ๆ ดังนี้

1.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใคสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้น เพื่อใช้ เป็น เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลแล้วนำออกทดลอง ใช้สัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวประมงที่บ้านอาวซอ หมู่ที่ 2 ตำบลอาวใหญ่ อำเภอมืองตราจ จังหวัดตราด จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เสร็จแล้ว จึงนำออกใช้สัมภาษณ์ประชากรในกลุ่มที่จะศึกษาต่อไป ดังรายละเอียดในภาคผนวก

1.2 ติดต่อเพื่อสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวชาวประมง โดยครั้งแรกได้นำ หนังสือขอความร่วมมือจากหัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงนายอำเภอมืองตราด จากนั้นนายอำเภอมืองตราดได้มีหนังสือไปถึง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 (บ้านแหลมหิน) ตำบลหนองคันทรอง อำเภอมืองตราจ จังหวัดตราด เพื่อขอให้ผู้ใหญ่บ้านช่วยอำนวยความสะดวกในการ เก็บข้อมูลและวิจัย เกี่ยวกับสภาพการ ประมงในหมู่บ้านแหลมหินแก่ผู้วิจัยตามสมควร ดังรายละเอียดในภาคผนวก

1.3 วิธีการสัมภาษณ์ ปกติผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้นำผู้วิจัยไปสัมภาษณ์หัวหน้า ครอบครัวชาวประมงถึงที่บ้านของตัวเอง โดยครั้งแรกผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้นำตัวผู้วิจัย ไปแก่หัวหน้าครอบครัวประมงใครู้จัก เสียก่อน เสร็จแล้วผู้วิจัยก็ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และความจำเป็นที่ใคต้องมาสัมภาษณ์ใคครั้งนี้ เมื่อหัวหน้าครอบครัวใคไปขอสัมภาษณ์ใคนั้น เข้าใจดี แล้วจึงใคทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ใคใคเตรียมมา นอกจากนี้ใคยังมี คุณสมพงษ์ สุวานิช และ คุณสุพจน์ สร้อยทรัพย์ ครูโรงเรียนวัดแหลมหิน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของคนใน หมู่บ้านนั้น เป็นผู้นำแทนผู้ใหญ่บ้าน และช่วยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ใคเฉพาะในวันเสาร์และ วันอาทิตย์ ทั้งนี้ใคก่อนที่ใคใคจะใคสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใคอธิบายใคชี้แจงใคให้ใคเข้าใจถึงวิธีการสัมภาษณ์ เป็นอยางใคใคใคเสียก่อนแล้วจึงใคใคลงมือสัมภาษณ์

2. สัมภาษณ์ใคใคนั้น ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรใคใคนั้น สารวัตรผู้ใหญ่บ้าน พนักงานใคใค

กรรมประจำบ้านแหลมหิน เจ้าอาวาสวัดแหลมหิน และประชากรในหมู่บ้านสูงอายุนั้น
 ประสงค์การเกี่ยวกับการประมง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีตของหมู่บ้าน
 แหลมหินในด้านต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ตั้งถิ่นฐาน สถานการณ์ประมง และกรรมแนวม
 ในหมู่บ้าน เป็นต้น

การทำแผนที่

1. สร้างแผนที่แสดงลักษณะการใช้ที่ดินของบริเวณที่ศึกษา โดยใช้มาตราส่วน
 1 : 5,000 เพื่อแสดงเส้นทางคมนาคม และการกระจายของหลังคาเรือน ทั้งนี้ โดย
 อาศัยข้อมูลจากแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร และจากการสำรวจ
 โดยการปฏิบัติภาคสนาม (Field Work)

2. ทำแผนที่แสดงการขยายตัวของหมู่บ้านแหลมหิน โดยใช้มาตราส่วน 1 :
 5,000 ซึ่งในขณะที่ออกไปสัมภาษณ์ จะทำแผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งของหลังคาเรือนในหมู่บ้าน
 อย่างหยาบ ๆ โดยการเขียนปี พ.ศ. ที่ชาวประมงมาตั้งรกรากสร้างบ้านอยู่อาศัย ณ ที่
 ปัจจุบันกำกับไว้ด้วย เสร็จแล้วมาเขียนแผนที่จริงโดยลงเครื่องหมายต่าง ๆ กัน ตาม
 การจัดระยะช่วงปีที่เริ่มมาสร้างบ้านอยู่อาศัย ก็จะทำให้เห็นลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้าน
 ไช้คึกเจิน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์
2. การปฏิบัติภาคสนาม
3. การสังเกต
4. เข็มทิศประกอบการทำแผนที่
5. แผนที่ประเทศไทย มาตราส่วน 1 : 250,000 และ 1 : 50,000 ของ
 กรมแผนที่ทหาร
6. เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนออกไปทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ไปขอตรวจจำนวนบ้าน จำนวนประชากร และรายชื่อหัวหน้าครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ศึกษาทั้งหมด จากที่ว่าการอำเภอเมืองตราด และไปขอคัดลอกสิ่งที่ต้องการไว้ทั้งหมด เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ต่อไป
2. ในขณะที่ลงมือทำการสัมภาษณ์ตามที่คำนวณแล้ว หากไม่พบหัวหน้าครอบครัวบ้านใด ก็จะสัมภาษณ์บ้านอื่นต่อไป แล้วหาโอกาสมาพบสัมภาษณ์ในวันหลังจากมา
3. เมื่อลงมือสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัว บุคคลที่ต้องการสัมภาษณ์พิเศษ 10 คน การศึกษาจากแผนที่ของกรมแผนที่ทหารที่เตรียมไว้ และการสำรวจโดยการปฏิบัติภาคสนามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็รวบรวมข้อมูลที่ได้ไว้ทั้งหมด เพื่อเตรียมจัดกระทำกับข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสัมภาษณ์ได้เท่าจำนวนที่ต้องการแล้ว ก็ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ตามรายการที่สัมภาษณ์
2. นำข้อมูลที่แจกแจงความถี่ไว้แล้วในบางรายการมาหาอัตราส่วนร้อย

(Percentage Ratio) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{X}{N} \times 100$$

3. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ในบางรายการ โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ P = ร้อยละของรายการต่าง ๆ

X = คะแนนความถี่ของรายการนั้น

N = จำนวนประชากรทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างนั้น

\bar{X} = คะแนนเฉลี่ย

ΣX = ผลรวมของคะแนนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในที่นี้ได้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. สภาพทางสังคม ได้แก่ จำนวนประชากร อายุ ลักษณะครอบครัว สภาพที่อยู่อาศัย และการขยายตัวของชุมชน
2. สภาพการประกอบอาชีพ ได้แก่ ลักษณะของอาชีพ ฐานะการประกอบอาชีพ สภาพการใช้เครื่องมือ ความรู้ความชำนาญ และเทคนิคการใช้เครื่องมือ
3. สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ (การเก็บออม) การลงทุน และภาวะหนี้สิน
4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพประมง
5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

สภาพทางสังคม

1. จำนวนประชากร

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 1 (บ้านแหลมหิน) ตำบลหนองคันทรัง อำเภอมะนัง จังหวัดตรัง ตามทะเบียนราษฎร ณ ที่ว่าการอำเภอมะนัง มีทั้งหมด 1,349 คน เป็นชาย 675 คน หญิง 674 คน ประชากรที่อยู่ในเขตที่ทำการศึกษาคณะนี้ 1,194 คน หรือร้อยละ 88.52 ของประชากรในท้องที่หมู่ที่ 1 เป็นชายและหญิงเพศละ 597 คน (ทะเบียนราษฎร อำเภอมะนัง : 2517) ความหนาแน่นของประชากรในเขตที่ทำการศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 2,653 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนบ้านในเขตที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 177 หลังคาเรือน เป็นครอบครัวที่ทำกรประมง 141 ครอบครัว หรือร้อยละ 79.66 เป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และอื่น ๆ 36 ครอบครัว หรือร้อยละ 20.34

จากจำนวนครอบครัวชาวประมง 141 ครอบครัวนี้ สามารถทำการสัมภาษณ์

มาได้ 135 ครอบครัว หรือร้อยละ 95.74 ส่วนอีก 6 ครอบครัว หรือร้อยละ 4.26 ไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้ เพราะพากันไปทำการประมงในท้องที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และในประเทศเขมร คงเหลือแต่คนชราและเด็กที่ไม่สามารถจะให้ข้อมูลได้

2. อายุ

เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับอายุของชาวประมงโดยส่วนรวมว่ามีอายุอยู่ในระดับใด อันจะเป็นเครื่องบอกให้ทราบถึงกำลังแรงงานของชาวประมงในปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า อายุของชาวประมงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 26 - 45 ปี มีจำนวนถึงร้อยละ 62.97 ส่วนผู้ที่มีอายุสูงระหว่าง 46 - 61 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 30.36 ผู้ที่มีอายุน้อย คืออยู่ระหว่าง 21 - 25 ปี มีเพียงร้อยละ 6.67 ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ไม่มีเลย อายุเฉลี่ยของชาวประมง เท่ากับ 39.96 ปี หรือประมาณ 40 ปี

ตาราง 1 อายุของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21	—	—
21 - 25	9	6.67
26 - 30	24	17.78
31 - 35	23	17.04
36 - 40	24	17.78
41 - 45	14	10.37
46 - 50	13	9.63
51 - 55	9	6.66
56 - 60	5	3.70
61 ปีขึ้นไป	14	10.37
รวม	135	100.00
อายุเฉลี่ย		39.96

จะเห็นว่าอายุเฉลี่ยของชาวประมงอยู่ในวัยกลางคน อันเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

3. ลักษณะครอบครัว

ตาราง 2 จำนวนสมาชิกในครอบครัวชาวประมงหมู่บ้านแหลมหิน

สมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (2 - 4 คน)	45	33.33
ปานกลาง (5 - 9 คน)	78	57.78
มาก (10 คนขึ้นไป)	12	8.89
รวม	135	100.00
ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย	6.04 คน	

ลักษณะครอบครัวชาวประมงแหลมหินส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดกลาง คือมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 5 - 9 คน มีจำนวนถึงร้อยละ 57.78 ครอบครัวขนาดเล็ก คือมีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 2 - 4 คน มีจำนวนร้อยละ 33.33 เป็นอันดับรองลงมา ส่วนครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 8.89 ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย 6.04 คน นับว่าเป็นครอบครัวค่อนข้างใหญ่

ถ้าจะพิจารณาในแง่แรงงานที่หาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว จากตาราง 3 จะเห็นว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 53.73 มีสมาชิกในครอบครัวออกไปทำการประมงเพียง 1 คน ครอบครัวที่มีสมาชิกออกไปทำการประมงได้ 2 คน มีร้อยละ 29.85 ครอบครัวที่มีสมาชิกออกไปทำการประมงได้ 3 คน มีร้อยละ 10.45 ส่วนครอบครัวที่มี

สมาชิกออกไปทำการประมงได้ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีร้อยละ 5.97 คิดเฉลี่ยบุคคลที่ออกไปทำการประมงได้ครอบครัวละ 1.74 คน

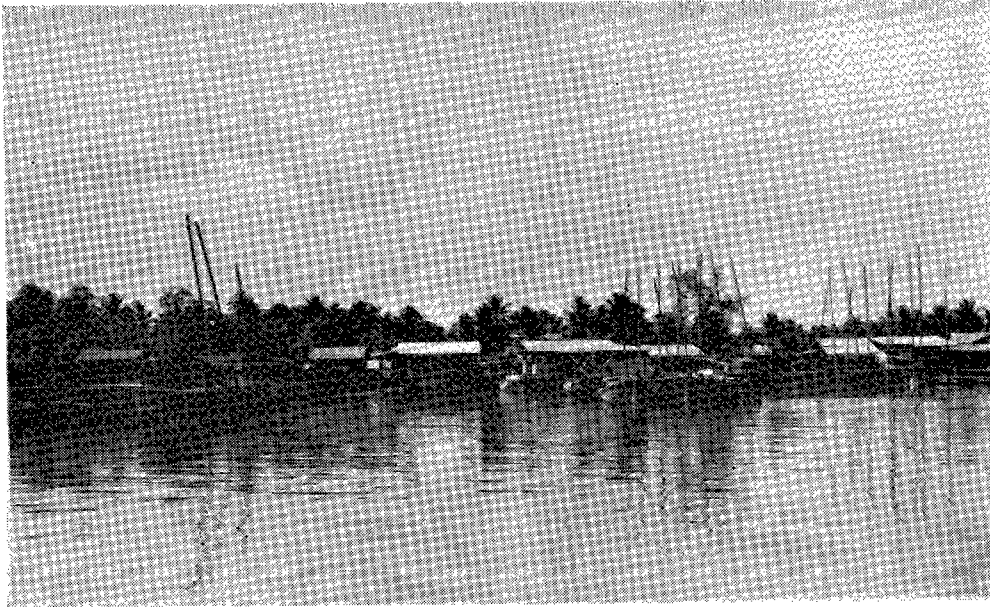
ตาราง 3 จำนวนสมาชิกในครอบครัวชาวประมงที่ออกไปทำการประมง

สมาชิกในครอบครัวที่ออกไปทำการประมง (คน)	จำนวน	ร้อยละ
1	72	53.73
2	40	29.85
3	14	10.45
4	2	1.49
5	4	2.99
6	2	1.49
7	-	-
รวม	134	100.00

บุคคลที่ออกไปทำการประมง เฉลี่ยครอบครัวละ 1.74 คน

4. สภาพที่อยู่อาศัย

ลักษณะบ้านเรือนที่อาศัยในหมู่บ้านชาวประมงแหลมหินส่วนใหญ่เป็นเรือนไม้ไถ่ถุนสูง ฝากระดานไม้ หลังคามุงสังกะสี หากเป็นครอบครัวประมงที่มีฐานะดีก็จะเปลี่ยนเป็นหลังคามุงกระเบื้อง แต่ถาเป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็จะ เป็นเรือนหลังคามุงจาก ฝาซีกตะเก เป็นที่น่าสัง เกตว่า บ้านชาวประมงส่วนใหญ่ปลูกอยู่ในที่สาธารณะหรือริมฝั่งทะเล

หมู่บ้านชาวประมงที่ตั้งอยู่ริมทะเล

สภาพบ้านเรือนและถนนลูกรังในหมู่บ้านชาวประมงแหลมหิน

5. การขยายตัวของชุมชน

ตาราง 4 การขยายดินของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงบ้านแหลมหิน

การขยายดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ขยายดิน (ชาวแหลมหิน)	115	85.19
ขยายดิน (มาจากท้องถิ่นอื่น)	20	14.81
รวม	135	100.00

หากจะพิจารณาถึงการขยายดินของประชากรที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำการประมงอยู่ในหมู่บ้านแหลมหิน อันมีผลต่อการขยายตัวของชุมชนแห่งนี้ จากการศึกษาในตาราง 4 พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 85.19 เป็นชาวแหลมหินโดยกำเนิด ส่วนพวกที่ขยายเข้ามาจากท้องถิ่นอื่นมีอยู่เพียงร้อยละ 14.81 และโดยมากก็ย้ายมาจากท้องถิ่นภายในจังหวัดโดยการสมรสกับหญิงในหมู่บ้านแห่งนี้

ตาราง 5 การเพิ่มของจำนวนบ้านในหมู่บ้านแหลมหิน ตั้งแต่ พ.ศ.2500-2517

ช่วงปี	จำนวนหลังคาเรือน	ร้อยละ
ก่อน พ.ศ.2500	61	34.46
2500 - 2505	27	15.26
2506 - 2511	37	20.90
2512 - 2517	52	29.38
รวม	177	100.00

จากการศึกษา เรื่องการ เพิ่มจำนวนบ้านเรือนที่อยู่อาศัย จากตาราง 5 จะ
 เห็นได้ว่า จำนวนบ้านเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันในบริเวณที่ทำการศึกษาครั้งนี้จำนวน
 177 หลัง เป็นบ้านที่ปลูกก่อน พ.ศ. 2500 จำนวน 61 หลัง หรือร้อยละ 34.46 ของ
 จำนวนบ้านที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นบ้านที่สร้างขึ้นใหม่ในช่วง พ.ศ. 2500 - 2517 รวม
 116 หลัง คิดเป็นร้อยละ 65.54 ของจำนวนบ้านทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 หากพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวของหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2500 - 2505
 มีอัตราการเพิ่ม ของบ้านเป็นร้อยละ 15.26 ในช่วง พ.ศ. 2506 - 2511 อัตราการ
 เพิ่มของบ้านเป็นร้อยละ 20.90 ในช่วง พ.ศ. 2512 - 2517 มีอัตราการเพิ่มของ
 บ้านร้อยละ 29.38 และเป็นที่น่าสังเกตว่าในแต่ละช่วง 6 ปีนั้น อัตราการเพิ่มของบ้าน
 ยิ่งสูงขึ้น ๆ และในระยะ 6 ปีหลังสุดนี้ อัตราการเพิ่มของบ้านเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก
 จนจำนวนบ้านที่เกิดใหม่นั้นมีจำนวน เกือบ เท่าบ้านที่มีอยู่เดิมในระยะช่วงก่อน พ.ศ. 2500
 ต่างกันเพียง 9 หลัง เท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าบ้านที่เกิดใหม่ในช่วง 6 ปีหลังสุดนี้
 เป็นร้อยละ 86.93 ของจำนวนบ้านที่มีอยู่ก่อน พ.ศ. 2500

หากจะพิจารณาถึงลักษณะการ ขยายตัวของหมู่บ้านประมงแหลมหินตามที่ปรากฏใน
 แผนที่ จะพบได้ว่า การขยายตัวของหมู่บ้าน เป็นแนวยาวไปตามถนนที่ผ่านหมู่บ้านและขนาน
 ไปกับชายฝั่งทะเล ตรงตามสมมุติฐานที่กล่าวไว้ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า การขยายตัวของหมู่บ้าน
 นั้นจะขยายตัวทางด้านชายฝั่งทะเลมากกว่าทางด้านพื้นแผ่นดิน โดยเฉพาะในช่วงปี
 พ.ศ. 2512 - 2517 มีบ้านใหม่ที่สร้างอยู่ในทะเลถึงร้อยละ 65.38

สภาพการประกอบอาชีพ

1. ลักษณะของอาชีพ

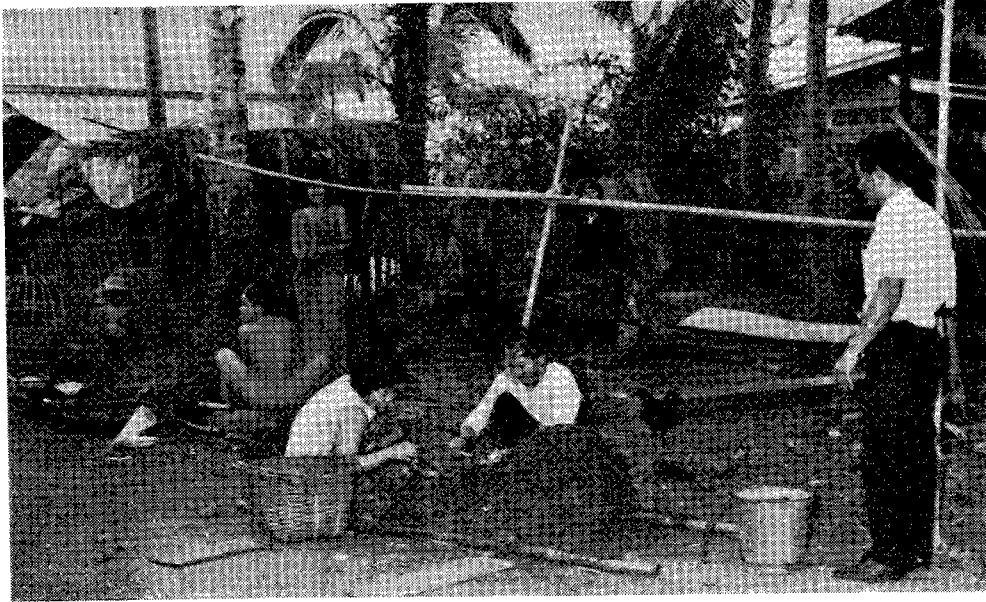
ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เป็นอาชีพหลัก
 คือมีถึงร้อยละ 95.56 ส่วนที่เป็นอาชีพรองนั้นเป็นน้อย เพียงร้อยละ 4.44 เท่านั้น แม้
 กระนั้นชาวประมงก็มีได้ประกอบอาชีพประมงนี้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะปรากฏว่า ชาว
 ประมงในหมู่บ้านนี้เพียงไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 35.56) ที่ประกอบอาชีพประมงแต่เพียงอย่าง

เกี่ยว ส่วนอีกร้อยละ 64.44 ส่วนแต่ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับอาชีพประมงทั้งสิ้น ทั้งรายละเอียดในตาราง 6

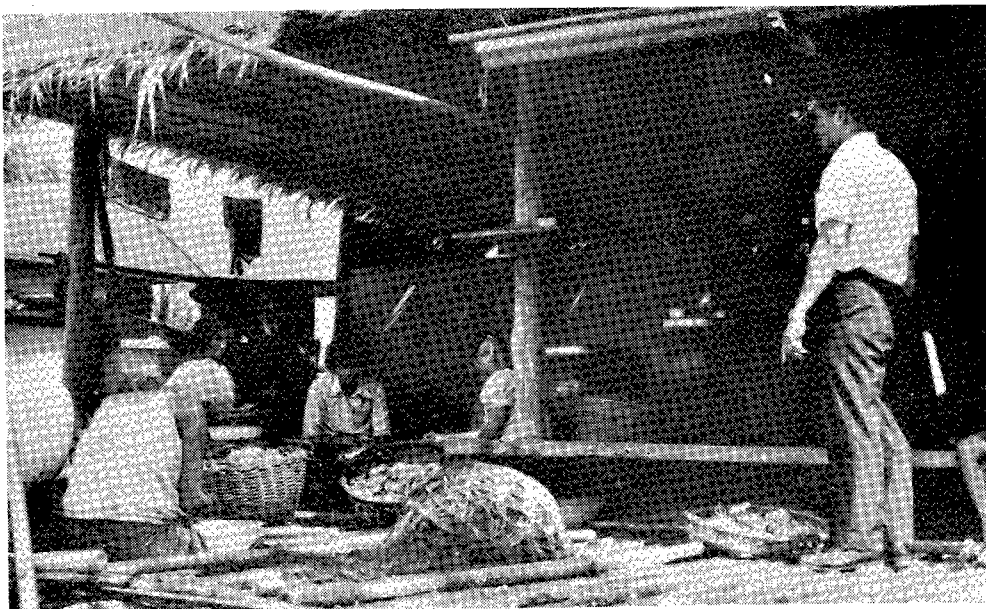
ตาราง 6 ลักษณะการประกอบอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน

ลักษณะของอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการทำอาชีพประมง		
ทำเป็นอาชีพหลัก	129	95.56
ทำเป็นอาชีพรอง	6	4.44
รวม	135	100.00
อาชีพที่ทำอยู่ในขณะมี		
ทำการประมงอย่างเกี่ยว	48	35.56
ทำอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย	87	64.44
รวม	135	100.00

อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาตามตาราง 7 จะเห็นได้ว่า อาชีพที่ชาวประมงแหลมหินทำควบคู่ไปกับอาชีพประมงนั้น ส่วนใหญ่ก็ยังเกี่ยวข้องกับอาชีพประมงนั่นเอง เช่น ทำการแปรรูปสัตว์น้ำ มีถึงร้อยละ 63.22 รับจ้างทำงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการประมง ร้อยละ 25.29 รับซื้อขายสัตว์น้ำ ร้อยละ 6.90 ส่วนงานอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการประมง เช่น ทำสวน ทำนา ค้าขาย และอื่น ๆ มีอยู่เพียงร้อยละ 29.95 เท่านั้น บางรายก็มีการประกอบอาชีพหลาย ๆ อย่างควบคู่ไปกับอาชีพประมงด้วย

ครอบครัวชาวประมงกำลังคัดเลือกสัตว์น้ำที่จับมาได้

การแกะเนื้อปูที่ต้มสุกแล้ว เป็นหน้าที่ของสตรี

ตาราง 7 ชนิดของงานอื่น ๆ ของหัวหน้าครอบครัวชาวประมง
 ที่ทำควบคู่กันไปกับการประมง

ชนิดของงานอื่น ๆ ที่ทำ	จำนวน	ร้อยละ
งานที่เกี่ยวข้องกับการประมง		
แปรรูปสัตว์น้ำ	55	63.22
รับจ้าง	22	25.29
รับซื้อขายสัตว์น้ำ	6	6.90
เลี้ยงปล	1	1.15
ซ่อมแซมเครื่องเรือประมง	1	1.15
รวม	85	—
งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประมง		
ทำสวน	9	10.40
รับจ้าง	8	9.20
ค้าขาย	5	5.75
ทำนา	3	3.45
รับราชการ	1	1.15
รวม	26	—

2. ฐานะการประกอบอาชีพ

ตาราง 8 ฐานะของการประกอบอาชีพประมง

ฐานะการประกอบอาชีพประมง	จำนวน	ร้อยละ
เป็นลูกจ้าง	15	11.11
ทำแบบยังชีพ	95	70.37
ทำแบบธุรกิจ	25	18.52
รวม	135	100.00

ชาวประมงแหลมหินส่วนใหญ่ร้อยละ 70.37 ประกอบอาชีพประมงในลักษณะเป็นแบบยังชีพ คือ สมาชิกในครอบครัวออกไปทำเอง มีโคจางผู้อื่นมาช่วย อีกร้อยละ 18.52 ประกอบอาชีพประมงในลักษณะแบบธุรกิจ คือ มีการจ้างลูกจ้างมาช่วยทำควย ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 11.11 เป็นลูกจ้างทำการประมงโดยแท้ คือ ไม่มีเครื่องมือทำการประมง เป็นของตนเอง ดังรายละเอียดในตาราง 8

3. สภาพการใช้เครื่องมือ

3.1 เรือที่ใช้ในการประมง หากจะพิจารณาตามตาราง 9 จะเห็นว่า ชาวประมงแหลมหินส่วนใหญ่ใช้เรือมีเครื่องยนต์ถึงร้อยละ 95.00 ใช้เรือไม่มีเครื่องยนต์ (เรือแจว) เพียงร้อยละ 3.33 ส่วนอีกร้อยละ 1.67 มีโคจางเรือเลย สำหรับเรือมีเครื่องยนต์ที่ใช้ มีทั้งแบบเครื่องยนต์คักทาย (เรือหางยาว) และแบบเครื่องยนต์คักกลางลำ มีจำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับขนาดของเรือที่ใช้นั้น ส่วนใหญ่เป็นเรือขนาดเล็ก (ความยาวของเรืออยู่ระหว่าง 6 - 10 เมตร) มีจำนวนถึงร้อยละ 80.51 เรือขนาดคอน

ตาราง 9 ชนิดของเรือ ประเภทเครื่องยนต์ที่ใช้กับเรือ
และขนาดของเรือที่ใช้ทำการประมง

สภาพของการใช้เรือทำการประมง	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดของเรือที่ใช้ทำการประมง		
เรือมีเครื่อง	114	95.00
เรือไม่มีเครื่อง (เรือแจว)	4	3.33
ไม้ใช้เรือ (เกิน)	2	1.67
รวม	120	100.00
ประเภทเครื่องยนต์ที่ใช้กับเรือ		
เครื่องคิกท้าย (หางยาว)	61	53.51
เครื่องกลางลำ	53	46.49
รวม	114	100.00
ขนาดของเรือที่ใช้ทำการประมง		
ขนาดเล็ก (6 - 10 เมตร)	95	80.51
ขนาดค่อนข้างเล็ก (10 - 14 เมตร)	15	12.71
ขนาดกลาง (14 - 18 เมตร)	7	5.93
ขนาดใหญ่ (18 - 25 เมตร)	1	0.85
ขนาดใหญ่มาก (เกิน 25 เมตรขึ้นไป)	-	-
รวม	118	100.00

ข้างเล็ก (ความยาวเกินกว่า 10 เมตร จนถึง 14 เมตร) มีอยู่ร้อยละ 12.71 ส่วน
เรือขนาดกลางและขนาดใหญ่มีอยู่เพียงร้อยละ 6.78 เท่านั้น ยิ่งเป็นเรือขนาดใหญ่มาก
ควยแลว ไม่มีเลย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ ชาวประมงนิยมใช้ เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่กันมากและ
ไม่ใคร่นิยมใช้ เครื่องมือประเภทกึ่งเคลื่อนที่ ดังจะเห็นจากตาราง 10 ว่า การใช้เครื่อง
มือประเภทเคลื่อนที่หรือที่มี เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่รวมอวยควย จะมีเปอร์เซ็นต์สูงกว่า
เครื่องมือประเภทกึ่งเคลื่อนที่ ส่วนเครื่องมือประเภทประจำที่นิยมใช้กันในระดับปานกลาง

ตาราง 10 ประเภทเครื่องมือประมงที่ใช้ในรอบปี 2517

ประเภทเครื่องมือ	จำนวน	ร้อยละ
เคลื่อนที่	32	26.67
ประจำที่	20	16.67
กึ่งเคลื่อนที่	4	3.32
เคลื่อนที่และประจำที่	17	14.17
เคลื่อนที่และกึ่งเคลื่อนที่	18	15.00
ประจำที่และกึ่งเคลื่อนที่	6	5.00
ใช้ทั้ง 3 ประเภท	23	19.17
รวม	120	100.00

ชาวประมงแหลมหินส่วนมากมิได้ใช้ เครื่องมือประเภทใดประเภทหนึ่ง เพียงอย่าง
เดียว หากแต่นิยมใช้ เครื่องมือหลาย ๆ ประเภท ดังปรากฏในตาราง 11 ซึ่งจะเห็นได้
ว่า ชาวประมงดังกล่าวนิยมใช้ เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่กันมาก เครื่องมือที่ใช้กันมาก

ตาราง 11 ชนิดของ เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง

ประเภท - ชื่อเครื่องมือ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทเคลื่อนที่		
อวนรุนกุ้ง	36	30.00
อวนลอยปลากะพง	24	20.00
อวนลอยปล	21	17.50
จับสัตว์น้ำโดยใช้ไฟส่อง	20	16.67
อวนลอยปลากูเรว	9	7.50
อวนลากแผ่นตะเข	7	5.83
เครื่องลากหอยแครง	6	5.00
อวนลอยปลาชะโด	6	5.00
อวนลอยปลาละเมาะ	5	4.17
อวนลอยกุ้ง	3	2.50
อวนลากค	3	2.50
เครื่องลากหอยลาย	2	1.67
อวนลอยปลาอินทรี	1	0.83
อวนลอยปลาโคก	1	0.83
ประเภทประจำที่		
แรวปู	50	41.67
โปะอวน	14	11.67
ลอบคักกุ้ง	2	1.67
กรำ	1	0.83

เรือหางยาวที่ใช้ในการประมง

อวนลอยปู เครื่องมือชนิดหนึ่งในการประมง

ตาราง 11 (ต่อ) ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง

ประเภท - ชื่อเครื่องมือ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทกิ่ง เคลื่อนที่		
เบ็ดราว	29	24.17
แหตอกกุ้ง-ปลา	23	19.17
เบ็ดตก	4	3.33
เบ็ดวาง	2	1.67

โคกแก อวนรุนกุ้ง ไซกันถึงร้อยละ 30.00 อวนลอยปลากะบอก ร้อยละ 20.00 อวนลอยปูและการจับสัตว์น้ำโดยไซไฟสอง ไซกันร้อยละ 17.50 และ 17.67 ตามลำดับ ส่วนเครื่องมือชนิดอื่น ๆ มีไซกันบ้างเล็กน้อย

สำหรับ เครื่องมือประเภทประจำที่ นิยมใช้ราวปูกันมากถึงร้อยละ 41.66 โปะอวนและเครื่องมืออื่น ๆ มีไซกันเล็กน้อย

ส่วนเครื่องมือประเภทกิ่ง เคลื่อนที่ นิยมใช้ เบ็ดราวและแหตอกกุ้ง-ปลากันมาก ร้อยละ 24.17 และ 19.67 ตามลำดับ

4. ความรู้ความชำนาญและเทคนิคการใช้ เครื่องมือ

✓ การยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ของชุมชนใด ๆ ก็ตาม ย่อมแสดงถึงความก้าวหน้าของชุมชนนั้น ๆ เพราะว่าการรับสิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เทคนิคที่ใช้ในการทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นด้วย

4.1 จากการศึกษาการ เปลี่ยนแปลงวิธีการทำการประมงในหมู่บ้านแหลมหิน พบว่า ความเห็นของชาวประมงแหลมหินร้อยละ 100.00 ที่เคยมี มีความเห็นตรงกันว่า ชาวประมงจำเป็นจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้ ชาว

ประมงจำนวนร้อยละ 70.37 ให้เหตุผลว่า ความรู้ความชำนาญนั้นจะช่วยให้จับสัตว์น้ำ
ได้มากขึ้น อีกร้อยละ 18.52 ให้เหตุผลว่า เพราะสัตว์น้ำกำลังลดปริมาณ เหลือน้อย
ลง จับไม่ไถ่ขาย ๆ เหมือนเมื่อก่อนอีกแล้ว จึงต้องอาศัยความชำนาญในการจับ เพิ่มขึ้น
ส่วนอีกร้อยละ 11.11 ให้เหตุผลว่า เพราะอาชีพประมง เป็นอาชีพที่ต้องเสี่ยงต่อกับ
ธรรมชาติคือขุ้เสมอ ความรู้และความชำนาญเท่านั้นที่จะช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงภัย
ธรรมชาติและความเสียหายอื่น ๆ ได้

ตาราง 12 ความจำเป็นที่ต้องศึกษาหาความรู้ความชำนาญ เหตุผล
และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้ความรู้ความชำนาญในอาชีพประมง		
จำเป็นต้องใช้	135	100.00
ไม่จำเป็นต้องใช้	—	—
รวม	135	100.00
เหตุผลที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญ		
จะช่วยให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น	95	70.37
สัตว์น้ำกำลังลด เหลือน้อยลง	25	18.52
เพื่อหลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติและความเสียหายอื่น ๆ	15	11.11
รวม	135	100.00

ตาราง 12 (ต่อ) ความจำเป็นที่ต้องศึกษาหาความรู้ความชำนาญ เหตุผล และประสพการณ์ในการประกอบอาชีพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสพการณ์ในการประกอบอาชีพประมง		
ชั้นศึกษาหาประสพการณ์ (1 - 5 ปี)	4	2.96
เริ่มมีความชำนาญขึ้น (6 - 10 ปี)	13	9.63
ชั้นมีความชำนาญ (11 - 15 ปี)	27	20.00
ชั้นชำนาญมาก (16 - 20 ปี)	18	13.33
ชั้นชำนาญมาก เป็นพิเศษ (มากกว่า 20 ปี)	73	54.08
รวม	135	100.00

แต่ในเรื่องความรู้ความชำนาญนี้ สำหรับชาวประมงแหลมหินจะไม่เป็นปัญหาเลย เพราะชาวประมงมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.08) มีประสพการณ์ในการทำประมงมาแล้วมากกว่า 20 ปี ย่อมมีความชำนาญมากเป็นพิเศษอยู่แล้ว อีกร้อยละ 23.33 มีประสพการณ์ในการทำประมงอยู่ระหว่าง 11 - 20 ปี พวกนี้แม้ว่ามีความชำนาญมากพอสมควร ส่วนผู้ที่เพิ่งหัดทำประมงหรือหามาได้น้อยกว่า 10 ปีนั้น มีอยู่เพียงร้อยละ 12.59 เท่านั้น

4.2 ในด้านเทคนิคการทำประมง ชาวประมงแหลมหินร้อยละ 97.78 มีความเห็นว่า ควรจะเปลี่ยนวิธีการทำประมงและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการทำประมงอยู่เรื่อย ๆ เพื่อจะได้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น และไม่คงล่ายากแล่นเรือออกไปไกล ๆ ส่วนอีกจำนวนน้อยคือเพียงร้อยละ 2.22 เห็นว่า ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการทำและไม่จำเป็นต้อง

ต้องนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ก็ได้ ดังปรากฏรายละเอียดในตาราง 13

ตาราง 13 ความจำเป็นในการ เปลี่ยนวิธีการทำประมงและ เหตุผล

ความจำเป็น - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
จำเป็นต้อง เปลี่ยนวิธีการทำประมง		
จำเป็น	132	97.78
ไม่จำเป็น	3	2.22
รวม	135	100.00
เหตุผลที่ต้อง เปลี่ยนวิธีการทำประมง		
จะช่วยให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น	82	60.74
ไม่คงแล่นเรือออกไปไกล ๆ	52	38.52
สัตว์น้ำลดลง	1	0.74
รวม	135	100.00

จากการศึกษาความคิดของชาวประมงในอันที่จะปรับปรุงสภาพอาชีพประมงของตนเองให้ดีขึ้น ชาวประมงแหล่งหินส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 94.81 มีความเห็นว่าจะต้องเปลี่ยนวิธีทำประมง เสียใหม่ โดยที่ร้อยละ 82.96 มีความเห็นแย้งไว้ชัดเจนว่า จะต้องหันมาใช้ เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ใหม่มากขึ้น ดังปรากฏในตาราง 14 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวประมงในหมู่บ้านนี้มอง เห็นความสำคัญของการรับ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เขามาใช้

ตาราง 14 ความคิดที่จะปรับปรุงสภาพอาชีพให้ดีขึ้น

ความคิดที่จะปรับปรุงสภาพอาชีพประมง	จำนวน	ร้อยละ
หันมาใช้ เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่	112	82.96
เปลี่ยนวิธีการทำประมง เสียใหม่	16	11.85
เปลี่ยนเรือหรือปรับปรุงประสิทธิภาพของเรือ	3	2.23
ทำปะລวคึกควา	2	1.48
ไม่มีความเห็น	2	1.48
รวม	135	100.00

สำหรับชาวประมงแหลมหินเอง ร้อยละ 85.19 ล้วนแต่เคยเปลี่ยนวิธีการทำประมงมาแล้วทั้งสิ้น ส่วนอีกร้อยละ 14.81 ไม่เคยเปลี่ยนวิธีการทำประมงมาก่อนเลย ในจำนวนผู้ที่เคยเปลี่ยนวิธีการมาก่อนนี้ ร้อยละ 56.52 ให้ความเห็นว่า เก่าให้เหมาะกับฤดูกาลจับสัตว์น้ำ อีกร้อยละ 36.52 ให้เหตุผลว่า เปลี่ยนแปลง เพราะเห็นว่าการเก่า ๆ ล้าสมัยไปเสียแล้ว ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 6.96 นี้ให้เหตุผลว่า เพราะต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับผู้ที่ไม่เคยเปลี่ยนวิธีการทำประมงมาก่อนเลยนั้น มีบางรายที่แม้จะมีความเห็นว่าชาวประมงจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการทำประมงและต้องนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาก็ตาม แต่ตนเองก็ไม่เคยเปลี่ยนวิธีการทำประมงเลย เพราะขาดแคลนเงินทุน มีอยู่บ้างเหมือนกันที่ไม่เปลี่ยนวิธีการ เพราะเห็นว่าวิธีการเก่า ๆ นั้นก็อยู่แล้ว หรือเพราะเห็นว่าคนทำประมงมานานจนเกิดความชำนาญแล้ว ดังแสดงให้เห็นในตาราง 15

ตาราง 15 สภาพการ เปลี่ยนวิธีทำการประมงและ เหตุผลตั้งแต่ พ.ศ.2500-2517

สภาพการ เปลี่ยน - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
สภาพการ เปลี่ยนวิธีทำการประมง		
เคย เปลี่ยน	115	85.19
ไม่เคย เปลี่ยน	20	14.81
รวม	135	100.00
เหตุผลที่ต้อง เปลี่ยนวิธีการ		
เพื่อให้ เหมาะกับฤดูกาลจับสัตว์น้ำ	65	56.52
วิธี เกาปลาสมัย	42	36.52
ต้องการมีรายได้อื่นเพิ่มขึ้น	8	6.96
รวม	115	100.00
เหตุผลที่ไม่ เปลี่ยนวิธีการ		
ขาดแคลน เงินทุน	13	65.00
วิธี เกาที่อยู่แล้ว	5	25.00
ทำมานานจน เกิดความชำนาญ	2	10.00
รวม	20	100.00

สภาพทาง เศรษฐกิจ

การที่เราจะศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทางคาน เศรษฐกิจของชุมชนชาวประมงว่ามีระดับทาง เศรษฐกิจสูงต่ำเพียงใดนั้น เราอาจจะใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินได้หลายประการ เช่น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สิ่งของ เครื่องใช้ที่มีมูลค่า การถือครองที่ดิน เครื่องมือประมง การลงทุน รายได้และภาวะการเป็นหนี้สิน เป็นต้น แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ทางคาน เศรษฐกิจของชุมชนชาวประมงบ้านแหลมหินแค เพียงบางประการ ได้แก่ การลงทุน รายได้ และภาวะการเป็นหนี้สิน เท่านั้น

1. การลงทุน

คอบขอลถามถึงสภาพการลงทุนเพื่อการประมงในปัจจุบันนี้ว่าเป็นอย่างไร ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 75.56 ให้ความเห็นว่า คงลงทุนสูงมากขึ้น ๆ เป็นลำดับ อีกร้อยละ 24.44 ยอมรับว่าคงลงทุนมากขึ้นกว่าเดิม เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวประมงทุกคนชี้ให้เห็นว่าการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันต้องลงทุนสูงขึ้น ๆ ไม่มีใครให้คำตอบว่าสภาพการลงทุนในปัจจุบันนี้ยัง เท่าเดิมหรือน้อยกว่าเดิมเลย

สำหรับรายจ่ายที่เป็นการลงทุนเพื่อการประมงอันใหญ่ที่สุดในรอบปี พ.ศ.2517 นั้น ปรากฏว่าชาวประมงส่วนมากที่สุคร้อยละ 31.17 คงลงทุนในการซื้อเครื่องมือการประมงใหม่ และอีกจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 30.00 คงใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงาน เช่น คาน้ำมัน คาน้ำแข็ง ถานแกส และอื่น ๆ การปรับปรุงประสิทธิภาพของเรือให้มีความเร็วสูงขึ้น สามารถแล่นออกไปไกลไกล ๆ และการซ่อมแซมสภาพเครื่องมือให้ดีขึ้น เป็นค่าใช้จ่ายรอง ๆ ลงมา

คอบขอลถามที่ว่า ถ้าหากภาวะทาง เศรษฐกิจยังคงมีความผันผวน ชาวประมงมีราคาแพง น้ำมันก็มีราคาสูงขึ้น ๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้แล้วอนาคตของผูประมงรายย่อยจะเป็นอย่างไร ปรากฏว่าชาวประมงส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 84.44 ให้ความเห็นว่า จะคงหากินฝืดเคืองและเดือดร้อนกันทุกคน อาจถึงกับต้องเลิกลมกิจการหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ ร้อยละ 11.11 และเห็นว่าจะมีรายไคลลดลงเพียงร้อยละ 4.44

ตาราง 16 สภาพการลงทุนในปัจจุบัน เงินลงทุนในรอบปี
และอนาคตของอาชีพประมงรายย่อย ๆ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพการลงทุน เพื่อการประมงปัจจุบัน		
ทองลงทุนสูงมากขึ้น ๆ	102	75.56
ลงทุนมากกว่า เดิม	33	24.44
ลงทุนเท่า เดิมหรือน้อยกว่า	—	—
รวม	135	100.00
เงินลงทุนก้อนใหญ่ในรอบปี		
ซื้อ เครื่องมือใหม่	38	31.67
ซ่อมแซม เครื่องมือ	17	14.17
ซื้อ เรือใหม่	7	5.83
เปลี่ยน เครื่องยนต์ใหม่	21	17.50
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	36	30.00
อื่น ๆ เป็นค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับลูก	1	0.83
รวม	120	100.00
อนาคตของอาชีพประมงรายย่อย ๆ		
หากินผิดเคื่อง ทอง เคื่องครวน	114	84.44
อาจทอง เลิกลมกิจการหรือ เปลี่ยนอาชีพ	15	11.12
มีรายได้น้อยลง	6	4.44
รวม	135	100.00

จากความคิด เห็นของชาวประมงนี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าอนาคตของผู้ประกอบอาชีพการประมงแบบยังชีพไม่มีความแจ่มใส เลยแถมแค่นอย

2. รายได้

การที่จะทราบถึงฐานะรายได้ที่แท้จริงของชาวประมงนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะรายได้เป็นเรื่องที่เก็บข้อมูลลำบาก และหาความถูกต้องแม่นยำได้ยาก

ตาราง 17 ฐานะรายได้ในรอบปี 2517 และเหตุผล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ฐานะรายได้ในรอบปี		
รายได้ที่ อยู่โดยสบาย	24	17.78
รายได้ที่พอควร พออยู่ได้	41	30.37
รายได้ไม่ดี ไม่ใคร่พอกับค่าครองชีพ	70	51.85
รวม	135	100.00
เหตุผลที่ทำให้รายได้		
เพราะใช้ เครื่องมือและ เทคนิคแบบใหม่	29	44.62
อาศัยความรู้อย่างดีและความชำนาญ	29	44.62
เพราะค่าได้หยาบและการลงทุนมีน้อย	4	6.15
จับสัตว์น้ำได้พอประมาณ ขายได้ราคาปานกลาง	3	4.61
รวม	65	100.00

ตาราง 17 (ต)ฐานะรายได้ในรอบปี 2517 และเหตุผล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่ทำให้รายได้ไม่ถึง		
ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูง	50	71.43
มีรายได้อยู่ในวงจำกัด	9	12.86
มีเครื่องมือไม่ทันสมัย	7	10.00
จับสัตว์น้ำได้น้อย ขายได้ราคาปานกลาง	4	5.71
รวม	70	100.00

จากผลการสัมภาษณ์ที่ได้ในตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินมากกว่าครึ่ง คือร้อยละ 51.85 มีรายได้ในรอบปีไม่ถึง ห้ารายได้กำไรพอคุ้มค่าครองชีพ เพราะส่วนใหญ่ต้องเสียค่าเสียหายเกี่ยวกับการลงทุนและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นถึงร้อยละ 71.43 นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุมาจากการที่ตนเองมีรายได้อยู่ในวงจำกัด (พวกลูกจ้างประมง) และมีเครื่องมือไม่ทันสมัยอีกด้วย

ส่วนพวกที่มีรายได้ก็พอสมควร พออยู่ได้ นั้น มีร้อยละ 30.37 พวกที่มีรายได้ก็อยู่ได้อย่างสบายมีร้อยละ 17.78 ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้มีรายได้ในรอบปีได้ดี เพราะว่าได้อาศัยความรู้ความชำนาญ ใคนำเอาเครื่องมือและเทคนิคแบบใหม่มาใช้ในการประมงกันมากถึงร้อยละ 89.24 ของจำนวนผู้ที่มีรายได้ทั้งสิ้น มีข้อที่น่าสนใจ เกิดอีกประการหนึ่งคือ บรรดาผู้ที่มีรายได้ก็กับผู้ที่มีรายได้ไม่ถึงนั้น มีจำนวนใกล้เคียงกันมาก

ต่อขอคำถามถึงรายได้จากการประมงที่มีเหลือเก็บออมในรอบปี พ.ศ. 2517 จากตาราง 18 พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่มีเงินเหลือเก็บออม แต่มีจำนวนไม่แตกต่างจากพวกไม่มีเหลือเก็บออมมากนัก จะเห็นว่ามีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 57.04

ตาราง 18 สภาพรายได้ที่เหลือเก็บออม ตามฐานะการประกอบอาชีพประมง
ในปี พ.ศ. 2517

รายได้	ลูกจ้าง		ยังชีพ		ธุรกิจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีเก็บออม	4	2.96	49	36.30	24	17.78	77	57.04
ไม่มีเก็บออม	11	8.15	46	34.07	1	0.74	58	42.96
รวม	15	11.11	95	70.37	25	18.52	135	100.00

กับ 42.96 หากพิจารณาถึงรายละเอียดของจำนวนผู้มีเงินเหลือเก็บออมโดยจำแนกตามฐานะของผู้ประกอบอาชีพ ปรากฏว่าลูกจ้างประมงส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือเก็บออมเลย ส่วนชาวประมงแบบยังชีพนั้น จำนวนผู้มีเงินเหลือเก็บออมกับผู้ไม่มีเงินเหลือเก็บออมเลยนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก คือ ร้อยละ 36.30 และ 34.07 ตามลำดับ แต่สำหรับชาวประมงแบบธุรกิจนั้น เกือบทั้งหมด คือ 24 ใน 25 คนมีเงินเหลือเก็บออม มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ไม่มีเงินเหลือเก็บออมเลย

หากพิจารณาถึงบรรดาครอบครัวที่มีเงินเหลือเก็บออมซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวประมงแบบยังชีพกับแบบธุรกิจนั้น พบว่าการเก็บออมของชาวประมงแบบยังชีพส่วนใหญ่มีเงินเหลือเก็บออมอยู่ระหว่างช่วง 1,001 - 6,000 บาท มากที่สุดถึงร้อยละ 77.55 ซึ่งในกลุ่มนี้ อัตราการเก็บออมสูงสุดของชาวประมงแบบยังชีพอยู่ระหว่าง 2,001 - 4,000 บาท และมีการเก็บออมโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3,589.80 บาท ส่วนอัตราการเก็บออมของชาวประมงแบบธุรกิจนั้น มีลักษณะกระจายไม่เกาะกลุ่มกันเลย ก็มีตั้งแต่ 4,000 บาท ขึ้นไปจนถึงเกินกว่า 30,000 บาท โดยมีอัตราการเก็บออมโดยเฉลี่ยคนละประมาณ 65,750.00 บาทต่อปี ตามตาราง 19 แต่มีข้อน่าสังเกตว่า ชาวประมงแบบธุรกิจส่วนใหญ่

ตาราง 19 รายได้ที่เหลือเก็บออมของชาวประมงแหลมหิน จำแนกตามฐานะ
การประกอบอาชีพ

เงินเก็บออม (บาท)	ยังชีพ		ธุรกิจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0 - 1,000	6	12.25	-	-
1,001 - 2,000	11	22.45	-	-
2,001 - 4,000	16	32.65	-	-
4,001 - 6,000	11	22.45	3	12.50
6,001 - 8,000	3	6.12	-	-
8,001 - 10,000	2	4.08	1	4.17
10,001 - 12,000	-	-	2	8.33
12,001 - 14,000	-	-	1	4.17
14,001 - 16,000	-	-	2	8.33
16,001 - 18,000	-	-	-	-
18,001 - 20,000	-	-	3	12.50
20,001 - 22,000	-	-	-	-
22,001 - 24,000	-	-	-	-
24,001 - 26,000	-	-	1	4.17
26,001 - 28,000	-	-	-	-
28,001 - 30,000	-	-	1	4.17
เกินกว่า 30,000	-	-	10	41.67
รวม	49	100.00	24	100.00
เงินเก็บออมโดยเฉลี่ย		3,589.80		65,750.00

ร้อยละ 41.67 มีเงินเหลือเก็บออมเกินกว่า 30,000 บาทขึ้นไป และจำนวนเงินที่เหลือเก็บออมโดยเฉลี่ยของชาวประมงแบบธุรกิจนั้นจะสูงกว่าของชาวประมงแบบยังชีพประมาณหนึ่ง เท่าตัว

3. ภาวะหนี้สิน

การศึกษาเรื่องนี้ก็ เพื่อที่จะทราบถึงฐานะ เศรษฐกิจของชาวประมงโดยส่วนรวมว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะชาวประมงแบบยังชีพที่หา เขากินค่าจะมีปัญหารายได้ไม่พอใช้จ่ายในครอบครัวหรือไม่ ต้องมีการยืมเงินหรือกู้เงินมาหรือไม่ และกู้เงินมาใช้ในกิจการใ้ใ้ม่าง ถ้าหากกู้เงินมา เพื่อลงทุนและปรับปรุงกิจการก็ เป็นทางพัฒนาตัวเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นซึ่ง เป็นสิ่งที่ควรแก่การส่งเสริม แต่ถ้าหากต้องกู้มา เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวแล้วก็น่าจะต้องหาหนทางแก้ไขเพื่อช่วย เหลือกันต่อไป

ตาราง 20 ภาวะหนี้สิน และ เหตุผลการมีหนี้สิน

ภาวะหนี้สิน - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะหนี้สินค้างชำระ		
ไม่มีหนี้สิน	91	67.41
มีหนี้สิน	44	32.59
รวม	135	100.00

ตาราง 20 (ต่อ) ภาวะหนี้สิน และ เหตุผลการมีหนี้สิน

ภาวะหนี้สิน - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่กองมีหนี้สิน		
ลงทุน เป็นค่าอุปกรณ์การประมง	25	56.82
ซ่อมแซม เครื่องมือและอุปกรณ์	7	15.91
เพื่อสร้าง เรือใหม่	6	13.64
เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว	5	11.36
ซื้อ เครื่องยนต์ใส่เรือ	1	2.27
รวม	44	100.00

จากการสืบถามถึงปรากฏในตาราง 20 จะเห็นได้ว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.41 ไม่มีหนี้สิน ที่มีหนี้สินมีเพียงร้อยละ 32.59 และเมื่อพิจารณาถึงผู้มีหนี้สินก็ยังมีมาใช้ในกิจการใดนั้น ปรากฏว่าชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 56.82 กู้ไปเพื่อลงทุน เป็นค่าอุปกรณ์การประมง การกู้เงินเพื่อความมั่งคั่งมั่นคง รุ่งเรือง ๆ ลงมาใดแก่เพื่อซ่อมแซม เครื่องมือและอุปกรณ์ร้อยละ 15.91 เพื่อสร้าง เรือใหม่ร้อยละ 13.64 เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวร้อยละ 11.36 และเพื่อซื้อ เครื่องยนต์ใส่เรืออีกร้อยละ 2.27

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนเงินที่กู้ยืมหรือหนี้สิน พบว่าชาวประมงส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,001 - 4,000 บาทมากที่สุดถึงร้อยละ 54.56 ชาวประมงมีหนี้สินโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 12,915.91 บาท ซึ่งปรากฏรายละเอียดตามตาราง 21

ตาราง 21 จำนวนเงินที่เป็นหนี้สินของชาวประมง

จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
0 - 200	-	-
201 - 500	4	9.09
501 - 1,000	3	6.82
1,001 - 2,000	9	20.46
2,001 - 3,000	9	20.46
3,001 - 4,000	6	13.64
4,001 - 5,000	1	2.27
5,001 - 6,000	-	-
6,001 - 7,000	-	-
7,001 - 8,000	-	-
8,001 - 9,000	-	-
9,001 - 10,000	1	2.27
10,001 - 12,000	1	2.27
12,001 - 15,000	-	-
15,001 - 20,000	3	6.82
20,001 - 25,000	2	4.54
25,001 - 30,000	1	2.27
30,001 - 35,000	-	-
35,001 - 40,000	-	-
40,001 - 45,000	-	-
45,001 - 50,000	-	-
50,001 - 55,000	-	-
55,001 - 60,000	-	-
เกินกว่า 60,000	4	9.09
รวม	44	100.00
หนี้สินเฉลี่ย		12,915.91

สภาพความต้องการ และทัศนคติต่ออาชีพประมง

1. ความต้องการ

จากการศึกษาเพื่อทราบว่าชาวประมงแหลมหินีมีความปรารถนาที่จะให้ทางราชการช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของตนมากเพียงใด พบว่า ชาวประมงร้อยละ 77.78 ต้องการความช่วยเหลือ อีกร้อยละ 22.22 ไม่ต้องการ เฉพาะในคานที่บรรดาชาวประมง ต้องการความช่วยเหลือนั้น ร้อยละ 58.09 ซึ่งเป็นชาวประมงกลุ่มใหญ่ที่สุด ต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับการตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง ในคานเงินทุนมีผู้ต้องการให้ช่วยเหลือร้อยละ 34.29 ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ที่สุด คือร้อยละ 72.22 ของผู้ต้องการความช่วยเหลือในคานเงินทุนต้องการนำเงินทุนนี้ไปปรับปรุง เครื่องมือและอุปกรณ์การประมงของคนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ร้อยละ 19.44 ต้องการนำไปสร้างเครื่องมือทำการประมง และอีกร้อยละ 8.33 ต้องการนำไปปรับปรุงเรือประมงของตน สำหรับความต้องการช่วยเหลือในคานอุปกรณ์การประมงและในคานการให้คำแนะนำในการใช้ เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ นั้น ชาวประมงมีความต้องการบางส่วนน้อย ดังปรากฏในตาราง 22

ตาราง 22 ความต้องการความช่วยเหลือ และ เหตุผลที่ ต้องการ เงินทุน
ของชาวประมง

ความต้องการความช่วยเหลือ - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือจากกรมประมง		
ต้องการ	105	77.78
ไม่ต้องการ	30	22.22
รวม	135	100.00

ตาราง 22 (ต่อ) ความต้องการความช่วยเหลือ และ เหตุผลที่ต้องการ เงินทุน
ของชาวประมง

ความต้องการความช่วยเหลือ - เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือในกานต่าง ๆ		
การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง	61	58.09
เงินทุน	36	34.29
คานอุปกรณ์การประมง	4	3.81
คำแนะนำในการใช้ เครื่องมือและ เทคนิคใหม่ ๆ	4	3.81
รวม	105	100.00
เหตุผลที่ต้องการ เงินทุน		
ปรับปรุง เครื่องมือและอุปกรณ์ให้ทันสมัย	26	72.22
สร้าง เครื่องมือทำการประมง	7	19.45
ปรับปรุง เรือประมง	3	8.33
รวม	36	100.00

จากการศึกษาต่อไปในตาราง 23 พบว่า ชาวประมงประเภทลูกจ้างจำนวน 7 คน หรือร้อยละ 70.00 ต้องการความช่วยเหลือในด้านเงินทุน และทั้งหมดทั้ง 7 คนนี้ต้องการ เงินทุน เพื่อนำไปสร้าง เครื่องมือทำการประมงของตนเอง มีชาวประมงลูกจ้างเพียง 3 คน หรือร้อยละ 30.00 เท่านั้นที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง ส่วนความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ชาวประมงประเภทนี้ไม่ต้องการ

ตาราง 23 ความต้องการความช่วยเหลือและ เหตุผลที่ต้องการ เงินทุน
จำแนกตามฐานะของการประกอบอาชีพ

รายการ	ลูกจ้าง		ยั้งชีพ		ธุรกิจ		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
เรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือ							
การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์							
การประมง	3	30.00	43	57.34	17	77.27	63
เงินทุน	7	70.00	25	33.33	4	18.18	36
คานอุปกรณ์การประมง	-	-	3	4.00	1	4.55	4
คำแนะนำในการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ	-	-	4	5.33	-	-	4
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	10	100.00	75	100.00	22	100.00	107
เหตุผลที่ต้องการความช่วยเหลือคานเงินทุน							
เพื่อปรับปรุง เครื่องมือและอุปกรณ์ให้ทันสมัย	-	-	22	88.00	4	100.00	26
เพื่อปรับปรุง เรือประมง	-	-	3	12.00	-	-	3
เพื่อสร้าง เครื่องมือและอุปกรณ์	7	100.00	-	-	-	-	7
รวม	7	100.00	25	100.00	4	100.00	36

สำหรับชาวประมงแบบยั่งยืนและแบบธุรกิจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.34 และ 77.27 ตามลำดับ) ต้องการความช่วยเหลือในด้านการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง เป็นอันดับแรก ร้อยละ 33.33 และ 18.18 ตามลำดับ ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน ส่วนใหญ่ชาวประมงทั้งสองประเภทนี้ต้องการเงินทุนเพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ของตนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

ตาราง 24 ความต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ และ เหตุผลที่ตองการคำแนะนำ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่		
ต้องการ	87	64.44
ไม่ต้องการ	48	35.56
รวม	135	100.00
เหตุผลที่ตองการคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่		
ต้องการความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคนิคใหม่ ๆ	64	73.56
ต้องการจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณมากขึ้น	13	14.95
ต้องการวิธีจับสัตว์น้ำแบบใหม่	10	11.49
รวม	87	100.00

ขอข้อความถึงความต้องการคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ บางหรือไม่นั้น ชาวประมงมีความต้องการ เป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 64.44 โดยให้เหตุผลว่า เพื่อต้องการ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือชนิดใหม่ ๆ (ร้อยละ 73.56) เพื่อนำไปใช้ในการจับสัตว์น้ำให้โดยปริมาณมากขึ้น สำหรับชาวประมงที่ไม่ต้องการ เจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำช่วยเหลือ เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ มีอยู่เพียงส่วนน้อย คือร้อยละ 35.56 เท่านั้น

2. ทิศนคติต่ออาชีพประมง

ในการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อที่จะทราบถึงความต้องการของชาวประมงบ้านแหลมหิน ว่าคิดจะ เปลี่ยนอาชีพบ้างหรือไม่ เพราะการทำประมงในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะหากินได้ยาก เขาทุกวัน เพราะปริมาณปลากำลังลดน้อยลงทุกที ดังปรากฏในตาราง 25 ชาวประมงบ้านแหลมหินทั้งหมดมีความเห็นพ้องตรงกันว่า ปริมาณสัตว์น้ำในปัจจุบันกำลังลดน้อยลง โดยชาวประมงร้อยละ 85.93 อาจ เหตุผลยืนยันความคิดของตนว่า

ตาราง 25 ความรู้สึกของชาวประมงบ้านแหลมหินที่มีต่อปริมาณสัตว์น้ำ และ เหตุผล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณสัตว์น้ำทะเลในปัจจุบัน		
กำลังลดลง	135	100.00
เพิ่มจำนวนขึ้น	-	-
รวม	135	100.00

ตาราง 25 (ก) ความรู้สึกของชาวประมงบ้านแหลมหินที่มีต่อปริมาณสัตว์น้ำ
และ เหตุผล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่รู้สึกว่าสัตว์น้ำกำลังลดลง		
ปริมาณที่จับได้แต่ละครั้งลดลง	116	85.93
ต้องออกไปจับในที่ห่างไกลมากขึ้น	14	10.37
สัตว์น้ำที่จับได้มีขนาดเล็กลง	5	3.70
อื่น ๆ	—	—
รวม	135	100.00

เป็นเพราะปริมาณที่จับได้ในแต่ละครั้งลดลง ร้อยละ 10.37 แสดงเหตุผลว่า เพราะต้อง
ออกไปจับปลาในที่ห่างไกลมากขึ้นทุกที่ ๆ

ส่วนสาเหตุที่ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงนั้น ชาวประมงแหลมหินอ้าง เหตุผลไว้
หลายประการด้วยกัน ร้อยละ 37.78 อ้างว่า เพราะเรือประมงมีจำนวนมากเกินไป
ร้อยละ 22.22 กล่าวว่าเป็นเพราะมีการจับสัตว์น้ำกันมากเกินไป ร้อยละ 24.44 อ้าง
สาเหตุว่าเพราะการใช้จวนรุนในการจับสัตว์น้ำทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง และอื่น ๆ ดัง
ปรากฏในตาราง 26

ตาราง 26 ความเห็นของหัวหน้าครอบครัวชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน
คอสา เหตุที่ทำให้สัตว์น้ำทะเลลดลง

ความเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เรือประมงมีจำนวนมากเกินไป	51	37.78
มีการจับสัตว์น้ำกันมากเกินไป	30	22.22
อวนรุน เป็น เหตุ	33	24.44
เครื่องมือที่ใช้ในการจับทันสมัยยิ่งขึ้น	25	18.52
เพราะการนำเอาวัสดุระเบิดมาใช้ในการจับสัตว์น้ำ	18	13.33
การใช้อวนลากตาถี่กันมากขึ้น	12	8.89
สภาพท้องทะเล คื่น เชน	-	-
น้ำทะเล เคนา เป็นพิษ	-	-
อื่น ๆ อวนลากคู่ เขามาลากไกลฝั่ง	2	1.48
เครื่องมือมีขนาดใหญ่ขึ้น	2	1.48

เมื่อปรากฏว่าอาชีพประมงมีแนวโน้มที่จะหาเลี้ยงชีพฝืดเคือง เข้าทุกวัน เช่นนี้ จากการศึกษาทัศนคติของชาวประมงแหลมหินคอสา เปลี่ยนแปลงอาชีพ ตามตาราง 27 พบว่า ชาวประมงทั้ง 3 ฐานะ คือ ลูกจ้าง แบบยังชีพ และแบบธุรกิจ ที่มีความคิดจะ เปลี่ยนอาชีพก็มีความคิดจะยึดมั่นในอาชีพประมงต่อไปนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับ เหตุผลที่ทำให้ชาวประมงคิดเปลี่ยนอาชีพนั้น ร้อยละ 62.22 สำหรับชาวประมงแบบยังชีพ และร้อยละ 66.66 สำหรับชาวประมงแบบธุรกิจ โดยให้เหตุผลว่า เพราะอาชีพประมง เริ่มฝืดเคือง แต่ชาวประมงแบบลูกจ้างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เพราะรายได้ไม่เพียงพอกับ ค่าครองชีพ สำหรับงานอาชีพที่คิดจะไปทำหลังจากเปลี่ยนอาชีพแล้ว ปรากฏว่าส่วนใหญ่

ร้อยละ 73.44 คิดจะหันไปหาอาชีพทำสวน

ส่วนผู้ที่ยังคงคิดจะยึดอาชีพประมงต่อไปโดยไม่เปลี่ยนอาชีพใหม่นั้น ส่วนใหญ่ถึง

ร้อยละ 47.89 ให้เหตุผลว่า ไม่มีเงินทุนพอสำหรับการลงทุน ส่วนผู้ที่ให้เหตุผลเป็นอย่างอื่นมีอยู่บ้าง เล็กน้อย

ตาราง 27 ทิศนคติของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน ตอการ เปลี่ยนอาชีพ
สาเหตุ และอาชีพใหม่ที่คิดจะทำ

รายการ	ลบกจ้าง		ยังชีพ		ธุรกิจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติต่อการ เปลี่ยน อาชีพประมง								
คิด เปลี่ยน	7	46.67	45	47.37	12	48.00	64	47.41
ไม่คิด เปลี่ยน	8	53.33	50	52.63	13	52.00	71	52.59
รวม	15	100.00	95	100.00	25	100.00	135	100.00
สาเหตุที่คิด เปลี่ยนอาชีพ								
อาชีพประมง เริ่มมี ความฝืดเคือง ทนคอค่าใช้จ่ายและ การลงทุนที่สูงขึ้น ไม่ไหว	2	28.57	28	62.22	8	66.66	38	59.38
อาชีพอื่นมันคงกว่า	—	—	10	22.22	2	16.67	12	18.75
อาชีพอื่นมันคงกว่า	—	—	6	13.34	2	16.67	8	12.50

ตาราง 27 (ต่อ) ทิศนคติของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินตอการ เปลี่ยนอาชีพ
สาเหตุ และอาชีพใหม่ที่คิดจะทำ

รายการ	ลูกจาง		ยังชีพ		ธุรกิจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ไม่พอกับค่า ครองชีพ	5	71.43	-	-	-	-	5	7.81
ฐานะดีแล้วจึงไม่คิด จะเสี่ยงต่อไป	-	-	1	2.22	-	-	1	1.56
รวม	7	100.00	45	100.00	12	100.00	64	100.00
สาเหตุที่ไม่คิดจะ เปลี่ยน อาชีพ								
ไม่มีเงินทุน	5	62.50	27	54.00	2	15.39	34	47.89
ทำมานานจน เกิด ความชำนาญ	1	12.50	11	22.00	3	23.08	15	21.13
รายได้ยังคงอยู่	-	-	7	14.00	6	46.15	13	18.31
ไม่มีความรพอที่จะ ไปประกอบอาชีพอื่น	-	-	3	6.00	1	7.69	4	5.63
อายุมากแล้ว	2	25.00	2	4.00	1	7.69	5	7.04
รวม	8	100.00	50	100.00	13	100.00	71	100.00

ตาราง 27 (ต่อ) ทิศนคติของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินตอการ เปลี่ยนอาชีพ
สาเหตุ และอาชีพใหม่ที่คิดจะทำ

รายการ	ลูกจาง		บั้งชีพ		ธุรกิจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพใหม่ที่คิดจะทำ								
ทำสวน	4	57.14	31	68.89	12	100.00	47	73.44
ทำนา	1	14.29	—	—	—	—	1	1.56
ค้าขาย	—	—	3	6.67	—	—	3	4.69
ยังตัดสินใจไม่แน่นอน	2	28.57	11	24.44	—	—	13	20.31
รวม	7	100.00	45	100.00	12	100.00	64	100.00

สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

สภาพอุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินตอในปัจจุบันและอนาคตนั้น จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวประมงจำนวน 135 คน ปรากฏว่าชาวประมงทุกคนประสบปัญหาต่าง ๆ กันคนละมากบ้างน้อยบ้าง ปัญหาใหญ่ที่สุดซึ่งชาวประมงเหล่านี้จำนวนร้อยละ 100 ต้องประสบอยู่ทุกวันนี้ก็คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้ง ปัญหารองลงมาก็คือ การที่สัตว์น้ำลดปริมาณลงทุกที่ ๆ ทำให้การทำมาหากินฝืดเคือง ต้อง เลือกรอนไปทั่วกัน นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก ปรากฏตามตาราง 28

ตาราง 28 อุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหา ตามลำดับความสำคัญ อันเป็นผลกระทบ
ต่อการประกอบอาชีพประมงทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้ง	135	100.00
ปริมาณสัตว์น้ำลดลง	134	99.26
ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูงมากขึ้น	131	97.04
น้ำมันมีราคาสูงขึ้น ๆ	118	87.41
ขาดแคลนเงินทุนที่จะนำไปลงทุน	92	68.15
สภาพทะเลอันเนื่องมาจากการเขาดอกในอ่าวไม่สะดวก	66	48.89
มีเครื่องมือใช้ไม่ทันสมัย	61	45.19
ถูกเรืออวนรุมรบกวน	59	43.70
ต้องมีภาระเสี่ยงบุคคลในครอบครัวจำนวนมาก	37	27.41
ขาดแคลนเงินที่จะนำมาซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์	29	21.48
ถูกเรืออวนลากรบกวน	23	17.04
ถูกขโมยอุปกรณ์	23	17.04
พ่อค้าและคนกลางเอาเปรียบ	18	13.33
น้ำแข็งมีราคาแพง	4	2.96
มีการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำมากเกินไป	3	2.22
ตลาดยังไม่กว้างขวางพอ	2	1.48
ขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ	2	1.48
ขาดหาเทียบเรือประมง	1	0.74
ของแพง	1	0.74
การขนส่งไปยังตลาดไม่สะดวก	-	-
การเสพยาเสพติด	-	-
ปัญหาการเลนการพนัน	-	-

อภิปรายผลการคนควา

สรุปผลการคนควา

ผลการศึกษาดังสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน เขตอำเภอ เมืองตราด จังหวัดตราด พอสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทางสังคม หมู่บ้านแหลมหิน เป็นหมู่บ้านชาวประมงที่มีขนาดครอบครัวค่อนข้างใหญ่ คือเฉลี่ยครอบครัวละ 6.04 คน มีกำลังการผลิตทางการประมงครอบครัวละ 1.74 คน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา จำนวนบ้านที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง 6 ปีนั้น เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ ในช่วง พ.ศ. 2500 - 2505 มีบ้านเกิดใหม่ 27 หลัง พ.ศ. 2506 - 2511 มีบ้านเกิดใหม่ 37 หลัง และในช่วง พ.ศ. 2512 - 2517 มีบ้านเกิดใหม่ 52 หลัง เป็นจำนวนเกือบ เท่าจำนวนบ้านที่มีอยู่เดิมก่อน พ.ศ. 2500 ต่างกันเพียง 9 หลัง เท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า การขยายตัวของหมู่บ้านในระยะ 6 ปีหลัง เป็นไปอย่างรวดเร็วมากถึงร้อยละ 86.39 ของจำนวนบ้านที่มีอยู่ก่อน พ.ศ. 2500 ลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้าน เป็นแนวยาวไปตามถนนที่ผ่านเข้ามาในหมู่บ้าน และขนานไปกับชายฝั่งทะเล ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการขยายตัวของหมู่บ้านขยายออกไปทางทะเล เติมากกว่าทางด้านแผ่นดิน

2. สภาพการประกอบอาชีพ ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินจัดอยู่ในกลุ่มชาวประมงแบบยังชีพที่ประกอบอาชีพประมง เป็นอาชีพหลัก และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 64.44 ได้ประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปกับอาชีพประมงด้วย อันได้แก่ การแปรรูปสัตว์น้ำ ทำสวน ไร่ ไร่จาง และอื่น ๆ ชาวประมงในหมู่บ้านนี้ถึงร้อยละ 87.41 เป็นผู้มีควมรควาชำนาญจากการประกอบอาชีพนี้มานานปี และร้อยละ 85.19 ได้เคยเปลี่ยนวิธีทำการประมงใหญ่ถูกต้องตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ เพื่อให้จับสัตว์น้ำได้มากและมีรายได้ดี ในบรรดา

ผู้ที่มีรายได้นี้ก็ได้อาศัยความร่ำรวยของคน และอาศัยเทคนิคแบบใหม่ เขามาใช้ในการจับสัตว์น้ำมีจำนวนเท่า ๆ กัน คือร้อยละ 44.62 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานขอ 2 และขอ 3 ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการประมงส่วนมาก เป็นเครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ ใช้กันหลายชนิด เช่น อวนรุนกุ้ง ร้อยละ 30.00 อวนลอยปลากะบอก ร้อยละ 20.00 อวนลอยปู ร้อยละ 17.50 นอกจากนี้ก็ยังมี การจับสัตว์น้ำโดยใช้ไฟส่อง อวนลอยปลากะเลา อวนลากแผ่นตะเฆ และอื่น ๆ ประเภทเครื่องมือประจำที่ นิยมใช้ราวปักกันมากที่สุด ร้อยละ 41.67 เครื่องมือประเภทกิ่งเคลื่อนที่มีใช้กันอย่างประปราย อนึ่ง ชาวประมงแหลมหินแต่ละรายมักใช้เครื่องมือมากกว่า 1 ชนิด

3. สภาพทาง เศรษฐกิจ สภาพทาง เศรษฐกิจของชาวประมงบ้านแหลมหินไม่ค่อยดีนัก จะเห็นได้ว่าชาวประมงผู้มีเงินเหลือเก็บออมนี้มีจำนวนถึงร้อยละ 42.96 ทั้งนี้เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูงขึ้น ๆ ทำให้ชาวประมงจำนวนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.85) มีรายได้น้อยคอบลกับค่าครองชีพ อย่างไรก็ตาม ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 67.41 ก็ยังอยู่ในสภาพปลอดจากหนี้สิน และในบรรดาชาวประมงที่มีหนี้สินก็ล้วนแต่เป็นหนี้สินอันเนื่องมาจากการลงทุน เป็นค่าอุปกรณ์การประมงถึงร้อยละ 56.82 เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวประมงแบบธุรกิจนั้น แม้จะมีจำนวนเงินเก็บออมสูงกว่าชาวประมงแบบยังชีพ แต่จำนวนเงินที่เป็นหนี้ก็สูงกว่าชาวประมงแบบยังชีพด้วยเหมือนกัน

โดยเฉพาะในเรื่องการลงทุน ชาวประมงทุกคนมิได้เห็นว่า การประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันต้องลงทุนสูงขึ้น ๆ มีชาวประมงถึงร้อยละ 84.44 ให้ความเห็นว่าอนาคตของชาวประมงรายย่อย ๆ จะต้องหากินฝืดเคืองและต้องเดือดร้อน ชาวประมงร้อยละ 11.12 ให้ความเห็นว่า อาจจะต้องเลิกกิจการหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ในที่สุด เป็นไปตามสมมุติฐานขอ 4

4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพประมง

ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 ต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ เรื่องที่ ต้องการความช่วยเหลือก็คือ ร้อยละ 58.09 ต้องการให้ช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง ร้อยละ 34.29 ต้องการให้ช่วยเหลือในกานเงินทุน เพื่อนำไปใช้

ในการปรับปรุง เครื่องมือและอุปกรณ์การประมงให้ทันสมัย นอกจากนี้ชาวประมงก็ยังต้องการคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการใช้ เครื่องมือและ เทคนิคใหม่ ๆ ในการจับสัตว์น้ำ อีกด้วย

ในด้านความคิดเห็นของชาวประมง ร้อยละ 84.44 เห็นว่าอาชีพประมง เริ่มจะมีคู่แข่งเข้าทุกวัน เพราะปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลง และการลงทุนสูงขึ้น ๆ ทำให้สถานภาพอาชีพประมงไม่มั่นคงคงไกลลวามมาแล้วในข้อ 3 ทั้งนี้ทัศนคติของชาวประมงต่ออาชีพของตนจึงมีแนวโน้มไปในทางที่จะหันไปหาอาชีพใหม่ที่มีมั่นคงกว่าถึงร้อยละ 47.41 ในบรรดาผู้ที่คิดจะเปลี่ยนอาชีพนี้ ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 73.44 คิดจะหันไปทำสวน สำหรับผู้ที่ยังไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพนั้น ร้อยละ 47.89 ไม่เปลี่ยนเพราะไม่มีเงินทุนพอที่จะไปประกอบอาชีพใหม่ได้

5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

ชาวประมงประสบอุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาคงนี้คือ การขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้งร้อยละ 100 ปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลง ร้อยละ 99.26 ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูงมากขึ้น ๆ ร้อยละ 97.04 น้ำมันมีราคาสูงขึ้น ร้อยละ 87.41 ขาดแคลนเงินสำหรับการลงทุนร้อยละ 68.15 สภาพทะเลคลื่นเขิน การเข้าออกในถ้ำไม่สะดวกร้อยละ 48.89 มีเครื่องมือเครื่องใช้ไม่ทันสมัยร้อยละ 45.19 ถูกเรือฉกฉวยรบกวนร้อยละ 43.70 ต้องมีการะเลียงคูปคอกลิในครอบครัวจำนวนมาก ร้อยละ 27.14 ขาดแคลนเงินที่จะนำมาซ่อมแซม เครื่องมือและอุปกรณ์ร้อยละ 21.48 ถูกเรือฉกฉวยรบกวนร้อยละ 17.04 ถูกขโมยอุปกรณ์ร้อยละ 17.04 นายทุนและพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบร้อยละ 13.33 นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกบ้างเล็กน้อย เช่น น้ำแข็งมีราคาแพง มีการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำมากเกินไป เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลงและการที่น้ำมันมีราคาสูงขึ้นนั้น เป็นส่วนหนึ่งของบรรดาปัญหาสำคัญที่ชาวประมงกำลังประสบอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทุกประการ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน

จังหวัดคราในครั้ง นี้ จะอธิบายไปตามหัวข้อดังนี้คือ

1. สภาพทางสังคม
2. สภาพการประกอบอาชีพ
3. สภาพทาง เศรษฐกิจ
4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพ
5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

1. สภาพทางสังคม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ครอบครัวของชาวประมงหมู่บ้านแหลมหินมีขนาดค่อนข้างใหญ่ เฉลี่ยครอบครัวละ 6.04 คน ซึ่งมีขนาดครอบครัวใกล้เคียงกับครอบครัวของชุมชนไทยโดยทั่วไป เฉลี่ยประมาณครอบครัวละ 6 คน แต่ก็ยังมีขนาดใหญ่กว่าครอบครัวประมงน้ำจืดที่คลอง เกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเฉลี่ยมีครอบครัวละ 4.6 คนเท่านั้น (แสง กุลทองคำ และคนอื่น ๆ, 2504 : 83) หากเปรียบเทียบกับครอบครัวประมงทั้งประเทศแล้ว ปรากฏว่าครอบครัวชาวประมงแหลมหินยัง เล็กกว่าทั้งสี่ซึ่ง เฉลี่ยมีครอบครัวละ 6.2 คน (เกษตร, ม.ป.ป. : 7) ครอบครัวชาวนาทุ่ง เฉลี่ยมีครอบครัวละ 6.8 คน (เกษตรและสหกรณ์, 2517 : 7) ครอบครัวประมงแบบยิงชีพภาคใต้จนจังหวัดชุมพร และสตูลส่วนใหญ่ เฉลี่ยแล้วครอบครัวละ 7 คน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคนอื่น ๆ, 2517 : 73)

ในคำถามว่าสังการผลิต ปรากฏว่าครอบครัวชาวประมงบ้านแหลมหินมีกำลังการผลิตต่ำกว่ากำลังการบริโภค คือ มีคนในครอบครัวออกไปทำการประมง เฉลี่ยครอบครัวละ 1.74 คน ซึ่งต้องทำเลี้ยงบุคคลในครอบครัว เฉลี่ย 6.04 คน หรืออัตราส่วนโดยประมาณ 1 : 4 ซึ่งมีขนาดเล็กใกล้เคียงกับกำลังการผลิตของครอบครัวประมงไทยทั่วไป โดยมีคนในครอบครัวออกทำการประมง เฉลี่ยครอบครัวละ 1.5 คน ต้องรับภาระเลี้ยงบุคคลในครอบครัว เฉลี่ยครอบครัวละ 6.2 คน (เกษตร, ม.ป.ป. : 7, 10) ซึ่งมีอัตราส่วนโดยประมาณ 1 : 4 เช่นกัน หากนำมาเปรียบเทียบกับครอบครัวชาวนาทุ่ง จะเห็นว่ากำลังการผลิตของครอบครัวชาวนาทุ่งยังดีกว่า คือ ครอบครัวชาวนาทุ่งมีแรงงานทำนาทุ่งได้เฉลี่ยครอบครัวละ 3.2 คน โดยที่รองรับภาระเลี้ยงจำนวนสมาชิกในครอบครัวซึ่ง

ได้เฉลี่ยครอบครัวละ 6.8 คน (เกษตรและสหกรณ์, 2517 : 7)

การที่ครอบครัวชาวประมงบ้านแหลมหินมีขนาดค่อนข้างใหญ่ นั้น ไม่ช่วยให้ครอบครัวมีความสามารถในการผลิตมากขึ้นกว่าการบริโภคแต่อย่างใด กลับทำให้ครอบครัวมีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำลง เพราะมีกำลังการผลิตต่ำกว่ากำลังบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่งัดคัมโดยส่วนรวม สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหานี้ เพื่อช่วยเหลือนครอบครัวประมงบ้านแหลมหินก็คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวแก่ชาวประมง เหล่านี้

โดยเหตุที่ขนาดครอบครัวชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินมีขนาดค่อนข้างใหญ่ จึงเป็นผลทำให้อัตราการขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก และลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นแนวยาวไปตามถนนที่ผ่านเข้ามาในหมู่บ้านและขนานไปกับชายฝั่งทะเล ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตรงกับการศึกษาของมนู วัลยะเพ็ชร (มนู วัลยะเพ็ชร, 2512 : 10) กับ บุญนาค ตีวกุล (บุญนาค ตีวกุล, 2514 : 54) และวีรวรรณ กฤตยารัตน์ (วีรวรรณ กฤตยารัตน์, 2516 : 60) โดยผลตรงกันว่า ลักษณะการขยายตัวของชุมชนจะขยายไปตามเส้นทางคมนาคมที่ตัดผ่านเข้ามาในบริเวณนั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนต้องการความสะดวกสบายจากเส้นทางคมนาคมนี้เอง

จากการวิจัยครั้งนี้ พบข้อที่น่าสังเกตุว่า การขยายตัวของหมู่บ้านขยายออกไปทางคานทะเลมากกว่าทางคานฝั่งแผ่นดิน ทั้งนี้เป็นเพราะ

1. เกี่ยวกับความสะดวกในการเข้าออกไปประมงอาชีพ ทั้งยังได้มีโอกาสแผ้วถางและอุปการณการประมงได้สะดวกด้วย
2. เกี่ยวกับที่ดินมีราคาแพง ชาวประมงแบบยังชีพไม่มีเงินพอที่จะซื้อที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนของตนได้ จึงต้องหันไปสร้างบ้านที่ชายฝั่งทะเลอันเป็นที่สาธารณะ ซึ่งไม่คงเสียเงินในการซื้อที่ดิน

2. สภาพการประกอบอาชีพ

ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินจัดอยู่ในกลุ่มชาวประมงแบบยังชีพ ส่วนใหญ่จะไม่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว มักจะต้องมีอาชีพอื่นเป็นอาชีพรองควบคู่กันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ แสง กุลทองคำ และคณะ ซึ่งได้กล่าวถึงสภาพการประกอบ

อาชีพของชาวประมงในคลองเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. 2500 - 2501
 วนอกจากจะประกอบอาชีพประมงเป็นหลักแล้ว ชาวประมงยังใช้ที่ดินว่างเปล่าทำการ
 เกษตรควบคู่การปลุกพืช เช่น ทุเรียน ถั่ว ข้าวโพด และยังมีเลี้ยงสุกรอีกด้วย (แสวง
 กุลทองคำ และคนอื่น ๆ, 2504 : 84 - 85) และยังคงคล่องตัวกับการสำรวจสำมะโน
 ประมงครั้งแรกของกรมประมง กระทรวงเกษตร ซึ่งใกล้เคียงถึงลักษณะการประกอบอาชีพ
 ของชาวประมงไทยส่วนใหญ่ว่ามีอาชีพอื่นเป็นอาชีพรองควบคู่กันไปด้วย (เกษตร, ม.ป.ป.
 : 25) ทั้งนี้เป็นเพราะรายได้จากการประมงของชาวประมงแบบยังชีพนั้นไม่เพียงพอ
 กับค่าครองชีพ เนื่องจากอาชีพประมงแบบนี้มีผลผลิตในระดับต่ำ ผู้ประกอบอาชีพประมง
 ในหมู่บ้านแหลมหินจึงต้องยึดอาชีพแปรรูปสัตว์น้ำ การรับจ้าง การทำเกษตรกรรมขนาด
 ย่อม หรืออาชีพอื่น ๆ เป็นอาชีพรองไปเลย เป็นการเสริมพูนรายได้ให้เพียงพอกับค่าครองชีพ

นอกจากนี้ชาวประมงยังจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ เข้าใช้ในการ
 การประกอบอาชีพนอกเหนือไปจากความรู้ความชำนาญด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าปริมาณสัตว์
 น้ำกำลังลดปริมาณลง จับไม่ไถ่สบาย ๆ เหมือนเมื่อก่อนอีกแล้ว การใช้เครื่องมือประเภท
 ประจำที่ตั้งรอไว้ คอยให้ปลาเข้ามาติดเองคงที่เกยใช้เมื่อ 10 ปีก่อนนั้นเป็นอันหวังไม่ได้
 อีกต่อไป และเป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการขาดทุนอย่างยิ่ง จึงต้องหันมาหาเครื่องมือประเภท
 เคลื่อนที่ เช่น อวนรุน อวนลาก เพื่อที่จะไล่เคลื่อนไปหาแหล่งปลาชุกชุมไถ่สบายและสามารถ
 จับได้ปริมาณมากขึ้น

ในเรื่อง เทคนิคก็มีความสำคัญอยู่ไม่น้อยในอันที่จะทำให้สามารถจับสัตว์น้ำได้
 ปริมาณมากขึ้น การที่ชาวประมงมีความรวาทะแหล่งที่เคยปีศาจชุกชุมและทางก็หวังที่จะ
 มุ่งไปในที่แห่งเดียวกัน เพื่อหวังจะจับสัตว์น้ำได้ไต่ปริมาณมาก เป็นอันหวังไม่ได้เหมือนแต่
 ก่อน เพราะปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลงถึงใกล้ลวามาแล้ว ดังนั้น ชาวประมงจึงจำต้อง
 อาศัยเทคนิค เข้าประกอบด้วย โลกการใช้ เครื่องมือให้ เหมาะกับลักษณะของน้ำและลม เช่น
 การวางแร้วปู ฉานำชุนก็อาจจะวางในที่น้ำตื้นได้ แต่ฉานำไส้ก็จำเป็นต้องวางให้ลึก หรือ
 ฉากองการปลิว เมื่อกี้จำต้องวางแร้วในที่ชายโขด ทั้งนี้เป็นคน (สัมภาษณ์ คุณบัวน้อย
 ตะปางแถม)

3. สภาพทาง เศรษฐกิจ

ชาวประมงบ้านแหลมหินส่วนใหญ่มีฐานะทาง เศรษฐกิจไม่ดีนัก เนื่องจากค่าครองชีพในปัจจุบันมีแต่จะสูงขึ้น ๆ ทุกที ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เป็นค่าอุปกรณ์การประมง รวมทั้งค่าน้ำมันที่สูงขึ้น ๆ แครายไคของชาวประมงมีแต่จะลดน้อยลง เพราะปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ลดลง หรือ เมื่อจับสัตว์น้ำมาได้แล้วแต่ขายไคราคาไม่ดีเท่าที่ควร เพราะคุณภาพของปลาเสียไปโดยที่เรือประมงจอดรออยู่เป็นเวลานาน ๆ เนื่องจากกรรมกรคนเขาออกไปอ่าวไม่สะดวก ชาวประมงแบบยังชีพจึงมีเงินเหลือเก็บออมหรือไม่มีเลย เป็นเหตุให้ครอบครัวชาวประมงต้องหาทางประกอบอาชีพอื่น เป็นอาชีพรอง เพื่อเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัวให้เพียงพอกับค่าครองชีพ ชาวประมงบางรายถึงกับต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนซื้ออุปกรณ์การประมงหรือ เป็นค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ แต่เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยสูงเกินไปบางรายไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเป็นหลักประกัน เงินกู้ยืม ไม่มีเครดิตพอที่จะเป็นที่เชื่อถือนำ ทำให้ชาวประมงแบบยังชีพไม่กล้ากู้เงินมาลงทุนใหม่มาก เกิดอัตราค่าจ้างที่คนจะไร้กินได้ เมื่อไม่กล้าลงทุนมากก็ไม่สามารถจับสัตว์น้ำได้มาก รายได้น้อย เกี่ยวพันกัน เป็นลูกโซ่อยู่ เช่นนี้ชาวประมงแบบยังชีพจึงไม่สามารถยกฐานะการ อาชีพของตนขึ้นมา เป็นแบบธุรกิจได้

สำหรับชาวประมงแบบธุรกิจนั้น เนื่องจากฐานะดีจึงสามารถลงทุนได้มาก ๆ แม้จะตอกเงินมาลงทุน เขาเหล่านั้นก็มีหลักประกันหรือมีเครดิตพอที่จะกู้เงินคราวละมาก ๆ ได้ เพื่อจะไคเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและสามารถจับสัตว์น้ำได้คราวละมาก ๆ จึงเห็นได้ว่าชาวประมงแบบธุรกิจนั้นแม้จะมีรายได้น้อยกว่าชาวประมงแบบยังชีพ แต่จำนวนเงินที่เป็นหนี้สินของเขาก็ยิ่งกว่าชาวประมงแบบยังชีพด้วย

4. สภาพความต้องการและทัศนคติต่ออาชีพ

โดยเหตุที่จากการวิจัยได้ค้นพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ในหมู่บ้านแหลมหิน เป็นชาวประมงแบบยังชีพ สภาพครอบครัวค่อนข้างใหญ่ รายได้ในครอบครัวไม่ค่อยดี ทั้งยังต้องประสบกับปัญหานานาประการ อาทิเช่น น้ำมันมีราคาแพง ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูง สิ่งของเครื่องใช้มีราคาแพง บางรายก็ยังถูกพ่อค้าคนกลาง เอาเปรียบ ซึ่งจะทำให้ชาวประมง

กำลังของต่อสู้กับสภาพ เศรษฐกิจที่กำลังผันผวน ฉะนั้น ชาวประมงจึงมีความเดือดร้อนและ
ต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ สำหรับเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือที่สำคัญ
ที่สุดก็คือ ต้องการให้ช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง ซึ่งตรงกับความต้องการ
ของชาวนาุ้งที่ต้องการให้ทางราชการช่วยก่อตั้งสหกรณ์ เช่นกัน (เกษกรและสหกรณ์, 2517
: 22) ความต้องการในอันที่มองลงมาได้แก่ เงินทุน เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง เครื่อง
มือและอุปกรณ์การประมงให้ทันสมัย

การส่งเสริมให้ชาวประมงได้มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อจัดตั้ง เป็นกลุ่มสหกรณ์การ
ประมงนั้น จะก่อให้เกิดผลดีขึ้นหลายประการ คือ

1. ทำให้มีอำนาจการต่อรองขึ้น กล่าวคือ ทางสหกรณ์การประมงจะมีอำนาจ
ต่อรองในเรื่องการขายสินค้าสัตว์น้ำได้ในราคาที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น ทั้งยังมีอำนาจต่อรอง
ในการซื้อ เครื่องมือและอุปกรณ์การประมงต่าง ๆ ได้ในราคาที่ถูกลงอีกด้วย

2. ช่วยรักษาผลประโยชน์ของชาวประมง เช่น ชาวประมงจะไม่ต้องถูกปลาคา
คนกลาง เอาเปรียบและผลกำไรที่เกิดขึ้นยังมีโอกาสกลับคืนมาสู่ชาวประมง และกลุ่มสหกรณ์
การประมงด้วย อันจะเป็นการช่วยเหลือให้ชาวประมงมีฐานะทาง เศรษฐกิจที่จะมั่นคงยิ่งขึ้น
ต่อไป

3. เป็นการปฏิรูปสังคมตามแนวประชาธิปไตย เพราะมีการจัดระบบสังคมเสีย
ใหม่ แทนที่จะเป็นระบบของการแข่งขัน มุ่งหน้าแต่จะกอบโกยผลประโยชน์เพื่อครอบครัว
หรือเพื่อตนเอง เป็นสำคัญ ก็เปลี่ยนมาสู่ระบบแห่งความร่วมมือ คือ รวมกันทั้งในด้านความ
คิดและกำลังแรงงาน จะทำการสิ่งใดก็มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือคนหมู
่มาก เป็นสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรจากทะเลจะเป็นไปใ้ในทาง
ประหยัดและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรมากยิ่งขึ้น

4. ส่งเสริมความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคม เพราะมีการแบ่งสรรปันส่วนด้วย
ความยุติธรรม

5. ทางกลุ่มสหกรณ์การประมงจะได้รับความดีความงาม และทำหน้าที่เป็นค้ำ
แทนของชาวประมงในอันที่จะรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของชาวประมงตามกฎหมายไว้ได้อีก
ด้วย

ในด้านเงินทุนเพื่อช่วยเหลือชาวประมงนั้น กรมประมงควรจะได้จัดหาและให้มีแหล่งเงินทุนหรือสถาบันเงินทุนช่วยเหลือชาวประมงแบบยั่งยืนเพิ่มขึ้น และให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยพอสมควร โดยเฉพาะจำนวนเงินที่จะให้กู้ยืมก็ควรจะได้คำนึงถึงประเภทของการลงทุนและเครื่องมืออุปกรณ์ ส่วนการคำนวณส่วนการคำนวณก็ควรพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจของชาวประมงว่าจะใช้สิ่งใดเป็นหลักคำนวณที่นอกเหนือไปจากกฎเกณฑ์ที่วางไว้ในปัจจุบัน

โดยเหตุที่สภาพการประกอบอาชีพประมง ในปัจจุบันเริ่มมีความฝืดเคืองเข้าทุกวัน เพราะปริมาณสัตว์น้ำกำลังลดลง การลงทุนก็สูงขึ้น ฐานะการประกอบอาชีพประมงเริ่มมีความไม่มั่นคงพอ ดังนั้นทัศนคติของชาวประมงที่มีต่ออาชีพของตนจึงมีแนวโน้มไปในทางที่จะหันไปหาอาชีพใหม่ที่มีมั่นคงกว่าถึงร้อยละ 47.41 และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 73.44 คิดจะไปทำสวน

สำหรับผู้ที่ยังไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพนั้น ปรากฏว่ามีร้อยละ 47.89 ที่ให้เหตุผลว่าไม่คิดเปลี่ยนเพราะไม่มีเงินทุนที่จะไปประกอบอาชีพใหม่ได้ หากทำการวิเคราะห์ทัศนคติของชาวประมงในอุดมคติแล้วอาจพบว่า ชาวประมงในอุดมคติอาจจะคิดเปลี่ยนอาชีพบ้างเหมือนกัน แต่ในสภาพที่ชาวประมงเหล่านี้ยังยากจน ขาดแคลนเงินทุนที่จะไปประกอบอาชีพใหม่ ถึงแม้จะคิดไปประกอบอาชีพอย่างอื่นที่มั่นคงกว่าก็ตามแต่ก็ไม่สามารถที่จะทำได้ตามต้องการ เพราะการขาดแคลนเงินทุนที่จะมาสนับสนุนในการประกอบอาชีพใหม่ ดังนั้นชาวประมงจึงจำต้องประกอบอาชีพประมงต่อไปอย่างไม่มีทางเลือก ฉะนั้น การช่วยเหลือของทางราชการในเรื่องนี้อาจทำได้ในรูปของการส่งเสริมอาชีพอื่นในชุมชนประมง หรือหาทางพัฒนาความสามารถของเยาวชนในชุมชนด้วยการส่งเสริมการศึกษาให้สูงขึ้น ให้มีความสามารถทางด้านอื่น ๆ นอกจากประมงได้ ส่วนจะเป็นงานหรืออาชีพอะไรจึงจะเหมาะสมนั้นจำเป็นต้องศึกษาจากความต้องการของชาวประมงต่อไป

5. สภาพที่เป็นอุปสรรคและปัญหา

ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้งจะเกิดขึ้นเฉพาะแต่ในระยะ 5 - 6 เดือน อันเป็นช่วงฤดูแล้งเท่านั้น สำหรับในฤดูฝนแล้วชาวบ้านจะไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลน

น้ำจืดเลย เพราะโคออร์ดิเนชันที่มีตกอยู่เป็นประจำ ปัญหา การขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้ง นั้นมักจะ เกิดขึ้นกับหมู่บ้านชาวประมงที่อยู่ริมทะเลทั่วไป อันตรงกับผลการศึกษาของ ปีเตอร์ สกอต (Scott, 1951 : 146) ที่ว่า เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประมง ชายฝั่งของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ก็คือปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดที่จะนำมาใช้ในโรงงาน ตามชายฝั่งทะเลตามตะวันตกทั่วไป

สาเหตุที่หมู่บ้านแหลมหินทองขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะ โครงสร้างของหินพื้นฐาน (Base Rocks) ที่รองรับมากกว่า เพราะจากการศึกษาโดยการสังเกตุจะเห็นว่าพื้นที่ของหมู่บ้านแหลมหินนี้จะมีหินแลง (Laterite) โยจีนเป็น หินอม ๆ แต่เป็นบริเวณกว้างทั้งในบริเวณหมู่บ้านและตามชายฝั่งทะเล ควบอำนาจแรง กั้นของน้ำทะเล (น้ำเค็ม) ที่ซึมผ่านเข้ามาในหินแลง สามารถลึกลงในน้ำจืดร่นลงห่าง จากฝั่งเขาไป ซึ่งจะเห็นว่าในบริเวณหมู่บ้านเนิน ซึ่งอยู่ตรงหน้าวัดแหลมหินมีระยะห่างจาก ฝั่งทะเลประมาณ 1 กิโลเมตร มีน้ำจืดอย่างอุดม เป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญที่สุดของหมู่บ้าน แหลมหิน

เป็นที่น่าสังเกตว่า การขาดแคลนน้ำจืดในหมู่บ้านแหลมหิน แม้จะไม่ใช่ปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับการประมงโดยตรง แต่ชาวประมงก็ต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อน้ำจืดก็มีหลาย ร้อยบาท ยิ่งในสภาพที่สินค้าและน้ำมันมีราคาแพง การทำมาหากินก็ฝืดเคือง เงินเก็บ ออมน้อย การจ่ายเงินเพื่อซื้อน้ำจืดในฤดูแล้งจึง เป็นภาระสำหรับครอบครัวชาวประมงแบบ ยิ่งชีพอยู่ไม่พอ

ปัญหาปริมาณเสียน้ำทะเลลดลง เป็นปัญหาสำคัญต่อการประกอบอาชีพประมงอย่าง ยิ่ง เพราะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพ ความอุดมสมบูรณ์ และทางเศรษฐกิจ ทั้งที่ เป็นปัญหาเฉพาะครอบครัวและรวมไปถึงปัญหาส่วนรวมในระดับประเทศด้วย สาเหตุที่ทำ ให้ปริมาณเสียน้ำในปัจจุบันลดลงอย่างรวดเร็ว นั้นคงมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. จำนวนเรือประมงในปัจจุบันมีมาก เกินไป ซึ่งมีทั้ง เรือในท้องที่และ เรือจาก ต่างท้องที่ เช่น จากจังหวัด ปากน้ำประแสร์ ชลบุรี கடலงดาน สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม ไหลพยุพกันไปลากุ้ง-ปลาใน เขตนาอนน้ำจังหวัดตราดกันมาก จนเป็นเหตุ ให้ปริมาณเสียน้ำในนาอนน้ำจังหวัดตราดลดลงอย่างรวดเร็ว จึง เป็นเหตุให้เรือประมงอวน

ลากของไทยต้องไปเสีย "โย" ในประเทศเขมร เพื่อขออนุญาต เขาทำการประมงกันมาก
ขึ้น และทหาร เขมรได้ถือโอกาสจับ เรือประมงไทยไปเรียกค่าไถ่กันอยู่เสมอ ถึงแม้จะ
เป็นเรือที่เสีย "โย" อย่างถูกต้องแล้วก็ตาม (สยามรัฐ, 2518 : 1, 16)

2. เครื่องมือประมงในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าทั้งทันสมัย มีขนาดใหญ่และประสิทธิภาพ
ในการจับที่สูงกว่าสมัยก่อนมาก จะเห็นว่าแนวโน้มนำมาใช้ เครื่องมือประมงเคลื่อนที่มี
มากขึ้น เช่น อวนลาก อวนรุน เป็นต้น ซึ่งไม่คงเสี่ยงต่อการขาดทุนเหมือนสมัยก่อน
ในทางตรงกันข้ามการใช้ เครื่องมือประจำที่ ซึ่งคอยให้สัตว์น้ำมาคิดเครื่องมือที่วางคักไว้
นั้นมีแนวโน้มลดลง และกลายเป็นเรื่องของฉวยเสี่ยงโชคมากกว่า และเป็นเหตุเสี่ยงต่อการ
ขาดทุนอยู่มาก เช่น การวางโป๊ะ ในปัจจุบันมีจำนวนลดลงมาก โดยเฉพาะในปี พ.ศ.
2517 นั้น มีโป๊ะเหลือทำการประมงอยู่ในอ่าวเมืองตราดเพียง 2 ลูกเท่านั้น ซึ่งในสมัย
เมื่อประมาณ 10 ปีมาแล้ว เคยมีมากถึง 20 กว่าลูก (จากการสัมภาษณ์)

3. มีการจับสัตว์น้ำกันมากเกินไป ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการแข่งขันเพื่อแย่งกัน
ทำมาหากิน มุ่งแต่จะจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณมากอย่าง เดียว โดยไม่มีขอบเขตในปริมาณ
การจับ เพื่อต้องการความร่ำรวยและความมั่นคงของครอบครัวเป็นประการสำคัญ ผลสุด
ท้ายสัตว์น้ำซึ่ง เป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งซึ่ง เมื่อถูกจับขึ้นมาใช้ประโยชน์กันมาก ๆ
ก็ย่อมลดปริมาณลง เป็นธรรมดา และในที่สุดสัตว์น้ำบางชนิดก็ต้องสูญพันธุ์ไปอย่างน่าเสียดาย
ถึง เช่น กรณีหอยลายได้สูญพันธุ์ไปจากอ่าว เมืองตราด กล่าวคือ ในตอนปลายปี พ.ศ. 2510
มีชาวประมงพบหอยลายในอ่าว เมืองตราดโดยบัง เฉิญ ต่อจากนั้นก็ เริ่มมีการประมงเรือ เครื่อง
มือ (ตะแกรง) ลากหอยลายขึ้น ทำให้เรือประมงที่ใช่ เครื่องมืออื่น ๆ มีการ เปลี่ยนสภาพ
มาเป็น เรือลากหอยลายกันมากมาย อาชีพการลากหอยลายจึงกลายเป็นอาชีพสำคัญของ
ชาวประมงบ้านแหลมหินอยู่ระยะหนึ่ง ครั้นถึงปี พ.ศ. 2514 ปรากฏว่าปริมาณหอยลายได้
ลดลงอย่างฉับพลัน และได้สูญพันธุ์ไปจากอ่าว เมืองตราดในปี พ.ศ. 2515 ช่วงเวลา
ที่หอยลายทำรายได้ให้แก่ชาวประมง เพียง 4 ปีเท่านั้น (พ.ศ. 2511 - 2514) ดังรายละเอียด
ในรายงานผลการสำรวจ เกี่ยวกับการจับหอยลายในท้องที่อำเภอ เมืองตราดที่ได้
แสดงไว้ในภาคผนวกแล้วนั้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นตัวอย่าง อัน เป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ขึ้นแล้วในอดีต

กรมประมง กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องรีบสงวนพันธุ์พวกหอยสองฝา จึงได้ออกประกาศกำหนดเขตห้ามใช้ เครื่องมือคราดที่ใช้กับเรือยนต์ทำการประมงหอยชนิดสองฝาภายในเขตระยะ 3,000 เมตร นับจากฝั่งออกไป ในท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัด ดังรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในภาคผนวก

4. การฝ่าฝืนระเบียบของกรมประมง เช่น มีการลักลอบนำเอาวัตถุระเบิดมาใช้ในการจับสัตว์น้ำ และการนำเรืออวนรุนเข้ามาทำการลากในบริเวณชายฝั่งอันเป็นเขตหวงห้าม ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างรุนแรง

5. การใช้อวนตาถี่ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำขนาดเล็กต้องถูกจับนำมาใช้ประโยชน์เสียก่อนที่จะถึงเวลาอันสมควร จากการสังเกตในขณะที่ยังออกทำการสัมภาระเห็นว่ามีการใช้อวนตาถี่กันมาก โดยเฉพาะพวกอวนรุนขนาดเล็กที่ใช้กับประเภเรือหางยาวซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกชาวประมงแบบยังชีพทั้งสิ้น

เมื่อปริมาณสัตว์น้ำทะเลลดลง เช่นนี้ จึงจำเป็นต้องเองที่ชาวประมงจะต้องชวนชวายแสวงหาแหล่งประมงใหม่ และต้องเดินทางออกไปทำการประมงในท้องที่ที่ห่างไกลจากที่เดิมมากยิ่งขึ้น ชาวประมงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเรือและเครื่องมือประมงให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยการลงทุนสูง ปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีพของชาวประมงแบบยังชีพอย่างยิ่ง เพราะมีอยู่เป็นจำนวนมากและค่อนข้างยากจน หากชาวประมงแบบยังชีพไม่สามารถจะแก้ไขปัญหานี้ได้ ความเดือดร้อนก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอาจต้องเลิกหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ ซึ่งกรมประมงก็ได้เตรียมการช่วยเหลือโดยการส่งเสริมให้เพาะเลี้ยงชายฝั่งอยู่แล้ว (สันต์ บัณฑิตกุล, 2517 : 1, 16)

ปัญหาสภาพทะเลในอ่าวตื้นเขิน ทำให้เรือเข้าออกในอ่าวไม่สะดวก โดยเรือประมงขนาดกลางและขนาดใหญ่จะต้องเสียเวลาจอดรอตรง "ปากเขิน" เป็นเวลานาน ๆ จนกว่าระดับน้ำทะเลจะสูงพอจึงจะแล่นเข้าออกอ่าว เมืองตราดได้ จากการสัมภาษณ์ชาวประมงและผู้สูงอายุในหมู่บ้าน กล่าวไว้ สมัยเมื่อ 40 - 50 ปีมาแล้ว เวลานั้นลมมาก ๆ

ก็ยังไม่สามารถจะเกินข้ามปากอ่าวได้ แต่มาในระยะประมาณ 10 ปีมานี้ ปากเขินได้ขึ้นเขินขึ้นมากผิดปกติ เวลาน้ำลงจะเกินข้ามปากอ่าว เมืองตราดได้สบาย เพราะมีระดับน้ำเพียงประมาณ 1.00 - 1.30 เมตร เท่านั้น สาเหตุที่ทำให้ปากเขินหรือสันดอนตรงปากอ่าวขึ้นเขินอย่างรวดเร็วนั้น อาจเนื่องมาจาก

1. คนเหตุจากการตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนตอนคนน้ำทางเหนือของจังหวัดทั้งในเขตอำเภอเขาสมิงและอำเภอเมืองตราด เพื่อผลประโยชน์ในเรื่องการทำไม้ซุงและการทำสวน โดยเหตุที่ทางตอนเหนือของจังหวัดเป็นที่สูง มีภูเขามาก และจังหวัดตราดก็มีฝนตกเฉลี่ยถึง 4,611 มิลลิเมตรต่อปี (บรรเทิง ยันตโกเศศ, 2515 : 35) การพังทลายของดินจึงมีรุนแรง แม่น้ำสายต่าง ๆ จึงพาตะกอนดินมาทับถมตรงสันดอนปากอ่าว ทำให้การขึ้นเขินเป็นไปอย่างรวดเร็วประการหนึ่ง

2. คนเหตุจากการขุดพลอยในท้องที่อำเภอเขาสมิงและกิ่งอำเภอบ่อไร่ ทั้งนี้เนื่องจากการขุดพลอยในระยะหลัง ๆ นี้ได้กวาดหน้าไปมาก ถึงกับมีการใช้น้ำฉีดเพื่อแยกหาพลอย ปรากฏว่าสภาพพื้นที่ในเขตที่มีพลอยทองพังทลายลง การพังทลายเป็นไปอย่างรุนแรงที่สุดกว่าที่เคยมีมาแต่ก่อน จึงทำให้การทับถมตรงบริเวณปากเขินเป็นไปอย่างรวดเร็วจนเป็นที่สังเกตกว่าในช่วงระยะ 10 ปีมานี้ "ปากเขิน" ได้ขึ้นเขินขึ้นมาก

นอกจากนี้ ชาวประมงบ้านแหลมหินยังมีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและการลงทุนในปัจจุบันได้สูงขึ้น ๆ น้ำมันมีราคาแพง ขาดแคลนเงินสำหรับนำมาลงทุน และมีเครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยที่ทันสมัย ซึ่งจะเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องถึงกันทั้งหมด แต่โดยเฉพาะปัญหาน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้นนี้จะส่งผลไปยังกิจการอื่น ๆ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะจะทำให้ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุนต้องสูงตามขึ้นไปด้วย อันก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้มีรายได้น้อย โดยเฉพาะบรรดาชาวประมงแบบยั้งที่พอจะกระทบกระเทือนและเดือดร้อนมาก ซึ่งอาจพิจารณาได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏแก่ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหิน ดังต่อไปนี้

1. ชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินต้องซื้อน้ำมันในราคาแพงกว่าปกติ เพราะยังไม่มีสถานีบริการน้ำมันขึ้นในหมู่บ้าน ชาวประมงต้องซื้อน้ำมันจากพ่อค้ารายอื่นอีกทอดหนึ่ง

ซึ่งราคาน้ำมันที่ซื้อขายกันในหมู่บ้านเป็นดังนี้ คือ น้ำมันเบนซินราคาลิตรละ 4 บาท น้ำมันผสมราคาลิตรละ 5 บาท ซึ่งชาวประมงเรือเล็ก (เรือหางยาวและเรือมือ) จะใช้น้ำมันต่อเที่ยวที่ออกไปทำการประมงราว 6 - 10 ลิตร (ในเวลา 1 วัน หรือ 1 คืนแล้วแต่กรณี) คิดเป็นเงินค่าน้ำมันประมาณเที่ยวละ 25 - 40 บาท เพราะคลองแดนเรือออกไปทำการประมงในท้องที่ไกล ๆ เช่น

1.1 การทำแรวปู ปัจจุบันชาวประมงแรวปูจะคลองแดนเรือไปลงแรวปูถึงเขตทองขาว และในขณะที่ลงแรวปูนี้เรือจะคลองวังเพื่อรอแรวปูอยู่ตลอดเวลา บางรายก็พักค้างทำการประมงถึง 2 วัน 2 คืน จึงจะเดินทางกลับบ้าน

1.2 การวางอวนลอยปู ชาวประมงจะคลองแดนเรือไปวางในคอนเขินถึงโขดแหลมกลัด แต่ก่อนเมื่อวางอวนเสร็จแล้วก็สามารถกลับบ้านได้ รุ่งขึ้นจึงออกไปเก็บอวน แต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมนอนค้างในเรือเพื่อเฝ้าอวนของคน เพราะถ้าวางอวนทิ้งไว้โดยเจ้าของไม่เฝ้าดูแล บางครั้งก็ถูกขโมยอวนหรือตาแล่นเรือกลับบ้านก็ต้องเสียค่าน้ำมันไปโดยไม่จำเป็น

1.3 พวกจับสัตว์น้ำโดยใช้ไฟส่อง ปัจจุบันนิยมใช้เรือเร็ว (เรือมือ) เพราะคลองแดนเรือออกไปส่องยังท้องที่ไกล ๆ โดยมากมักจะไปส่องกับตามแม่น้ำลำคลองที่มีน้ำใส เช่น ในเขตปลายคลองห้วยแรง คลองท่ากุ่ม คลองท่าพริก คลองเนินสูง คลองซำราก คลองสน คลองบ้านแดง คลองประทุน คลองสะพานหิน คลองท่าเดือน คลองม่วง คลองกว้าง คลองเขาลาน คลองมะนาว คลองไม้รุก และคลองมะโร ในเขตอำเภอกลองใหญ่ บางคราวก็ไปถึง เกาะช้าง บ้านสลักเพชร บ้านสลักคอก และคลองใหญ่ในเขตอำเภอลาดหญ้าก็มี

2. ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูง ปรากฏว่าเครื่องมือและอุปกรณ์การประมงบางอย่างราคาสูงขึ้น 1 - 2 เท่าตัว เช่น แรวปู เมื่อประมาณ 2 ปีที่แล้วราคาคันละ 2.00 - 2.50 บาท ขณะนี้ราคาคันละ 4.00 - 5.00 บาท

3. ในด้านรายได้ จากการสัมภาษณ์ชาวประมงแบบบังชีฟ บอกว่า วันหนึ่งหากมีรายได้ไม่ถึง 100 บาทแล้ววันนั้นก็เท่ากับไม่ได้อะไรเลย บางรายก็บอกว่าขาดทุน

เพราะค่าใช้จ่ายในครอบครัวทั้งสิ้นประมาณวันละ 50 บาท

ในเมื่อต้องมีค่าใช้จ่ายสูง ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้น้อยลง บางคราวก็มีกำไรบ้าง ไม่มีกำไรบ้าง การเก็บดอกก็ย่อมจะมีน้อย ปัญหาการขาดแคลนเงินที่จะนำมาซ่อมแซม เครื่องมือและอุปกรณ์จึงเกิดขึ้น บางรายก็ต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนและซ่อมแซม เครื่องมือ และอุปกรณ์เป็นธรรมดา เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะชาวประมง แบบบั้งซีพีที่ขาดหลักทรัพย์สินและขาดเครดิต อาจต้องเสียดอกเบี้ยในราคาสูงต่อเดือน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพ่อค้าสัตว์น้ำในหมู่บ้านนิยมออกเงินให้ชาวประมงแบบบั้งซีพียืมไปลงทุนซื้อเครื่องมือทำการประมงโดยไม่เสียดอกเบี้ย ชาวประมงจะคงนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขายให้พ่อค้าในราคาพอสมควร เช่น ไข่ปูม้า (ต้มสุก) ราคา กิโลกรัมละ 20 บาท เนื้อปูม้า (ต้มสุก) ราคา กิโลกรัมละ 16 - 18 บาท ปูดำ (ปูทะเล) มีไขราคา กิโลกรัมละ 25 - 35 บาท วิธีใช้ชาวประมงอวนลอยนิยมกันมากที่สุด

ปัญหาการถูกเรืออวนรุนและเรืออวนลากรบกวนนั้น เป็นปัญหาของพวกเขาทำราวปู อวนลอยปูและพวกจับสัตว์น้ำโดยใช้ไฟส่องตามร่องและโซค อันไคแก การจับปลาหมึก จับปู เป็นต้น คนเหตุของปัญหานี้เนื่องมาจากอวนลากและอวนรุนเข้าฝั่งระเบียบการห้ามจับสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งระยะไม่เกิน 3,000 เมตร นั้นเอง ถ้าหากอวนลาก อวนรุนไม่เข้ามาทำการลากในบริเวณชายฝั่งระยะ 3,000 เมตรแล้ว ปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ปัญหาการถูกขโมยอุปกรณ์การประมงมีบ้างเพียงส่วนน้อย ปกติจะเป็นปัญหาของพวกเขาทำราวปู และอวนลอยปู เนื่องจากชาวประมงแบบบั้งซีพีนิยมทำราวปูและอวนลอยปูกันมาก และทำกันครอบครัวละมาก ๆ เช่น ราวปูครอบครัวหนึ่งอาจมีถึง 120-150 คัน หากเป็นอวนลอยปู ครอบครัวหนึ่งจะมีถึง 5 - 7 ฝืน และเวลาลงราวปูหรืออวนลอยปูในเวลากลางคืนก็อาจจะมีการวางทัพแนวหรือชนกันบ้าง เป็นเหตุให้มีการเก็บสับเปลี่ยนกันไปบ้าง ที่ตั้งใจขโมยกันจริง ๆ ก็มีแต่เป็นส่วนน้อยและเป็นกรณีแกล้งกันมากกว่า โดยปกติแล้วผู้มีอาชีพประมงด้วยกันมักจะไม่คิดแกล้งหรือขโมยสิ่งของซึ่งกันและกัน ฉะนั้นปัญหาการขโมยจึงมีเป็นเพียงส่วนน้อย

ขอมกพรองในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้อาจมีขอมกพรองอยู่มาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการรวบรวมขอเท็จจริงที่ไ้จากการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เนื่องจากชาวประมงบางส่วนยังไม่เข้าใจกรรมวิธีในการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ทำให้เกิดความเกรงกลัวว่าเป็นการจับผิดและจะมีผลกระทบในคานผลประโยชน์คออาชีพของตน อาจจะต้องถูกเก็บภาษีย้อนหลัง หรือต้องเสียค่าน้ำ (อาชญาบัตร) เป็นต้น

แม้ว่าในการสัมภาษณ์ครั้งนี้จะได้มีการชี้แจงอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมีเวลาอันจำกัด จึงอาจจะทำให้ความหวาดระแวงของชาวประมงในเรื่องดังกล่าวยังหลงเหลืออยู่มาก อันเป็นผลให้การวิจัยครั้งนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ฉะนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปที่เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ควรจะได้ใช้เวลาอันยาวนานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มตัวอย่าง อันจะทำให้เกิดความคุ้นเคยและเข้าใจในเจตนาของผู้นำการวิจัยโดยตลอด ซึ่งจะทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายโดยตลอดประการ

ขอเสนอแนะ

ก. ขอเสนอแนะทางวิชาการ

1. กรมประมง

1.1 ควรหาทางสนับสนุนให้ชาวประมงท้องถิ่นในชุมชนใหญ่ ๆ รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสมาคมหรือสหกรณ์การประมงขึ้น ทั้งนี้จะได้มีอำนาจต่อรองในเรื่องการขายสินค้าสัตว์น้ำในราคาเป็นธรรมยิ่งขึ้น และมีอำนาจต่อรองในการซื้อวัสดุอุปกรณ์การประมงต่าง ๆ น้ำมัน น้ำแข็ง และอื่น ๆ ใ้ถูกลง ในขณะที่เดียวกันทางสมาคมหรือสหกรณ์การประมงก็ยังสามารถได้เงินจากธนาคาร เพื่อการ เกษตรและกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ไ้คงายขึ้น เพื่อนำมาขยายกิจการของตนให้กว้างขวางและมีรายได้ เป็นมีกแผนต่อไปอีกด้วย

1.2 ควรค่าเป็นการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ของชุมชนชาวประมงอยู่เสมอ

เซน

1.2.1 ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด จากการวิจัยพบว่า หมู่บ้านชาวประมงแหลมหินขาดแคลนน้ำจืดใช้ในฤดูแล้ง ต้องซื้ออยู่เป็นประจำอันทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อรายได้รายจ่ายของครอบครัวในภาวะชววยากหนักแพงอยู่มาก การแก้ไขปัญหานี้หาอาจทำได้โดยศึกษาโครงสร้างของหินพื้นฐาน (Base Rocks) ในบริเวณหมู่บ้านแหลมหิน เพื่อเจาะหาแหล่งน้ำบาดาลและดำเนินการสร้างบ่อน้ำหรือตักเก็บน้ำสาธาณะบริการแก่ชุมชน อีกประการหนึ่ง กรมประมงอาจตั้งโครงการประปาขึ้นโดยการขยายบ่อน้ำหรือสระน้ำที่มีอยู่แล้วที่หน้าวัดแหลมหินให้ขนาดใหญ่ มีน้ำจืดเพียงพอตลอดปี จากนั้นก็ดำเนินการต่อท่อส่งน้ำเข้าไปยังหมู่บ้านชาวประมงซึ่งมีระยะทางจากแหล่งน้ำเพียง 1 กิโลเมตร เท่านั้น

1.2.2 ปัญหาสภาพทะเลในอ่าว เมืองตราดขึ้นเขิน ทำให้เรือเข้าออกในอ่าวไม่สะดวก หากมีการขุดลอกสันดอนตรง "ปากเขิน" เป็นประจำแล้วก็จะทำให้เรือประมงและเรืออื่น ๆ ที่เขาออกเป็นประจำไม่คงเสียเวลาจอดรอเป็นเวลานาน ๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1.3 อุปสรรคประการสำคัญที่สุดที่ทำให้การพัฒนาการประมง เป็นไปอย่างล่าช้าก็คือ การขาดแคลนกำลังคน (Man Power) อันใดแก่ เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ความรู้ คำแนะนำในทางที่ถูกต้องควร ตลอดจนการควบคุมดูแลการจับสัตว์น้ำให้ เป็นไปตามประกาศและระเบียบ เกี่ยวกับการทำการประมงทั่วไปของกรมประมงควย ทางกรมประมงควรจะได้เสนอตั้งอัตราเจ้าหน้าที่ให้มีเพียงพอเพื่อพัฒนาการประมง โดยเฉพาะตามสถานีประมงในสวนภูมิภาค สำนักงานประมงจังหวัดและอำเภอ หากกรมประมงไม่สามารถ จัดหาอัตรากำลังใหม่ เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอแล้ว การดำเนินการพัฒนาการประมงและการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของชาวประมงให้สูงขึ้นก็จะไม่ดำเนินไปตามความมุ่งหมาย ในแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 ได้

2. สำนักงานประมงจังหวัดและอำเภอ

2.1 ควรจะได้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อควบคุมดูแลป้องกันการค้าลักลอบทำการประมงบริเวณชายฝั่งให้ เป็นไปตามคำประกาศห้ามจับสัตว์น้ำตามชายฝั่งในระยะ

3,000 เมตร คอย เครื่องมือ อวนลากและอวนรุนที่ใช้กับ เรือยนต์ทำการประมง (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก)

การที่ทางจังหวัดชลบุรี ไล่ชาวประมง เรืออวนรุน เข้ามาลากตามชายฝั่งได้ เพราะเกรงว่าชาวประมงแบบยั้งซึ่งจะ เกิดครอนั้น เป็นเพียงการ แก้ไขปัญหา เฉพาะหน้า ไปพลางก่อนเท่านั้น ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาคังกล่าวนี้ขัดกับหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฉะนั้น เพื่อเป็นการ ป้องกันปัญหาขาดแคลนความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในอนาคตก็ควรจะได้ รับหาทางแก้ไขโดยรีบด่วน เพราะมีผลกระทบของความมั่นคงและความอุดมสมบูรณ์ของ อาหารโปรตีนในอนาคตของประชากรทั้งจังหวัด

2.2 ควร มีมาตรการป้องกันและดำเนินการขึ้น เต็มขนาดกับผู้ฝ่าฝืนจับปลา คอยระ เบิด และชาวประมง เองก็ควรจะได้ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการ ป้องกัน และจับกุมผู้กระทำความผิดคอย เพราะการจับปลา คอยระ เบิด เป็นการ ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ อย่างรุนแรง

2.3 ควรคำนึงไปกับการควบคุมดูแลและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ทางส่วนัก งานประมงจังหวัดและอำเภอควรจะได้ร่วมมือกับหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวาง โครงการพัฒนาหมู่บ้านชาวประมงขึ้น เช่น

2.3.1 การส่งเสริมอาชีพ อาจจัดให้มีการ เพาะเลี้ยงชายฝั่ง เช่น หอยแมลงภู่ หอยแครง หอยตะโกรม ปู ปลา และกุ้ง ฯลฯ ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ก็ควรมีการแนะนำหรือสร้างอาชีพรองสำหรับภรรยาชาวประมงคอย

2.3.2 กำนอนาภัย ควรจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ และสวมที่ถูกต้องลักษณะ

2.3.3 กำนานการคมนาคม ควรจัดหางบประมาณมาปรับปรุงสภาพถนน ลูกรังที่ผ่าน เข้ามาในหมู่บ้านให้ เป็นถนนลาดยาง ก็จะทำให้การคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสถานภาพอาชีพประมงในท้องที่อื่น ๆ อีก ทั้งที่เป็นชุมชน ประมงขนาดเล็กและใหญ่กว่าที่ทำการศึกษาคั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบถึงสถานภาพอาชีพประมง ในปัจจุบันที่แท้จริงได้อย่างถูกต้องว่า เป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพอาชีพประมงแบบยั่งยืนกับแบบธุรกิจในชุมชนประมง ทั้งที่มีวัฒนธรรมเหมือนกันและต่างกัน เพื่อจะได้ทราบว่าสถานภาพอาชีพประมงทั้งสองแบบจะมีความแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ที่จะเขาไปพัฒนาชุมชนประมง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เกษตร, กระทรวง กรมประมง โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ปี พ.ศ.2515 - 2519 13 หน้า (โรเนียว).

เกษตร, กระทรวง กรมประมง สำมะโนประมงทะเลแห่งประเทศไทย พ.ศ.2510 ม.ป.ป., ม.ป.ท., 186 หน้า.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง กรมประมง การทำนาถ่วงในประเทศไทย 2515 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย 2517, 48 หน้า.

"จากน่านน้ำไทยชาวประมงรอบ" สยามรัฐ 14 มกราคม 2518 หน้า 1, 16.

จารุบุตร เรืองสุวรรณ ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ. โรงพิมพ์บำรุง
นุกุลกิจ, กรุงเทพมหานคร, 2516, 732 หน้า.

เชิษฐาย อมาตยกุล และคนอื่นๆ "ความคิดริเริ่มที่ควรสรรเสริญ" การประมง
19 (1) : 13 - 15 มกราคม 2509.

เชิษฐาย อมาตยกุล และคนอื่นๆ "สถานการณ์เศรษฐกิจการประมงประเทศไทย
พ.ศ.2509 - 2510" การประมง 21 (2) : 169 - 172 เมษายน
2511.

ตราด, จังหวัด รายงานกิจการจังหวัดตราด ปี 2504 ไทยสงเคราะห์ไทย 2505,
298 หน้า.

ทองอ่อน นทีวัฒนา สภาพเศรษฐกิจของชาวประมงในตำบลปากน้ำปราณ อำเภอบางละมุง
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ.2506 - 2507 วิทยานิพนธ์ ศส.บ. คณะ
เศรษฐศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2508, 62 หน้า.

เทพ เมนะเศวต "ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (ประมง)" การประมง

26 (3) : 305 - 307 กรกฎาคม 2516.

นุสรพันธ์ นุสรนิติการ "การประมงของประเทศญี่ปุ่น" การประมง 21 (4) :

613 - 636 ตุลาคม 2511.

บรรจง เทียนสงวีรัมย์ "สภาพทางเศรษฐกิจของชาวนากุ้งไทยในภาคกลาง" การประมง

25 (1) : 37 - 42 มกราคม 2515.

บรรจง เทียนสงวีรัมย์ หลักการทำฟาร์มในทะเล โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี

กรุงเทพมหานคร 2517, 139 หน้า.

บรรเทิง ยันตโกเศศ จังหวัดตราด 2515, 212 หน้า (โรเนียว).

บุญ อินทร์พรหม "การประมงทะเลในประเทศไทย" การประมง 14 (1) : 23 -

25 มกราคม 2504.

บุญนาค ตีวกุล ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพและเศรษฐกิจของเขตสุขาภิบาลอำเภอ

ปากท่อ จังหวัดราชบุรี ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประสานมิตร 2514, 64 หน้า.

บุญเลิศ ฉาสุก การศึกษาเกี่ยวกับผลผลิตจากการประมงที่ได้จากการสำรวจแหล่งประมง

ควยเครื่องมืออวนลากในอ่าวไทย โดยเรือสำรวจประมง "กิตติขจร" ในปี

พ.ศ. 2506 - 2508 ปรินิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508,

156 หน้า.

ประมง, กรม สมุดคู่มือเกี่ยวกับประกาศและระเบียบการประมง ม.ป.ท. 2511,

581 หน้า.

แผนที่ทหาร, กรม แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 250,000 จังหวัดจันทบุรี

Series L 509 : Sheet ND 48-13.

แผนที่ทหาร, กรม แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 50,000 จังหวัดตราด

Series L 708 : Sheet 5547 III-IV.

แผนที่ทหาร, กรม แผนที่ประเทศไทย มาตรฐาน 1 : 50,000 จังหวัดตราด

Series L 7017 : Sheet 5533 III.

พาณิชย์, กระทรวง กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ รายงานการสัมมนาเรื่องภาวะและปัญหาสินค้าสดน้ำ โรงพิมพ์ชาวพาณิชย์ 2517, 170 หน้า.

มนู วัลยะเหิธร สภาพความเป็นอยู่ของประชากรในบริเวณบางส่วนของเขตสุขภาพบางกะปิและบริเวณใกล้เคียงจังหวัดพระนคร รายงานผลการวิจัยคณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512, 115 หน้า.

วันดี พวงพยอม "การประมงทะเล" การประมง 22 (3) : 376 กรกฎาคม 2512.

วิทย์ ยอดแสงรัตน์ "การพุงราคาสินค้าสดน้ำเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ชาวประมง" การประมง 26 (3) : 301 กรกฎาคม 2516.

วิทย์ ยอดแสงรัตน์ "สมาคมชาวประมงแห่งไต้หวัน" การประมง 21 (3) : 417 - 425 กรกฎาคม 2511.

วีรวรรณ กฤตยารัตน์ องค์ประกอบที่มีผลต่อความเจริญของชุมชนหนองมน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 73 หน้า.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข บัณฑิต ออเนก้า และสายใจ กุ่มขนาบ ชีวิตความเป็นอยู่และปัญหา
ของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสุכל โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2517, 102 หน้า.

สว่าง เจริญผล, นาวาโท "การประมงไทยก้าวหน้าเร็วมาก" การประมง 26 (2)
: 276 เมษายน 2516.

สว่าง เสนาณรงค์ ภูมิศาสตร์ประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 ไทวัฒนาพานิช 2516,
418 หน้า.

สันต์ บัณฑิตกุล การประมงอวนลากในประเทศไทย วิทยานิพนธ์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รุ่น 9 2511, 125 หน้า.

สันต์ บัณฑิตกุล "จักรพรรดิคืนให้เลี้ยงกุ้งสองหมื่นไร่" ไทยรัฐ 1 กันยายน 2517
หน้า 2, 3.

สันต์ บัณฑิตกุล "ประมงเรือเล็ก เกือบครึ่ง หยุคจับปลา 30 เปอร์เซ็นต์" สยามรัฐ
5 สิงหาคม 2517 หน้า 1, 16.

แสง เลื่อน มุขโยประการ "ชาวการประมงในประเทศไทย" การประมง 26 (1) :
129 - 136 มกราคม 2516.

แสวง กลุ่ทองคำ และคนอื่นๆ รายงานผลการสำรวจฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของ
ชาวประมงในคลองเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2500 - 2501
โรงพิมพ์คุรุสภา 2504, 106 หน้า.

Hance, William A., "The Fishing Industry of the Outer Hebrides",
Economic Geography 29 (2) : 168-182; April, 1953.

- Hewes, Gordon W., "The Fisheries of Northwestern America", Economic Geography 28 (1) : 66-73, January, 1952.
- Lafond, E.C., "Physical Oceanography and Its Relation to the Marine Organic Production in the South China Sea", Ecology of the Gulf of Thailand and the South China Sea, p.1, The University of California, Scripps Institution of Oceanography, La Jolla, 1963.
- Liguori, Victor Armand, "Stability and Change in the Social Structure of Atlantic Coast Commercial Fisheries", Dissertation Abstracts 29 (1) : 334A-335A, July, 1968.
- Menasveta, Deb, and Isarankura, Andhi P., Present Situation of the Fishery in Thailand, no date, 36 pp. (Paper).
- Scott, Peter, "Inshore Fisheries of South Africa", Economic Geography 27 (2) : 123-147, April, 1951.
- Thailand. Ministry of Agriculture, Department of Fisheries, Fisheries in Thailand, Phakdi Pradit Press, Bangkok, 1961, 50 pp.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน จังหวัดคราด

1. สภาพทั่วไป

- 1.1 ท่านอาศัยอยู่บ้านเลขที่.....
- 1.2 ท่านมาสร้างบ้านอาศัยอยู่ ณ ที่ตรงนี้เมื่อปี พ.ศ.....
- 1.3 ขณะนี้ท่านมีอายุ.....ปี
- 1.4 ท่านต้องรับภาระเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวทั้งหมด.....คน
- 1.5 มีบุคคลในครอบครัวที่ต้องออกไปทำการประมง.....คน
- 1.6 ท่านเป็นชาวแหลมหินหรือมาจากท้องถิ่น
- () ชาวแหลมหิน
- () มาจากท้องถิ่น

2. ลักษณะการประกอบอาชีพ

- 2.1 ท่านเลือกเอาการประมง เป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรอง
- () อาชีพหลัก
- () อาชีพรอง
- 2.2 อาชีพของท่านในขณะนี้คือ
- () ทำการประมงอย่างเดียว
- () ทำการประมงและมีอาชีพอย่างอื่นด้วย
- 2.3 อาชีพอย่างอื่นของท่านใดแก่

งานที่เกี่ยวข้องกับการประมง

- () รับซื้อขายสัตว์น้ำ
- () ทำการแปรรูปสัตว์น้ำ
- () รับจ้าง เกี่ยวกับการประมง
- () อื่น ๆ ระบุ.....

งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประมง

- () ทำสวน
- () ทำนา
- () เลี้ยงสัตว์
- () ค้าขาย

- () รั้ง
 () รัฐบาล
 () อื่น ๆ ระบุ.....

2.4 ฐานะการประกอบอาชีพประมงของท่านในขณะนี้ คือ

- () เป็นลูกจ้างงานประมง
 () ทำแบบยังชีพ คือ ทำกินเอง เฉพาะบุคคลในครอบครัว เท่านั้น
 () ทำแบบธุรกิจ คือ ทำเป็นกิจการขนาดใหญ่โดยมุ่งผลประโยชน์
 เพื่อการค้าเป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องอาศัยแรงงานจากลูกจ้างประจำ
 มากำเนิงงาน

3. การใช้เครื่องมือ

3.1 สภาพการใช้เครื่องมือ

- ก. เรือประมงของท่านเป็นเรือประเภทใด ?
- () เรือมีเครื่อง
 () เรือไม่มีเครื่อง
 () ไม่ใช่เรือ
- ข. ประเภทเครื่องยนต์ที่ใช้กับเรือประมงของท่าน
- () เครื่องดีเซล (เครื่องหางยาว)
 () เครื่องกลกลางลำ
- ค. เรือประมงของท่านมีความยาวเท่าไร ?
- () 6 - 10 เมตร
 () 10 - 14 เมตร
 () 14 - 18 เมตร
 () 18 - 25 เมตร
 () เกิน 25 เมตรขึ้นไป

ง. ท่านเห็นว่าเครื่องมือประมงที่ใช้อยู่ประเภทใดที่ทำให้มีรายได้ดี หรือให้ประโยชน์ในการจับสัตว์น้ำได้มากที่สุด ?

- () ประเภทเคลื่อนที่
 () ประเภทประจำที่
 () ประเภทกึ่งเคลื่อนที่

จ. ในรอบปีที่ผ่านมา เครื่องมือประมงที่ท่านใช้มีอะไรบ้าง ในแต่ละประเภทของเครื่องมือต่อไปนี้ ?

ประเภทเคลื่อนที่

- () อวนลากแผ่นตะเฆ่
 () อวนลากคู่
 () อวนลากคานดาง
 () อวนคำ - อวนฉลอม
 () อวนคั้ง เก
 () อวนซั้ง
 () อวนกติกปลาหู
 () อวนลอยกุ้ง
 () อวนลอยปู
 () อวนลอยปลาทะเล
 () อวนลอยปลาทะเล
 () อวนลอยปลากุเลา
 () อวนลอยปลาอินทรี
 () อวนลอยปลาจะละเม็ด
 () อวนลอยปลาโกล
 () อวนรุนกุ้ง
 () อวนรุนเคย

() เครื่องลากหอยแครง

() เครื่องลากหอยลาย

() ชิบใส่กุ้ง

() ตะวะใส่เคย

() จับสัตว์น้ำโดยใช้

ไฟส่อง

() อื่น ๆ ระบุ.....

ประเภทประจำที่

() โปะไม้ไผ่

() โปะลวดคานชาย

() โปะอวน

() แร่วปู

() กรร่า

() ลอบคักปู

() ลอบคักกุ้ง

() ลอบคักปลา

() การเลี้ยงหอยแครง

- () การ เลี้ยง หอย แมลง ภู
 () อื่น ๆ ระบุ.....

ประเภท กุ้ง เคลื่อนที่

- () แห่ หอก กุ้ง - ปลา
 () เบ็ด รว
 () เบ็ด วาง
 () เบ็ด ตก
 () อวน รัง เล็ก
 () อวน รัง ใหญ่
 () อื่น ๆ ระบุ.....

3.2 เทคนิคการใช้ เครื่องมือ

- ก. ชาวประมงมีความจำเป็นของ เปลี่ยนวิธีทำการประมงและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการจับสัตว์น้ำอยู่เสมอหรือไม่ ?
 () จำเป็น
 () ไม่จำเป็น
- ข. สาเหตุที่ชาวประมงต้อง เปลี่ยนวิธีทำการประมงและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการจับสัตว์น้ำ คือ
 () จะช่วยให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น
 () ไม่คงลำบากแล่นเรือออกไปไกล ๆ
 () จะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายลง
 () อื่น ๆ ระบุ.....
- ค. ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา ท่านเคยเปลี่ยนวิธีทำการประมงบ้างหรือไม่ ?
 () เคย เปลี่ยน
 () ไม่เคย เปลี่ยน

- ง. สาเหตุที่ท่านต้องเปลี่ยนวิธีทำการประมง คือ
- () วิธี เกาหลีสมัย
 - () เพื่อให้เหมาะสมกับฤดูกาลจับสัตว์น้ำ
 - () ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - () อื่น ๆ ระบุ.....
- จ. สาเหตุที่ท่านไม่เปลี่ยนวิธีทำการประมง คือ
- () วิธี เกาหลีอยู่แล้ว
 - () ทำมานานจนมีความชำนาญ
 - () ขาดแคลนเงินทุน
 - () ยังไม่รู้จักวิธีใหม่ที่ดีกว่า
 - () อื่น ๆ ระบุ.....

4. ความรู้-ความชำนาญ

- 4.1 ชาวประมงมีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้-ความชำนาญในการจับสัตว์น้ำอยู่เสมอหรือไม่ ?
- () จำเป็น
 - () ไม่จำเป็น
- 4.2 เหตุผลที่มาสืบค้นความคิดของท่านที่ว่า "ความรู้-ความชำนาญ" มีความจำเป็นมากสำหรับการประกอบอาชีพประมง คือ
- () จะช่วยให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น
 - () สัตว์น้ำกำลัง เหลือน้อยลง
 - () เพื่อหลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติและความเสี่ยงภัยอื่น ๆ
 - () อื่น ๆ ระบุ.....
- 4.3 ท่านประกอบอาชีพประมงมาประมาณกี่ปี ?
() 1-5 ปี	() 16-20 ปี
() 6-10 ปี	() มากกว่า 20 ปี
() 11-15 ปี	

5. การลงทุน

5.1 สภาพการลงทุนเพื่อการประมงในปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

- () ตองลงทุนสูงมากขึ้น ๆ
- () ลงทุนมากกว่าเดิม
- () ลงทุนเท่าเดิม
- () ลงทุนน้อยกว่าเดิม

5.2 ในรอบปีที่ผ่านมา เงินทุนก้อนใหญ่ที่สุดที่ท่านได้จ่ายไปเกี่ยวกับการประมงนั้น ท่านจ่ายไปเกี่ยวกับเรื่องใด ?

- () คอเรือใหม่
- () ซื่อเรือใหม่
- () ซื่อเครื่องเรือใหม่
- () ซอมแซมเครื่องมือ
- () เปลี่ยนเครื่องยนต์ใหม่
- () ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
- () อื่น ๆ ระบุ.....

5.3 ถ้าหากภาวะทางเศรษฐกิจมีความผันผวน ชาวของมีราคาแพง นำมันมีราคาสูงขึ้น ๆ อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ท่านคิดว่าอนาคตของผู้ประกอบอาชีพประมงรายย่อย ๆ จะเป็นอย่างไร ?

- () หากินมีคเคื่อง คองเคื่อครอน
- () มีรายโคนอยลง
- () อาจตองเลิกสมกิจการหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่
- () อื่น ๆ ระบุ.....

6. รายได้

6.1 รายได้เกี่ยวกับการประมงของท่านในรอบปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง ?

- () รายได้คืออยู่โคอย่างสบาย
- () รายได้ไม่ดี ไม่คอบ
- () รายได้คือพอควร พออยู่ได้
- () พอกับคาคกรองชีพ

6.2 เหตุผลที่ทำให้ท่านมีรายได้น้อยกว่าที่คาดการณ์ คือ

- () จับสัควน้ำไค้มากและขายไค้ราคาสูง
- () จับสัควน้ำไค้มากและขายไค้ราคาปานกลาง
- () จับสัควน้ำไค้พอประมาณ แต่ขายไค้ราคาสูง
- () จับสัควน้ำไค้พอประมาณและขายไค้ราคาปานกลาง
- () เพราะใช้ เครื่องมือและ เทคนิคแบบใหม่
- () เพราะค่าไค้หุ่ยและการลงทุนมีน้อย
- () เพราะอาศัยความรุ่และความชำนาญ
- () อื่น ๆ ระบุ.....

6.3 เหตุผลที่ทำให้รายไค้ไม่ใค้จากการประมง คือ

- () มีเครื่องมือไม่ทันสมัย
- () ค่าไค้ขายและการลงทุนสูง
- () ไม่มีความรุ่และความชำนาญพอ
- () จับสัควน้ำไค้จำนวนน้อยและขายไค้ราคาถูก
- () จับสัควน้ำไค้จำนวนน้อยและขายไค้ราคาปานกลาง
- () จับสัควน้ำไค้พอประมาณ แต่ขายไค้ราคาถูก
- () อื่น ๆ ระบุ.....

6.4 ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านมีเงินเหลือเก็บออมบ้างหรือไม่ ?

- () ไม่มี
- () มี ประมาณ.....บาท

7. ภาวะหนี้สิน

7.1 ท่านต้องกู้ยืมเงินและมีหนี้สินค้างชำระอยู่บ้างหรือไม่ ?

- () ไม่มี
 - () มี ประมาณ.....บาท
- โดยเสียคอก เบี้ยรอยละ.....บาทต่อเดือน

7.2 เหตุผลที่ท่านคงกั้มเงิน คือ

- () ลงทุนเป็นค่าอุปกรณ์การประมง
- () ซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง
- () เพื่อสร้างเรือใหม่
- () เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานประมง
- () เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว
- () อื่น ๆ ระบุ.....

8. ความต้องการ

8.1 ท่านต้องการในกรมประมงหรือทางราชการช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงบ้างหรือไม่ ?

- () ต้องการ
- () ไม่ต้องการ

8.2 ถ้าท่านต้องการความช่วยเหลือ ท่านจะให้ช่วยเหลือในเรื่องอะไร ?

- () เงินทุน
- () ค่าอุปกรณ์การประมง
- () การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง
- () คำแนะนำในการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ
- () การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ปลา และอื่น ๆ ตามชายฝั่ง
- () อื่น ๆ ระบุ.....

8.3 ถ้าหากท่านต้องการเงินทุน ท่านจะนำเงินทุนไปใช้ทำอะไร ?

- () ปรับปรุงเรือประมง
- () ปรับปรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ให้ทันสมัย
- () ยังไม่แน่ใจ จะคงทราบยอดเงินที่ไ้มาได้ยากก่อน
- () อื่น ๆ ระบุ.....

- 8.4 ท่านต้องการเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ บ้างหรือไม่ ?
- () ต้องการ
- () ไม่ต้องการ
- 8.5 เหตุผลที่ท่านต้องการบุคคลมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ ก็เพื่อ
- () ต้องการรู้วิธีใช้ตัวนำแบบใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม
- () ต้องการจับสัตัวนำให้ได้ปริมาณมากขึ้น
- () ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ เครื่องมือชนิดใหม่ ๆ
- () อื่น ๆ ระบุ.....
- 8.6 ถ้าหากท่านคิดจะปรับปรุงสภาพอาชีพประมงของท่านให้ดีขึ้น ท่านคิดว่าควรจะทำอย่างไร ?
- () เปลี่ยนวิธีการทำประมง เดี่ยวใหม่
- () เปลี่ยนเรือหรือปรับปรุงประสิทธิภาพของ เรือให้ดีขึ้น
- () หันมาใช้ เครื่องมือประเภท เคลื่อนที่
- () หาตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- () ปรับปรุงการคมนาคมให้สะดวกยิ่งขึ้น
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9. ทัศนคติต่ออาชีพประมง

- 9.1 ท่านคิดจะเปลี่ยนอาชีพของท่านบ้างหรือไม่ ?
- () คิดจะเปลี่ยน
- () ไม่คิดจะ เปลี่ยน

9.2 สาเหตุที่ท่านคิดจะ เปลี่ยนอาชีพ คือ

- () หมดค่าใช้จ่ายและการลงทุนที่สูงขึ้นไม่ไหว
- () อาชีพประมง เริ่มมีความฝืดเคือง
- () เห็นว่าอาชีพอื่นมีความมั่นคงกว่า
- () มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ
- () มีฐานะค้ำแล้วจึงไม่คิดจะ เลี่ยงอีกต่อไป
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9.3 สาเหตุที่ท่านไม่คิดจะ เปลี่ยนอาชีพ คือ

- () ไม่มีเงินทุน
- () รายได้น้อย
- () ท่ามาจน เกิดความชำนาญ
- () ไม่มีความรู้พอที่จะไปประกอบอาชีพอย่างอื่น
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9.4 ถ้าท่านคิดจะ เปลี่ยนอาชีพหรือ เปลี่ยนวิถีทำการประมง เสียใหม่ ท่านคิดว่า จะไปทำอะไร ?

- () ทำสวน
- () ทำนา
- () เลี้ยงสัตว์
- () ค้าขาย
- () รับจ้าง
- () เพาะเลี้ยงชายฝั่ง
- () ยังไม่คิดตัดสินใจแน่
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9.5 ท่านเห็นว่าปริมาณสัตว์น้ำทะเล ในปัจจุบันกำลัง เพิ่มขึ้นหรือลดลง ?

- () ลดลง
- () เพิ่มขึ้น

9.6 ท่านทราบได้อย่างไรว่าในปัจจุบันสัตว์น้ำทะเลกำลังลดลง ?

- () ปริมาณที่จับได้ในแต่ละครั้งลดลง
- () ต้องออกไปจับในท้องที่ที่ห่างไกลยิ่งขึ้น
- () สัตว์น้ำที่จับได้มีขนาดเล็กลง
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9.7 ท่านทราบได้อย่างไรว่าในปัจจุบันสัตว์น้ำทะเลกำลังมีปริมาณเพิ่มขึ้น ?

- () ปริมาณที่จับได้ในแต่ละครั้งเพิ่มมากขึ้น
- () ไม่ค่อยออกไปจับในที่ไกล ๆ
- () อื่น ๆ ระบุ.....

9.8 ท่านเห็นว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำทะเลลดลง ?

- () เรือประมงมีจำนวนมากเกินไป
- () มีการจับสัตว์น้ำกันมากเกินไป
- () เครื่องมือที่ใช้ในการจับทันสมัยยิ่งขึ้น
- () การใช้ฉนวนตาดีมีมากขึ้น
- () มีการนำวัตถุระเบิดมาใช้ในการจับสัตว์น้ำ
- () สภาพของทะเลตื้นเขิน
- () น้ำทะเลเน่าเป็นพิษ
- () อื่น ๆ ระบุ.....

10. อุปสรรคและปัญหา

ท่านมีอุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อการประกอบอาชีพประมงของท่านในปัจจุบันและอนาคตอย่างไรบ้าง ?

- () ขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุน
- () ขาดแคลนเงินที่จะนำมาซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์
- () ค่าใช้จ่ายและการลงทุนสูงมากขึ้น
- () น้ำมันมีราคาสูงขึ้น ๆ

- () มีเครื่องมือใช้ไม้ทันสมัย
- () ถูก เรืออวนรุ่มรบกวน
- () ถูก เรืออวนลากรุ่มรบกวน
- () ทลาคยังไมกว้างขวางพอ
- () พอดคาและนายท่นคนกลาง เอาเปรียบ
- () การขนส่งไปยังตลาดไม่สะดวก
- () ขาดท่าเทียบเรือประมง
- () ปริมาณสัตว์น้ำลดลง
- () สภาพทะเลคลื่นเขิน การเข้าออกในอ่าวไม่สะดวก
- () ต้องมีการะเลียงบุคคลในครอบครัว เป็นจำนวนมาก
- () ขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้และเทคนิคใหม่ ๆ
- () การศึกษาเสพคิด
- () การเล่นการพนัน
- () อื่น ๆ ระบุ.....

จดหมายขอความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

17 ตุลาคม 2517

เรื่อง ขอข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน

เรียน นายอำเภอเมืองตราด

ควยนายสง่า รอคพิเศษ นิสิตปริญญาโทภาควิชาภูมิศาสตร์ สาขามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงสถานภาพการประกอบอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด จำเป็นจะต้องสำรวจและศึกษาข้อมูลบางประการ ทั้งที่เป็นข้อมูลย้อนหลังและที่เป็นปัจจุบันจากทางอำเภอ เพื่อนำมาประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน จังหวัดตราด"

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาตและอำนวยความสะดวกแก่ นายสง่า รอคพิเศษ ตามสมควร และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

สวาท เสนาณรงค์

(รองศาสตราจารย์สวาท เสนาณรงค์)

หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จดหมายขอความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกจากนายอำเภอเมืองตราด

ที่ ทค 07/7446

ที่ว่าการอำเภอเมืองตราด

8 พฤศจิกายน 2517

เรื่อง ขอข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพการประมงในหมู่บ้านแหลมหิน

แจ้งความมายัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลหนองคันทรัง

ควย นายสง่า รอคพิเศษ นิสิตปริญญาโทภาควิชาภูมิศาสตร์ สาขา
มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์ที่จะศึกษาถึง
สภาพการประกอบอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน จำเป็นจะต้องสำรวจและศึกษา
ข้อมูลบางประการทั้งที่เป็นข้อมูลย้อนหลังและ เป็นอยู่ปัจจุบัน เพื่อนำไปประกอบการ
เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาสถานภาพอาชีพประมงในหมู่บ้านแหลมหิน จังหวัดตราด"

ฉะนั้น จึงแจ้งมาเพื่อขอให้ท่านอำนวยความสะดวกและชี้แจง เกี่ยวกับ
กับสภาพการประมงในหมู่บ้านแหลมหินแก่นายสง่า รอคพิเศษตามสมควร.

ขอแสดงความนับถือ

วิศิษฐ์ วิสานนท์

(นายวิศิษฐ์ วิสานนท์)

นายอำเภอเมืองตราด.

ที่ทำการประมงอำเภอเมืองตราด.

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนชาวประมงในหมู่บ้านแหลมหินในตำบลต่าง ๆ
ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1. นายจรูญ เขียวขจี	กำนันตำบลหนองคันทรัง
2. นายเอม ศิลาอาสน์	สารวัตรกำนัน
3. พระครูอุคมศาสนคุณ	เจ้าอาวาสวัดแหลมหิน
4. นางสมใจ ภาคศิริ	พนักงานผดุงครรภ์บ้านแหลมหิน
5. นายเสน่ห์ ศิลาอาสน์	ผู้ใหญ่บ้านแหลมหินและชาวประมง
6. นายสิน สุเนตร	สารวัตรผู้ใหญ่บ้านและชาวประมง
7. นายแพ สุเนตร	อศิชาชาวประมง
8. นายนอม วรสิงห์	ชาวประมง
9. นายสิน แจ็กดี	ชาวประมง
10. นายสวัสดิ์ ศิริสัมพันธ์	ชาวประมง

ประกาศกระทรวง เกษตร
เรื่อง กำหนดเขตห้ามใช้ เครื่องมืออวนลากและอวนรุน
ที่ใช้กับ เรือยนต์ทำการประมง

เนื่องจากชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งอาศัยเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำในวัยอ่อน และเป็นแหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ ชาวประมงใช้เครื่องมือเคลื่อนที่ขนาดเล็กโดยใช้แรงคน และเครื่องมือประจำที่ทำการประมงประกอบอาชีพกันมาช้านาน บัดนี้ปรากฏว่า ใคมีผู้นำเครื่องมืออวนลากชนิดมีถูงซึ่งใช้เรือยนต์เข้าไปทำการประมงเป็นจำนวนมาก ทำให้สัตว์น้ำวัยอ่อนซึ่งส่วนมากเป็นสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและไข่ของสัตว์น้ำในบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งถูกจับและถูกทำลายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ผู้ใช้เรือยนต์อวนลากเหล่านั้น รุกล้ำเข้าไปทำการประมงในบริเวณที่ตั้งเครื่องมือประจำที่ของชาวประมงอื่น ๆ ทำให้ความเสียหายให้แก่ผู้รับอนุญาตเครื่องมือประจำที่และก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างชาวประมงด้วยกันอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อสงวนพันธุ์สัตว์น้ำในวัยอ่อนและไข่ของสัตว์น้ำมิให้ถูกจับและทำลายมากเกินไป และเพื่อระงับกรณีพิพาทระหว่างชาวประมงด้วยกัน กระทรวงเกษตรจึงเห็นสมควรกำหนดเขตห้ามการใช้เครื่องมืออวนลากซึ่งใช้กับเรือยนต์ทำการประมงในบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งทะเล

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 (2) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร จึงประกาศกำหนดดังนี้

ข้อ 1. ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ เครื่องมืออวนลากชนิดมีถูงและ เครื่องมืออวนรุน ตะระ ชิบ หรือรุนทุงทุงเคย หรืออวนทุงทุงชนิดและทุกขนาด ที่ใช้เรือยนต์ทุกชนิด ทำการประมงไม่ว่าควยวิธีใด ๆ ภายในเขตระยะ 3,000 เมตร (75 เส้น) นับจากขอบนำตามแนวชายฝั่งทะเลทำการประมง และภายในรัศมี 400 เมตร (10 เส้น) นับออกไปจากอาณาเขตที่ตั้ง เครื่องมือประจำที่ทุกชนิดที่ได้รับอนุญาตให้ทำการประมงในทะเลหรืออ่าวในท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัดโดยเด็ดขาด เว้นแต่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ และได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมง เป็นหนังสือ

ข้อ 2. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวง เกษตร เรื่องกำหนดเขตห้ามใช้ เครื่องมือ

อวนลากและอวนรุนทำการประมง ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2507 และประกาศ
 ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตร ซึ่งขัดแย้งกันกับประกาศนี้
 ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

ข้อ 3. ให้ใช้ประกาศนี้เมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันปิดประกาศตามความ
 ในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2515

(ลงชื่อ) ป.กรรณสูต

(นายปรีชา กรรณสูต)

ปลัดกระทรวง เกษตร

ผู้ใช้อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตร.

รายงานการสำรวจเกี่ยวกับการจับหอยลายในท้องที่อำเภอเมืองตราด

ที่ ศค 51/4919

ที่ว่าการอำเภอเมืองตราด

12 กรกฎาคม 2516

เรื่อง การสำรวจเกี่ยวกับการจับหอยลาย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด

อ้างถึง หนังสือที่ ศค 07/4493 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2516

ตามหนังสือจังหวัดที่อ้างถึง จังหวัดโคกสั้งให้เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอออกไปทำการสำรวจเกี่ยวกับการจับหอยลายในท้องที่นั้น

บัดนี้ เจ้าหน้าที่ที่ออกไปสำรวจเสร็จเรียบร้อยแล้ว คือ ในขณะที่ชาวประมงจับ เป็นอาชีพ โคกขอมุลครั้งนี้

1. จำนวนเรือที่ทำการจับ มีประมาณ 20 ลำ
2. จำนวนเครื่องมือที่ใช้ทำการจับ ไซตะแกรงลากหอยลายประมาณ 20 หน่วย
3. ฤดูกาลที่จับ จับได้ตลอดปี
4. สถานที่จับ จับบริเวณอ่าวตราดถึงแหลมศอก
5. ปริมาณหอยลายที่จับได้ เฉลี่ย 500 กก. ต่อลำ ต่อ 1 วัน

ขณะนี้ จากผลของการสำรวจ พบว่าหอยลายโคกหมดสิ้นไปเสียแล้ว ตั้งแต่ประมาณเดือนธันวาคม 2515 ชาวประมงผู้จับ เป็นอาชีพได้เลิกกิจการทั้งหมด ถ้าจะคงมีอยู่บ้างก็คงเป็นจำนวนน้อยมากจนชาวประมงผู้จับหอยลายไม่สามารถจะประกอบอาชีพนี้ได้.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

สมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ

(นายสมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ)

นายอำเภอเมืองตราด.

ประกาศกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดเขตห้ามใช้ เครื่องมือคราดที่ใช้กับ เรือยนต์ทำการประมงหอยชนิดสองฝา

ควยปรากฏว่ามีผู้ใช้ เครื่องมือคราดประกอบควย เรือยนต์ทำการประมงหอยชนิดสองฝาลายชนิด เป็นการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำประเภทนี้เกินสมควร กระทรวง เกษตรและสหกรณ์เห็นสมควรกำหนดมาตรการคุ้มครองป้องกัน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ทรัพยากรดังกล่าวยั่งยืนถาวรตลอดไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 (2) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ประกาศห้ามมิให้ผู้ใช้ เครื่องมือคราดหอย หรือ เครื่องมืออื่นที่มีลักษณะ หรือวิธีการคล้ายคลึงกันทุกชนิด และทุกขนาดที่ใช้กับ เรือยนต์ทุกชนิดทำการประมงไม่ว่าวิธีใด ๆ ภายในเขตระยะ 3,000 เมตร นับจากขอบน้ำตามแนวชายฝั่งทะเล ขณะทำการประมงในท้องที่จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัดโดยเด็ดขาด เว้นแต่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ และใ้ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมง เป็นหนังสือ

ทั้งนี้ ให้ใช้ประกาศนี้เมื่อพ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันบิดประกาศตามความในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517

(ลงพระนาม) จักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์

(หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์.

หมายเหตุ ที่ว่าการอำเภอเมืองตราด บิดประกาศเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2517 ในท้องที่อำเภอเมืองตราด มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2517 เป็นต้นไป.

ประวัติย่อของผู้เขียน

ชื่อ นายสง่า รอดพิเศษ

วันเกิด 15 มิถุนายน 2479

สถานที่เกิด 11 หมู่ที่ 6 ตำบลเนินทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

การศึกษา พ.ศ.2490 ได้รับประกาศนียบัตรประโยคประถมศึกษา จากโรงเรียน
วัดวิเวกวราราม อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

พ.ศ.2496 ได้รับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)
จากโรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด

พ.ศ.2499 ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) จาก
โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ชนบุรี

พ.ศ.2501 ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) จาก
วิทยาลัยครูจันทร์ เกษม

พ.ศ.2513 ได้รับปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) จากวิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร

พ.ศ.2517 ได้รับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หน้าที่และตำแหน่ง รับราชการตำแหน่งครูโท โรงเรียนตราษตระการคุณ
จังหวัดตราด สังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2502
จนถึงปัจจุบัน